

Małopolska

**Wstępny projekt
regionalnego programu operacyjnego
dla województwa małopolskiego
na lata 2014-2020**

wersja 1.0

Kraków, 18 lipca 2013 roku

1. Proces przygotowania programu.....	4
2. Wkład programu w realizację Strategii Europa 2020.....	6
3. Opis osi priorytetowych.....	72
4. Plan finansowy.....	129
5. Zintegrowane podejście terytorialne.....	135
6. Rozwiązania dedykowane obszarom dotkniętym zjawiskiem ubóstwa, dyskryminacji lub wykluczenia społecznego.....	142
7. Rozwiązania dedykowane obszarom dotkniętym poważnymi naturalnymi i demograficznymi utrudnieniami.....	143
8. System instytucjonalny.....	143
9. System Koordynacji.....	147
10. Warunkowość ex-ante.....	154
11. Redukcja obciążeń administracyjnych.....	155
12. Zasady horyzontalne.....	157
13. Załączniki.....	163

WPROWADZENIE

Sekcja przewidziana do przygotowania na dalszym etapie prac nad programem.

1. PROCES PRZYGOTOWANIA PROGRAMU

1.1 PRACE GRUPY ROBOCZEJ DO SPRAW REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO NA LATA 2014 – 2020

Efektywniejsze wykorzystanie środków unijnych na lata 2014-2020 warunkuje to, aby już na etapie przygotowywania regionalnego programu operacyjnego współpracowało ze sobą jak najszersze grono środowisk społecznych i gospodarczych. Dlatego też podstawowym założeniem, którym kierował się samorząd województwa w pracach nad RPO na lata 2014-2020 jest zasada partnerstwa. Szczególną wagę przykładano do tego, aby opinie i rekomendacje służyły od jak największej liczby zainteresowanych osób. Miało to istotny wpływ na precyzyjne kierowanie interwencji poszczególnych osi priorytetowych do obszarów, które rzeczywiście takiej pomocy wymagają. Przy realizacji zasady partnerstwa bardzo ważne było osiągnięcie wartości dodanej w stosunku do działań podejmowanych w latach 2007-2013. Założenie takie wymagało rozszerzenia dostępnych prawnie form konsultacji ze społeczeństwem. Dlatego władze samorządu województwa zdecydowały się na stworzenie forum wymiany stanowisk pomiędzy administracją publiczną a środowiskami społecznymi, gospodarczymi, zawodowymi i naukowymi – tj. grupę roboczą.

W dniu 4 kwietnia 2013 r. Zarząd Województwa Małopolskiego powołał Grupę Roboczą do spraw Regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020¹. Instytucja ta wpisująca się w szerszą koncepcję Ministerstwa Rozwoju Regionalnego zakładającą, że zadaniem grup roboczych na poziomie regionu powinno być wsparcie instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie programów operacyjnych w zakresie m.in. wypracowania celów i zakresu programu z uwzględnieniem zapisów krajowych i europejskich dokumentów strategicznych, efektów negocjacji pakietu legislacyjnego na lata 2014-2020 oraz uzgodnień Wspólnych Ram Finansowych. Na tej podstawie zadaniem grupy roboczej w Małopolsce była koordynacja prac nad regionalnym programem operacyjnym na kolejne siedem lat w zakresie jego warstwy programowej oraz systemu realizacji.

Pracami grupy roboczej kierował Przewodniczący wraz z Zastępcami. Funkcję tę pełnił Marszałek Województwa Małopolskiego wraz z wybranymi członkami ZWM. Na co dzień nad sprawną i szybką realizacją zadań czuwał Koordynator, którym był Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Małopolskiego. Nadzorował on prace:

- a. Zespołu redakcyjnego;
- b. Zespołów zadaniowych:

¹ Uchwała Nr 397/13 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 4 kwietnia 2013 r. w sprawie powołania Grupy roboczej do spraw regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020,
http://www.wrotamalopolski.pl/root_bip_w_malopolsce/root_um/podmiotowe/zarzad/uchwaly/2013/17432

- ds. wyborów strategicznych,
- ds. zasad programowania,
- ds. obszarów wsparcia,
- ds. systemu zarządzania,
- ds. aktów normatywnych,
- ds. informacji i promocji
- ds. komplementarności z PROW;

c. Sekretarza Grupy roboczej.

W spotkaniach roboczych Zespołów zadaniowych, jak również w posiedzeniach plenarnych Grupy roboczej, oprócz pracowników UMWM uczestniczyli także przedstawiciele administracji rządowej, kluczowych instytucji regionalnych oraz partnerów społeczno-gospodarczych, a także eksperci zewnętrzni.

1.2 KONSULTACJE SPOŁECZNE

Sekcja przewidziana do przygotowania na dalszym etapie prac nad programem.

1.3 EWALUACJA EX ANTE

Ewaluacja ex ante programu jest realizowana w modelu partycypacyjnym, tzn. prowadzona jest równoległe z procesem programowania. Wykonawca ewaluacji ex ante współpracuje z zespołem odpowiedzialnym za przygotowanie programu, aby na bieżąco dokonywać analizy częściowych efektów prac nad dokumentem, zgodnie z zakresem przedmiotowym tej oceny.

W kwietniu 2013 r. rozstrzygnięty został przetarg nieograniczony w przedmiocie wykonania ewaluacji ex-ante projektu regionalnego programu operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, na podstawie wyniku którego zawarta została umowa z Wykonawcą – firmą Agrotec Polska Sp. z o.o.

W okresie od połowy maja do końca czerwca 2013 r. zespół ewaluacyjny przygotowywał raport metodologiczny oraz rozpoczął realizację oceny ex ante w ramach modułów I, II i III badania dotyczących odpowiednio: oceny trafności i spójności wewnętrznej programu, oceny spójności zewnętrznej programu oraz oceny systemu jego realizacji, w zakresie dotyczącym analizy doświadczeń oraz oceny potencjału administracyjnego jednostek zaangażowanych w proces zarządzania MRPO 2007-2013 oraz regionalnego komponentu PO KL 2007-2013.

Informacje na temat przebiegu i efektów ewaluacji ex ante będą uzupełniane na kolejnych etapach prac nad programem.

1.4 STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu programu, jest spełnieniem obowiązku prawnego wynikającego z dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko oraz zapewnieniem zgodności z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku

i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

Podstawowym celem przeprowadzenia SOOS jest określenie możliwych skutków wpływu na środowisko, jakie mogą powstać w związku z wprowadzeniem do realizacji ocenianego dokumentu, wraz z określeniem możliwości ograniczenia potencjalnych znaczących oddziaływań oraz wskazaniem rozwiązań alternatywnych przyczyniających się do zmniejszenia obciążeń środowiskowych. Prognoza jest więc instrumentem subsydiarnym w procesie decyzyjnym dla organu podejmującego decyzje, co do treści ustaleń dokumentu oraz jako materiał informacyjny dla wszystkich uczestników procesu przy opiniowaniu i uzgadnianiu ostatecznej wersji przed jej zatwierdzeniem.

Zakres prognozy dla założeń programu, przygotowany przez samorząd województwa, został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Informacje na temat przebiegu i wyników strategicznej oceny oddziaływania będą uzupełniane na kolejnych etapach prac nad programem.

2. WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020

2.1. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ ORAZ ANALIZA WYZWAŃ I POTENCJAŁÓW (PODEJŚCIE TEMATYCZNE I TERYTORIALNE)

[1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego, innowacji oraz podnoszenie konkurencyjności MŚP]

1. W województwie małopolskim na koniec 2012 r. liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wyniosła 343,4 tys. Stanowi to 8,6% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Tym samym, Małopolska znajduje się na 4. miejscu wśród wszystkich województw, ze względu na liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Sektor prywatny liczył 335,3 tys. (97,6% ogólnej liczby), a sektor publiczny 8,1 tys. (2,4% ogólnej liczby) podmiotów. W rejestrze znalazło się 257,5 tys. przedsiębiorstw prowadzonych w formie jednoosobowej działalności gospodarczej, co stanowi 76,8 % ogółu wszystkich podmiotów sektora prywatnego. Najwięcej podmiotów gospodarczych znajduje się na terenie Krakowa (powiat grodzki) – 121,2 tys., (35,3% ogółu), a w następnej kolejności w powiatach: krakowskim – 26,4 tys. (7,7%), wadowickim – 15,9 tys. (4,6%), nowotarskim – 14,6 tys. (4,2%), nowosądeckim – 14,2 tys. (4,1%) oraz oświęcimskim – 14 tys. (4,1%).

Na terenie Małopolski działało 327,5 tys. mikroprzedsiębiorstw (do 9 zatrudnionych osób), co daje 2. pozycję w kraju, 13,1 tys. małych przedsiębiorstw (10-49 zatrudnionych), 2,5 tys. średnich przedsiębiorstw (50-249 zatrudnionych) oraz 354 podmioty zatrudniające ponad 250 osób. Warto również dodać, że pod względem liczby przedsiębiorstw zaliczanych do sektora MŚP, obejmującego mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, Małopolska znalazła się na 2. pozycji w kraju, ustępując miejsca tylko Mazowszu.

W 2012 r. w województwie małopolskim zarejestrowano 32,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych, z czego 80% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcjach: handel (7,4 tys.), budownictwo (5,2 tys.), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,9 tys.) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (2,2 tys.). Liczba wyrejestrowanych jednostek w tym samym roku to 20,2 tys. **Przywołane dane wskazują m.in. na znaczny potencjał przedsiębiorczy mieszkańców regionu oraz determinację władz regionalnych i lokalnych w tworzeniu sprzyjających warunków dla biznesu.**

2. W Unijnym Rankingu Konkurencyjności Regionalnej za 2010 r.² Małopolska zajmowała 3. miejsce pod względem konkurencyjności gospodarczej wśród polskich regionów oraz 176. miejsce wśród 268 regionów europejskich. Wyższe pozycje zajęły województwa: mazowieckie (147) oraz śląskie (168). Pod względem wskaźników istotnych dla innowacyjności Małopolska zajmowała 3. miejsce w grupie polskich regionów, za województwami mazowieckim i dolnośląskim. Z kolei w Unijnym Rankingu Innowacyjności za 2012 r.³ Małopolska, podobnie jak pozostałe polskie regiony, za wyjątkiem Mazowsza, zakwalifikowana została do kategorii określanej jako „skromni innowatorzy”. **Rankingi te potwierdzają, że innowacyjne regiony pochodzą zazwyczaj z najbardziej innowacyjnych państw, wobec których Polskę nadal dzieli znaczący dystans.**
3. W stosunku do średnich dla Unii Europejskiej, Małopolska odnotowuje dwukrotnie niższy poziom nakładów ogółem na badania i prace rozwojowe (GERD) w relacji do PKB oraz wielokrotnie niższy poziom nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw (BERD) w stosunku do PKB. W 2010r. relacja regionalnego wskaźnika GERD do PKB kształtowała się na poziomie 1,05%, co stawia Małopolskę na 2. pozycji, za województwem mazowieckim (1,35%), znacznie powyżej średniej dla kraju (0,74%). Jednocześnie pod względem wartości wskaźnika BERD do PKB, kształtującym się na poziomie 0,21%, Małopolska zajmuje 4. miejsce, po województwach: podkarpackim (0,53%), mazowieckim (0,34%) i pomorskim (0,3%) – niemal na poziomie średniej dla kraju (0,2%). **Na tle europejskim jednak Małopolskę charakteryzuje nadal relatywnie niski poziom nakładów na działalność B+R oraz niekorzystna struktura tych nakładów, w której środki publiczne dominują wyraźnie nad wydatkami ponoszonymi przez przedsiębiorstwa.**
4. Małopolska należy do grupy regionów o wysokiej koncentracji jednostek sektora nauki. Na koniec 2012 r. w województwie funkcjonowało: (a) 35 uczelni wyższych, co daje 5. miejsce po województwach: mazowieckim (109), śląskim (47), wielkopolskim (41) i dolnośląskim (40) oraz (b) 135 jednostek naukowych, co daje 4. miejsce po województwach: mazowieckim (437), śląskim (143) i wielkopolskim (136). W kategorii jednostek naukowych zawiera się m.in. 11 placówek Polskiej Akademii Nauk oraz 6 instytutów badawczych.⁴

Realizowane w ostatnich latach, szczególnie przy udziale funduszy europejskich, liczne inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego i nauki przyczyniły się do poprawy warunków kształcenia w Małopolsce. **Wśród zrealizowanych przedsięwzięć widoczna jest specjalizacja oraz koncentracja na wzmacnianiu infrastruktury nauk technicznych i ścisłych oraz**

² *EU Regional Competitiveness Index 2010*, European Commission, 2010

³ *Innovation Union Scoreboard 2013*, European Commission, 2013

⁴ *Nauka w Polsce*, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2013

przyrodniczych, medycznych i nauk o zdrowiu.⁵ Z ewaluacji interwencji w ramach MRPO na lata 2007-2013 wynika, że projekty w obszarze infrastruktury szkolnictwa wyższego były częścią długofalowych planów rozwojowych poszczególnych jednostek, stanowiąc uzupełnienie inwestycji wspartych w ramach programów krajowych. **Z przeprowadzonej oceny efektów dotychczasowej interwencji wynika jednocześnie, iż za wyjątkiem szkolnictwa zawodowego podstawowe potrzeby regionu w zakresie infrastruktury dydaktycznej szkolnictwa wyższego zostały zaspokojone.**⁶

Wyzwaniem dla regionalnej gospodarki wiedzy pozostaje natomiast uzupełnienie potencjału badawczego jednostek wiodących, szczególnie w obszarach specjalizacji regionalnej. Obecnie w ramach Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej, obejmującej 33 obiekty nowoczesnej infrastruktury badawczej o dużej skali, ujętych jest 11 przedsięwzięć koordynowanych przez krakowskie uczelnie i instytuty tj. Uniwersytet Jagielloński, Akademię Górniczo-Hutniczą, Instytut Fizyki Jądrowej PAN. Na liście tej znalazły się projekty w takich dziedzinach jak: astronomia i fizyka, badania interdyscyplinarne związane m.in. z wykorzystaniem promieniowania synchrotronowego, energetyka, zaawansowane materiały i technologie oraz inteligentne systemy i infrastruktura. **Jednocześnie poza zakresem Mapy Drogowej identyfikowane są projekty o kluczowym znaczeniu dla specjalizacji regionalnej, z których część stanowi bezpośrednią kontynuację inwestycji rozpoczętych w perspektywie 2007-2013.**

- Zespoły naukowe z Małopolski wykazują dużą aktywność w europejskiej przestrzeni badawczej.** W ramach 7. Programu Ramowego Wspólnoty Europejskiej na rzecz badań, rozwoju technologicznego i wdrożeń, po 274 zakończonych konkursach Małopolska zajmowała 2. miejsce wśród polskich regionów pod względem liczby uczestniczących zespołów, zarówno w kategorii złożonych wniosków (1022), jak dofinansowanych projektów (143). **Naukowcy z Małopolski przodują również pod względem aktywności badawczej w ramach programów krajowych** finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowe Centrum Nauki oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Na tle innych regionów, w 2012 r. Małopolska zajmowała 2. miejsce pod względem udziału procentowego: złożonych wniosków (14%), sfinansowanych projektów (16%) oraz kadry naukowej (12%). **W ramach realizowanych projektów widoczna jest specjalizacja w obszarze nauk przyrodniczych, medycznych, ścisłych i technicznych.**
- Małopolska charakteryzuje się najwyższym w kraju wskaźnikiem liczby studentów na 10 tys. mieszkańców (640, przy średniej – 444) oraz przoduje w kształceniu kadr na kierunkach związanych z obszarami specjalizacji regionalnej.** W 2010 r. absolwenci kierunków inżyniersko-technicznych w regionie stanowili ponad 11% ogółu absolwentów tego typu studiów w kraju (3. miejsce po województwach mazowieckim i śląskim). Małopolska zajmowała 1. miejsce pod względem liczby absolwentów kierunków informatycznych (ponad 12% wszystkich absolwentów w tej grupy kierunków, przy stałej tendencji wzrostowej). Region plasował się także na 1. pozycji pod względem liczby absolwentów kierunków biologicznych (blisko 9% absolwentów tego typu kierunków w kraju).

Jednocześnie pod względem zatrudnienia w działalności B+R na 1 tys. pracujących ogółem, Małopolska zajmowała w 2011 r. 2. miejsce po Mazowszu – osiągając wskaźnik 7,7 wobec średniej dla kraju na poziomie 5,3. **Wysoki potencjał w zakresie kształcenia kadr na potrzeby**

⁵ Mapa inwestycji w obszarze nauk i szkolnictwa wyższego, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 2013

⁶ Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach osi priorytetowej 1. Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, Instytut Badań Strukturalnych, 2011

regionalnej gospodarki wiedzy nie przekłada się na odpowiednio wysoki poziom zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej, szczególnie w sektorze prywatnym.

7. Najbardziej rozwiniętym typem ośrodków innowacji są parki technologiczne, których funkcją jest wspomaganie innowacyjnych przedsiębiorstw podejmujących działalność w zaawansowanych technologicznie branżach, a także zapewnienie właściwych warunków dla transferu technologii i komercjalizacji badań. W 2012 r. spośród 54 parków technologicznych funkcjonujących w kraju w Małopolsce zlokalizowane były 4 tego typu ośrodki tj. Park Life Science, Krakowski Park Technologiczny, Park Technologiczny Miasteczko Multimedialne, Tarnowski Park Naukowo-Technologiczny, natomiast 1 pozostawał w fazie rozwoju tj. Park Technologiczny Kraków-Wschód. Liczba firm przypadająca na jeden park w regionie w 2011 r. kształtowała się na poziomie 82,9 tys. (5. miejsce – wobec 675 tys. w województwie mazowieckim oraz 30,6 tys. w województwie podlaskim).⁷ **Skoordynowany rozwój potencjału parków naukowo-technologicznych, w oparciu o współpracę sektora B+R, w tym jednostek naukowych z przedsiębiorstwami i administracją, jest niezbędnym elementem uzupełniania infrastruktury gospodarki wiedzy oraz wzmocnienia specjalizacji regionalnej.**
8. Podstawową funkcją instytucji wspierających innowacyjność przedsiębiorstw jest zapewnienie dostępu do kapitału na inwestycje. W 2009 r. w Małopolsce 11,3% nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych finansowanych było z kredytów bankowych. Alternatywnym wobec segmentu bankowego źródłem finansowania działalności tego typu są fundusze kapitałowe. Region wyróżnia się zdecydowanie na tle kraju pod kątem wykorzystania w celu finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw środków pochodzących z funduszy kapitałowych podwyższonego ryzyka. Pomimo, że z funduszy typu *venture capital* finansowanych było jedynie 0,8% nakładów na działalność innowacyjną, to wynik ten sytuował Małopolskę na 1. miejscu w kraju. W wymiarze terytorialnym większość funduszy kapitałowych dla inwestycji podwyższonego ryzyka zlokalizowana jest w 2 województwach: mazowieckim i małopolskim.⁸ Wśród 12 funduszy kapitału załączkowego zlokalizowanych w Małopolsce wyraźna jest specjalizacja w takich obszarach jak telekomunikacja, ICT, multimedia i rozwiązania mobilne, biotechnologia, energetyka i ochrona środowiska. **Dalszy rozwój instrumentów kapitałowych powinien stanowić odpowiedź na potrzebę zapewnienia dostępu do pozabankowych źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. W szczególności dotyczy to wczesnej fazy rozwoju firm oraz projektów o wysokich nakładach, których wspieraniem nie są zainteresowane fundusze private equity.**

Sektor otoczenia biznesu w Małopolsce jest zróżnicowany pod względem zakresu świadczonych usług i ich jakości. **Zwiększenie efektywności działania instytucji tego sektora wymaga wzmocnienia strony popytowej w sposób wymuszający lepsze dopasowanie usług do potrzeb przedsiębiorstw oraz świadczenie ich w szerszym zakresie na zasadach komercyjnych.**

9. W Małopolsce, w roku 2012, odnotowano spadek **wyniku finansowego** brutto przedsiębiorstw. Niższa dynamika przychodów z całokształtu działalności od dynamiki kosztów ich uzyskania wpłynęła na pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów o 0,2 p. proc. w skali roku. Nastąpiło również obniżenie wskaźników rentowności obrotu brutto (z 4,7% w 2011 r. do 4,5% w 2012 r.) oraz wskaźnika rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (z 4,8% w 2011 r. do

⁷ Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2012

⁸ j/w

4,3% w 2012 r.). Wskaźnik rentowności obrotu netto utrzymał się na tym samym poziomie, co w roku poprzednim (3,8%).⁹

Z kolei w **odniesieniu do nakładów inwestycyjnych**, zwraca uwagę sytuacja, w której, po spadkach zanotowanych w latach 2009-2010 r., w roku 2011 i 2012 zaobserwowano ich wzrost. W 2012 r. nakłady inwestycyjne były większe o 14,7% w porównaniu z 2011 r., a ich wartość wyniosła 7598,5 mln zł - jednak w ujęciu rocznym zmniejszyła się liczba nowych inwestycji o 5,9%, przy jednoczesnym wzroście ich wartości kosztorysowej o 13,5%. Najwięcej nakładów inwestycyjnych na środki trwałe przeznaczono na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (48,2% udziału), o 1,3 p. proc. mniej niż w roku poprzednim. Inwestycje polegające na ulepszeniu (tj. przebudowie, rozbudowie, rekonstrukcji lub modernizacji) stanowiły 37,6% liczby wszystkich nowo rozpoczętych inwestycji w województwie, a ich wartość kosztorysowa stanowiła 45,8% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych w województwie.¹⁰

10. **Zasadniczym miernikiem innowacyjności gospodarki jest udział przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie** tj. przedsiębiorstw, które wprowadzają innowacje produktowe lub procesowe, bądź też realizują projekty innowacyjne. W latach 2009-2011 Małopolska zajmowała 3. miejsce pod względem odsetka aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych (20,2%, za województwami podkarpackim i opolskim) oraz 6. miejsce pod względem odsetka aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw z sektora usług (12,1%, za województwami pomorskim, śląskim, mazowieckim, podkarpackim i wielkopolskim). Jednocześnie w tym okresie Małopolska zajmowała 1. miejsce wśród województw pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje organizacyjne (12,1%) oraz marketingowe (11,6%).

Analiza nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych w Małopolsce pokazuje, że w 2011 r. stanowiły one 5,8% nakładów krajowych ogółem, co oznacza wzrost z poziomu 4,8% w 2009 r. Była to jednocześnie kwota ponad 3 razy niższa niż w województwie śląskim i mazowiecki oraz prawie 2 razy niższa niż w województwie łódzkim.

Dane te potwierdzają, że potencjał i podaż innowacji w regionie nie przekłada się na poziom innowacyjności przedsiębiorstw, a podstawowym wyzwaniem dla gospodarki regionalnej będzie efektywne stymulowanie popytu na innowacje prowadzące do zwiększenia nakładów prywatnych na działalność innowacyjną, a także intensyfikacji współpracy ośrodków naukowych z przedsiębiorstwami.

11. Pochodną względnie niskich nakładów wewnętrznych B+R małopolskich przedsiębiorstw jest względnie niska intensywność patentowania. O ile na tle krajowym intensywność patentowa podmiotów z Małopolski jest umiarkowana, o tyle na tle europejskim należy uznać ją za niską. Najlepiej w porównaniu do średniej krajowej Małopolska prezentuje się pod względem nabywanych licencji, a zwłaszcza pozyskiwania zewnętrznych prac badawczo-rozwojowych. Liczba i struktura technologii transferowanych do małopolskich przedsiębiorstw kształtuje się względnie korzystnie.

Ważnym aspektem rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw jest współpraca z innymi podmiotami prywatnymi, instytucjami niekomercyjnymi i otoczeniem biznesu – w ramach projektów, służących zwiększeniu dostępu do wiedzy i nowych technologii, a także obniżeniu kosztów prowadzonej działalności i wymianie doświadczeń. Pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej

⁹ "Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w 2012 roku", Urząd Statystyczny w Krakowie, 2013

¹⁰ j.w.

w grupie przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie, w latach 2009-2011 Małopolska zajmowała odległe 10. miejsce (29,9%). Lepiej pod tym względem przedstawiała się sytuacja przedsiębiorstw z sektora usług – region zajmował 6. miejsce w kraju (30,9%).

Ważnym elementem wspierania działalności inwestycyjnej powinno być wdrożenie systemowych zachęt i mechanizmów stymulujących przedsiębiorstwa do podejmowania współpracy z innymi podmiotami w obszarze B+R. Współpraca ta powinna być realizowana w ramach udziału we wspólnych projektach, poprzez zamawianie prac u wykonawców zewnętrznych, bez aktywnego współudziału w ich realizacji, ale także w ramach działalności własnej firm prowadzonej w ośrodkach badawczo-rozwojowych.

12. Przejawem wysokiego potencjału w zakresie specjalizacji regionalnej jest m.in. widoczna w Małopolsce koncentracja firm z branży ICT, co koresponduje z wysokim na tle kraju poziomem zatrudnienia w tej branży (ponad 4,1 tys. pracowników, tj. 2. miejsce, po województwie mazowieckim). Zlokalizowane w Krakowie firmy Ericpol oraz Comarch zajmują jednocześnie czołowe miejsca wśród firm o najwyższym przychodzie z tytułu eksportu towarów i usług. Małopolska jest postrzegana także jako region o dużym potencjale rozwoju technologii nauk o życiu (*life sciences*), z dobrze rozwiniętym zapleczem medycznym opartym na bogatych tradycjach ośrodka uniwersyteckiego (Uniwersytet Jagielloński) oraz nakładami na badania biotechnologiczne na poziomie 8% nakładów krajowych. W regionie skoncentrowany jest wysoki potencjał do badań nad technologiami energetycznymi (Politechnika Krakowska, Akademia Górniczo-Hutnicza). AGH jest koordynatorem 1 z 6 węzłów (CC PolandPlus) w ramach Wspólnoty Wiedzy i Innowacji realizując, pod auspicjami Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii, projekt KIC-InnoEnergy. Ważną gałęzią gospodarki Małopolski jest również przemysł chemiczny. Zlokalizowane w Tarnowie, Oświęcimiu oraz Alwerni zakłady chemiczne są znaczącymi w regionie pracodawcami oraz producentami wyrobów o strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki. W ostatnich latach sektor ten podlega dynamicznemu rozwojowi, także w obszarze działalności innowacyjnej, której towarzyszą znaczące inwestycje w nowoczesną infrastrukturę badawczo-rozwojową.
13. Wśród gospodarczych potencjałów i atutów regionu wskazać należy również turystykę i zabytki regionu, potencjał kulturowy oraz przyrodniczy. Znaczenia nabierają także tzw. przemysły kreatywne - od roku 2009 odnotowywany jest sukcesywny przyrost liczby podmiotów działających w tym sektorze. Intensywny rozwój turystyki i jej znaczenie w gospodarce Małopolski powoduje, że może ona odgrywać istotną rolę w generowaniu wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, stając się coraz ważniejszym rodzajem działalności w gospodarce regionu. **Dlatego też działania związane z promocją regionu oraz rozwojem turystyki należą do najistotniejszych inicjatyw stymulujących dalszy rozwój województwa.**
14. Analiza danych dotyczących celów inwestycji podejmowanych przez małopolskie firmy w latach 2005-2008 oraz planowanych na lata 2009-2013 wskazywała m.in. na zmieniające się podejście do stosowanych przez przedsiębiorców strategii inwestycyjnych. I tak, w porównaniu z inwestycjami zrealizowanymi w latach 2005-2008, plany inwestycyjne na lata 2009-2013 pokazywały, znacznie większe zorientowanie na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw w sytuacji rywalizacji z innymi podmiotami gospodarczymi na malejącym i niepewnym rynku. **Tendencja ta przejawia się w zwiększeniu się roli inwestycji, których celem jest sprostanie wymaganiom klienta, rozszerzeniu zakresu oferowanych usług i prowadzonej działalności, oraz zmniejszeniu kosztów własnych.** Uwagę zwraca kwestia trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na planowane inwestycje - dla wielu przedsiębiorców (49,2% odpowiedzi) było to istotnym

utrudnieniem. Znacznie częściej problem ten dotyczył firmy o krótkim stażu działalności (59,5% wskazań w tej grupie).¹¹

Z uwagi na zróżnicowany profil oraz potrzeby rozwojowe małopolskich przedsiębiorstw, szczególnie firm funkcjonujących w obszarach specjalizacji regionalnej, celowe jest zapewnienie różnorodnej oferty instrumentów wsparcia, począwszy od dotacji, poprzez instrumenty mieszane, aż po instrumenty zwrotne, w tym fundusze kapitału podwyższonego ryzyka dla inwestycji o wysokim potencjale komercjalizacji.

15. W 2010 r. w Małopolsce funkcjonowało 7 klastrów, zorientowanych na działalność innowacyjną, wśród których 4 miały siedzibę w Krakowie tj. Klaster LifeScience Kraków, Małopolski Klaster Technologii Informacyjnych, Klaster Kultury i Czasu Wolnego INRET oraz Małopolsko-Podkarpacki Klaster Czystej Energii; 1 – w Nowym Sączu tj. Klaster Multimediów i Systemów Informacyjnych; 1 – w Skawinie tj. Klaster Poligraficzny ITTP oraz 1 – w Tarnowie (Klaster Medycyna Polska Południowy Wschód. Ponadto w regionie z powodzeniem rozwijają się inicjatywy klastrowe takie jak Europejskie Centrum Gier oraz Klaster Innowacyjne Odlewnictwo.

Pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, które w latach 2009-2011 współpracowały w ramach inicjatywy klastrowej w zakresie działalności innowacyjnej (w grupie przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej), Małopolska zajmowała 4. miejsce wśród regionów (15,6%). Jednocześnie w kategorii przedsiębiorstw z sektora usług, region zajmuje pod tym względem 10. miejsce (8,5%).

Kontynuowanie polityki wspierania klastrów powinno w większym niż dotychczas stopniu służyć rozwijaniu istniejącego potencjału klastrów, inicjatyw klastrowych oraz powiązań kooperacyjnych zarówno w zakresie zdolności do prowadzenia wspólnie działalności innowacyjnej, jak i zwiększania konkurencyjności podmiotów w nie zaangażowanych, przy uwzględnieniu preferencji w ubieganiu się o wsparcie w ramach interwencji adresowanych do przedsiębiorstw.

[2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych]

16. Podstawowym warunkiem zwiększenia poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych jest upowszechnienie szerokopasmowego dostępu do Internetu. Analiza obszarów dopuszczalnej interwencji w Małopolsce, w oparciu o dane udostępnione przez operatorów telekomunikacyjnych oraz Urząd Komunikacji Elektronicznej, wskazuje, że na terenie województwa ok. 10% gospodarstw domowych nie posiada możliwości dostępu do Internetu na poziomie podstawowym (2 Mb/s), ok. 12% gospodarstw domowych nie posiada możliwości dostępu do Internetu na poziomie 6 Mb/s, zaś ok. 51% gospodarstw domowych nie posiada możliwości dostępu do Internetu na poziomie NGA.

Bezpośrednim celem projektu pn. Małopolska Sieć Szerokopasmowa realizowanego w ramach MRPO 2007-2013 jest zapewnienie możliwości dostępu do usług szerokopasmowych dla 90% gospodarstw domowych oraz 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców w Małopolsce poprzez budowę na obszarach zagrożonych wykluczeniem cyfrowym infrastruktury telekomunikacyjnej, uzupełniającej istniejącą i tworzącej nowe zasoby,

¹¹ "Potencjał rozwojowy małopolskich przedsiębiorstw", Małopolskie Obserwatorium Gospodarki, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2010

regionalnej sieci szerokopasmowej. **Realizacja projektu zapewnić powinna możliwość dostępu do szerokopasmowych usług telekomunikacyjnych, aplikacji i zasobów informacji dostępnych w sieci w obszarach, gdzie obecnie nie ma takiej możliwości bądź brak konkurencji nie zapewnia ich wyboru lub zadawalającej jakości.**¹²

17. **W Małopolsce sukcesywnie rośnie udział przedsiębiorstw posiadających dostęp do szerokopasmowego Internetu oraz dysponujących własną stroną internetową.** Dostępność przedsiębiorstw do Internetu szerokopasmowego w 2010 r. kształtowała się na poziomie 64% (wobec 49% w 2006 r.). Pod tym względem region plasuje się poniżej średniej dla Polski (66%) i zajmuje 8. miejsce w kraju, po województwach: podlaskim, mazowieckim, łódzkim, śląskim, dolnośląskim, pomorskim i wielkopolskim.¹³
18. **W urzędach administracji lokalnej na terenie Małopolski nadal nie jest powszechne korzystanie z elektronicznej skrzynki podawczej oraz z systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją.** Z badania przeprowadzonego w 2011 r. wynika, że w niemal co piątym urzędzie na terenie województwa brak jest elektronicznej skrzynki podawczej, której rolą jest zapewnienie obywatelom publicznie dostępnego środka komunikacji do przekazywania dokumentów w formie elektronicznej. Ponadto jedynie w jednej trzeciej urzędów stwierdzone zostało wyposażenie w elektroniczny system zarządzania dokumentacją, co oznacza 10. miejsce wśród regionów, przy czym najwyższy wskaźnik – 71% odnotowano w województwie śląskim, zaś najniższy – 11% w województwie świętokrzyskim.¹⁴
19. **Na przestrzeni ostatnich lat systematycznie wzrasta liczba usług udostępnianych przez systemy elektronicznego zarządzania dokumentacją, które zostały wdrożone w urzędach.** W 2011 r. 35% urzędów z Małopolski udostępniało (inne niż oparte o tzw. wzór pisma ogólnego) usługi elektroniczne na platformie e-PUAP, co klasyfikowało region na 1. miejscu w kraju. Wśród barier w wykorzystaniu e-PUAP urzędy administracji samorządowej, najczęściej wskazują brak powszechności podpisu elektronicznego oraz niewielką liczbę usług gotowych do implementacji na tej platformie. Małopolskie urzędy najczęściej spośród wszystkich województw informowały także na swoich stronach internetowych o możliwości realizacji usługi za pośrednictwem platformy e-PUAP.¹⁵
20. **Urzędy administracji lokalnej są coraz lepiej wyposażone w systemy informatyczne, jednak problemem pozostaje nadal niski poziom wykorzystania dostępnych rozwiązań.** Na tle kraju sytuacja w zakresie sposobów obsługi wniosku o potwierdzenie wpisu do Ewidencji Działalności Gospodarczej, w małopolskich urzędach gminnych przedstawia się umiarkowanie korzystnie. 45% urzędów zapewnia możliwość pobrania wymaganego formularza wyłącznie do utworzenia dokumentu papierowego, 8% urzędów umożliwia złożenie elektronicznego wniosku, który wymaga dodatkowo złożenia dokumentów papierowych, zaś 13% – umożliwia złożenie elektronicznego wniosku, który nie wymaga dodatkowo składania dokumentów papierowych.
21. **Na tle innych regionów, w Małopolsce korzystnie kształtuje się sytuacja w zakresie liczebności oraz dostępności tzw. publicznych punktów dostępu do Internetu,** rozumianych jako powszechnie dostępne wielofunkcyjne placówki teleinformatyczne wyposażone między innymi w stanowiska komputerowe z łączem internetowym, zlokalizowane np. w gminnych domach kultury, szkołach, czy innych miejscach skupiających społeczności lokalne. Szacuje się, że

¹² Informacje nt. projektu „Małopolska Sieć Szerokopasmowa” dostępne na stronie www.mss.malopolska.pl (26.06.2013)

¹³ *Spółeczeństwo informacyjne w liczbach*, ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2012

¹⁴ j/w

¹⁵ j/w

ponad 50% ogółu tego typu punktów zlokalizowanych jest w pięciu województwach tj. mazowieckim – ok. 15%, małopolskim – ok. 10%, warmińsko-mazurskim – ok. 9% oraz lubelskim i śląskim – po ok. 8%. **Wraz z postępującym wzrostem dostępności łączy szerokopasmowych znaczenie placówek nastawionych na świadczenie usług dostępu do Internetu będzie generalnie ulegać zmniejszeniu. Rola PIAP-ów funkcjonujących w ramach biblioteki, czy innych centrów aktywności lokalnej, polegająca na zapewnieniu wielofunkcyjnego charakteru tych placówek, powinna jednak zostać zachowana.**¹⁶

22. Realizowane w ostatnich latach, szczególnie przy udziale funduszy europejskich, liczne inwestycje w obszarze społeczeństwa informacyjnego w Małopolsce przyczyniły się do rozwoju zasobów treści cyfrowych oraz zwiększenia dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Z ewaluacji interwencji w ramach MRPO na lata 2007-2013 wynika, że w obszarze społeczeństwa informacyjnego realizowane były inwestycje obejmujące przede wszystkim informatyzację jednostek samorządu terytorialnego, zakładów opieki zdrowotnej (z komponentem zawierającym wdrożenie e-usług), systemy informacji geograficznej, systemy zarządzania uczelniami oraz digitalizację zbiorów kultury. Zakres realizowanych projektów objął kompleksowe rozwiązania, zarówno w kontekście łączenia kilku rodzajów przedsięwzięć w obrębie jednej inwestycji (np. budowa systemów zarządzania instytucją oraz systemów udostępniania e-usług), jak również różnych elementów w obrębie jednego typu (np. digitalizacja i archiwizacja zbiorów oraz tworzenie platform ich udostępniania). Jednocześnie **większość z wspartych inwestycji ma charakter fragmentaryczny lub lokalny, koncentrując się na rozwiązywaniu problemów w skali jednej instytucji lub jednej jednostki terytorialnej, dlatego ich wpływ na rozwój społeczeństwa informacyjnego w wymiarze regionalnym jest ograniczony. Kontynuowanie wsparcia w tym obszarze powinno prowadzić do większej koncentracji na projektach zintegrowanych, przyczyniających się do realizacji celów w wymiarze ponadlokalnym, a także zapewniających interoperacyjność oraz integrację poszczególnych systemów.**

[3. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku]

18. **Województwo Małopolskie zajmuje 9. pozycję w Polsce pod względem produkcji energii elektrycznej tj. 6 984,8 GWh, natomiast 8. pozycję biorąc pod uwagę udział w tej produkcji odnawialnych źródeł energii, czyli 868,6 GWh.** Od 2008 r. udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w Małopolsce systematycznie wzrasta: 2008 r. – 4,2%; 2009 r. – 6,6%, 2010 r. – 11,4% i 2011 r. - 12,4%¹⁷. Łączna moc koncesjonowanych instalacji wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii w Małopolsce wynosi obecnie ok. 190 MW¹⁸. **Produkcja energii odnawialnej w Województwie Małopolskim opiera się głównie na elektrowniach wodnych (179,47 MW) i w niewielkim stopniu na pozyskiwaniu energii z biogazu (6,66 MW).** Rozmieszczenie przestrzenne źródeł odnawialnych jest bardzo nierównomierne. Najwięcej energii elektrycznej produkowane jest w powiecie nowotarskim (elektrownia wodna Niedzica) oraz nowosądeckim (elektrownia wodna Rożnów - 50 MW). Zakłady wykorzystujące biogaz to głównie przedsiębiorstwa zajmujące się gospodarką odpadami i odzyskujące gaz składowiskowy. Do głównych producentów energii elektrycznej z biogazu należą: MPO Spółka z o.o. w Krakowie (składowisko odpadów komunalnych w Baryczy - produkcja ok. 8 500 MWh energii/rok), ZGK Bolesław sp. z o.o. (składowisko odpadów

¹⁶ Przeprowadzenie inwentaryzacji publicznych punktów dostępu do Internetu w Polsce, ITTI, Poznań 2012

¹⁷ GUS, 2011

¹⁸ URE, 30.06.2012 r.

komunalnych koło Olkusza - produkcja 2 000 MWh energii/rok) oraz Nova sp. z o.o. (gmina Nowy Sącz - produkcja 1 223 MWh energii elektrycznej oraz 4 890 GJ ciepła/rok). W województwie Małopolskim znajdują się również instalacje wykorzystujące energię geotermalną do produkcji ciepła, a najważniejszą z nich jest instalacja zarządzana przez PEC Geotermia Podhalańska S.A. o mocy 15,5 MW. **Z raportu Polskiej Akademii Nauk wynika, że Małopolska nie wykorzystuje w pełni swego naturalnego bogactwa, jakim są wody geotermalne, jednakże są one wykorzystywane coraz szerzej.**

19. **Zestawienie możliwości produkcyjnych producentów energii elektrycznej na terenie Małopolski (6 984,8 GWh) z jej zużyciem (12 750 GWh), wykazuje niedobór podaży producentów znajdujących się na terenie województwa w stosunku do zużycia energii¹⁹. Wynika z tego, że Małopolska jest regionem-konsumentem energii. Zdecydowana większość producentów wykorzystuje paliwa konwencjonalne (węgiel kamienny), jedna trzecia z nich opiera swoją działalność o źródła odnawialne i alternatywne energii, głównie energię wody. Ocenia się, że w najgorszym stanie znajduje się infrastruktura energetyczna średniego i niskiego napięcia na terenach wiejskich, budowana w latach 50-tych i 60-tych. Województwo małopolskie jest jednym z regionów, w których ten problem jest istotny. Niedoinwestowanie Krajowego Systemu Przesyłowego powoduje zwiększenie strat sieciowych. Straty te w krajowym systemie elektroenergetycznym są znaczne i wynoszą rocznie około 14 TWh.**
20. **Na tle krajów Europy Polska jest krajem o jednym z największych zanieczyszczeń powietrza pyłem PM10 i PM2,5. Jednocześnie wielkości stężeń pyłu PM10 i PM2,5 w województwie małopolskim należą do najwyższych w Polsce. Szczególnie niekorzystanie wypada Kraków, który jest miastem o najwyższych stężeniach pyłu PM10 w Polsce. Na przestrzeni ostatnich lat (2002-2012) poza pyłem PM10, PM2,5; odnotowywane są przekroczenia poziomów normatywnych stężeń również innych zanieczyszczeń powietrza: benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu oraz dwutlenku siarki. W 2011 r. z obszaru Małopolski do powietrza wyemitowane zostało 31,9 tys. Mg pyłu PM10, w tym 28,2 tys. Mg pyłu PM2,5. Największa wielkość emisji pyłu PM10 i pyłu PM2,5 pochodzi ze źródeł powierzchniowych, głównie z sektora komunalno-bytowego. Przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu PM10 (40 µg/m³) występują na w 23 gminach. Natomiast obszar przekroczeń dopuszczalnej częstości przekroczeń poziomu średniodobowego pyłu PM10 (50 µg/m³) obejmuje aż 90 gmin. Poziom dopuszczalny stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM2,5 (25 µg/m³) został przekroczony na terenie 52 gmin. Poziom zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w kraju jest zróżnicowany, ale przekroczenia występują praktycznie na obszarze całego kraju. W 2011 r. emisja benzo(a)pirenu wynosiła 10,7 Mg. Benzo(a)piren ze względu na specyfikę emitowany jest głównie ze źródeł powierzchniowych (95%) oraz źródeł punktowych (5%). Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu we wszystkich 182 gminach województwa przekraczają poziom docelowy 1 ng/m³. Z roku na rok notowane są coraz wyższe stężenia dwutlenku azotu. Emisja dwutlenku azotu następuje głównie ze źródeł przemysłowych i ze źródeł związanych z transportem drogowym, co szczególnie widoczne jest w dużych aglomeracjach. Obszarami Aglomeracji Krakowskiej o podwyższonych stężeniach średniorocznych NO₂ są tereny położone wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych szczególnie w centrum miasta i wzdłuż autostrady A4.²⁰**

¹⁹ Bank Danych Lokalnych, GUS, 2011 r.

²⁰ Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2011 roku, WIOŚ Kraków

Emisja dwutlenku siarki z terenu województwa małopolskiego w 2012 r. wyniosła 61,5 tys. Mg. Największy udział w emisji mają źródła powierzchniowe (około 52%) oraz źródła punktowe (45%). **Średniodobowe stężenia dopuszczalne dwutlenku siarki w strefie małopolskiej przekraczane były więcej niż 3 dni w roku w 9 gminach.**²¹

Emisja dwutlenku węgla z obszaru województwa małopolskiego wyniosła w 2011 r. 25,7 mln Mg CO_{2e}, w tym 42% z przemysłu, 27% z mieszkalnictwa i 21% z transportu. Na jednego mieszkańca Małopolski przypadła więc emisja dwutlenku węgla w wysokości 7,66 Mg CO_{2e}, co daje wynik poniżej średniej krajowej, która w 2010 roku wynosiła 9,56 Mg CO_{2e} na mieszkańca.

21. **Analiza dotychczasowych efektów działań naprawczych wskazuje, że ich skala oraz tempo jest zbyt niskie w stosunku do potrzeb.** Zastosowanie alternatywnych źródeł ciepła takich jak instalacje kolektorów słonecznych nie przynosi dużego efektu ekologicznego w porównaniu z likwidacją węglowego źródła spalania. **Największe efekty przynosiły działania związane z likwidacją starych źródeł spalania i wymianą na nowe niskoemisyjne. Dodatkowo znaczna część prowadzonych termomodernizacji również przynosi efekt ekologiczny w postaci obniżenia zużycia paliw do ogrzania obiektu.**

W latach 2008-2011 zrealizowane zostały inwestycje, dzięki którym stare kotły węglowe zostały zlikwidowane w 5 030 lokalach. Zgodnie z założeniami przyjętymi do realizacji do 2011 r. obniżenie emisji pyłu PM10 nastąpiło tylko w 9,8%, co pozwala na wyciągnięcie wniosków, że dotychczasowe działania w tym zakresie są znacznie poniżej założeń.²²

Działania służące poprawie jakości powietrza w dużej mierze powinny koncentrować się na ograniczeniu emisji powierzchniowej (z ogrzewania indywidualnego mieszkań, domów) ponieważ jest ono głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza. Wśród działań zmierzających do poprawy jakości powietrza, należy wymienić: wymianę ogrzewania mieszkań niskosprawnymi piecami i kotłami węglowymi na podłączenia do sieci ciepłowniczych, ogrzewanie gazowe, olejowe, nowoczesnymi kotłami retortowymi lub odnawialnymi źródłami energii; rozwój i modernizację sieci ciepłowniczych oraz podłączaniu nowych użytkowników, zmniejszenie zapotrzebowania budynków na energię cieplną poprzez termomodernizację; wspieranie budownictwa energooszczędnego i pasywnego.²³

22. **System ciepłowniczy w Małopolsce posiada wystarczające rezerwy mocy aby móc podłączyć nowych odbiorców w obszarze swojego działania. Znaczne rezerwy występują zarówno w źródłach ciepła jak i w przepustowości systemów przesyłowych.** Sieci przesyłowe, ciepłownicze w Małopolsce są stale modernizowane i ich stan utrzymuje się na zadowalającym poziomie. Sprawność techniczna małopolskich urządzeń ciepłowniczych wytwarzających ciepło w 2011 roku wynosiła 85,8%, a sprawność przesyłania była na poziomie 88,3%²⁴. Długość sieci cieplnej na terenie województwa małopolskiego w 2010 roku wg GUS wynosiła łącznie 1 887,5 km, w tym 1 479,3 km sieci cieplnej przesyłowej i 408,2 km sieci cieplnej przyłączy do budynków i innych obiektów. Ponad połowa długości sieci ogółem (952,9 km) przypadała na powiat Miasto Kraków, które posiada drugi co do długości system ciepłowniczy w Polsce. Od kilku lat w całej Polsce, obserwuje się tendencje zmniejszania zapotrzebowania na energię cieplną. **Zabiegi termomodernizacyjne obiektów, inwestycje przedsiębiorstw mające na celu poprawę sprawności wytwarzania i przesyłu energii a także zwiększona świadomość**

²¹ Raport o stanie województwa małopolskiego 2012

²² Program ochrony powietrza do 2011 r.

²³ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Strategicznego Ochrona Środowiska

²⁴ Energetyka cieplna w liczbach, 2011, URE

społeczeństwa dotycząca racjonalnego wykorzystania energii i płynących z tego oszczędności niosą za sobą powolny lecz sukcesywny spadek zużycia energii cieplnej.

23. Istotnym źródłem uciążliwości i problemów w zakresie emisji substancji szkodliwych, zwłaszcza w aglomeracjach miejskich, jest transport drogowy. Transportem drogowym realizowanych jest w Polsce 83,6% lądowego transportu pasażerskiego i 75,9% lądowego transportu towarowego. Według danych statystycznych, w skali kraju sektor ten odpowiedzialny jest za ponad 28% całkowitej emisji tlenków azotu, przeszło 27% emisji tlenku węgla oraz powyżej 15% zanieczyszczeń pyłowych. W dużych miastach, zwłaszcza o scentralizowanym systemie ciepłownictwa, udział transportu drogowego w całkowitej emisji tych zanieczyszczeń jest zdecydowanie większy, dochodząc w dzielnicach centralnych nawet do 90%²⁵. **Problemy towarzyszące rozwojowi transportu, szczególnie transportu drogowego, wymagają podjęcia działań pozwalających ograniczać zagrożenia z tym związane, m.in. poprzez zwiększenie znaczenia transportu zbiorowego.**

[4. Ochrona środowiska naturalnego]

24. Województwo małopolskie charakteryzuje się największą w Polsce ilością opadów ale równocześnie sprzyjającą ich odpływowi rzeźbą terenu, który jest prawie dwukrotnie wyższy od przeciętnego odpływu notowanego dla Polski. **Oznacza to iż województwo jest rejonem Polski o największej zmienności przepływów, co wskazuje na potrzebę zwiększania sztucznej retencji.** Duża zmienność przepływów generuje zagrożenia powodziowe; szczególnie dużym potencjałem powodziowym charakteryzują się karpackie dopływy Wisły. **Województwo małopolskie należy uznać za obszar szczególnie zagrożony powodzią.** Na ogólną liczbę 182 gmin województwa 146 (tj. 80%) jest zagrożonych możliwością wystąpienia powodzi.²⁶ Zagrożenie powodziowe i związana z nim skala szkód wynika głównie z uwarunkowań naturalnych. Jednakże nie bez znaczenia jest wzrost antropopresji na ekosystemy leśne i łąkowe, eksploatacja gleb torfowych oraz „prostowanie” i całkowite betonowanie koryt wstrzymujące przesiąkanie wody płynącej do gruntów. Ponadto na terenie Małopolski obserwuje się ekstremalne zjawiska pogodowe związane m.in. z wysokością opadów – lata mokre z powodzią oraz lata z małą ilością opadów i dotkliwą suszą. **Z punktu widzenia głównych celów małej retencji, czyli retencjonowania wody dla zaspokojenia występujących zapotrzebowań oraz dla ochrony przed powodzią – można uznać, że zapotrzebowanie na tę retencję występuje na całym terenie województwa. Szczególnie zapotrzebowanie na zwiększenie zasobów wodnych, w kontekście suszy, które występowały w ostatnich latach, można uznać za występujące na całym obszarze.**²⁷
25. **Tereny województwa małopolskiego są obszarem wyjątkowo podatnym na ruchy masowe, a w szczególności osuwiska.** Jest to związane ze specyficzną budową geologiczną obszaru fliszu karpackiego – naprzemiennie ułożonych warstw łupków ilastych i piaskowców. Przy dużym nawodnieniu warstw przypowierzchniowych i znacznym nachyleniu terenu ryzyko wystąpienia osuwiska jest bardzo duże. Zjawiska ekstremalne jakimi są powodzie często stanowią czynnik, który gwałtownie zmienia warunki wodne na zboczach i powoduje uruchomienie ruchów osuwiskowych. Jak wynika z dotychczasowego rozpoznania osuwiska występują nie tylko w górzystym terenie Karpat zewnętrznych i wewnętrznych, ale także na obszarze zapadliska

²⁵ "Zagrożenia środowiskowe ze strony transportu", A. J. Badyda, Nauka (4/2010)

²⁶ Program małej retencji województwa małopolskiego, 2004 r.

²⁷ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Strategicznego Ochrony Środowiska

karpackiego i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.²⁸ **Fragmentaryczne rozpoznanie obszarów o tendencjach osuwiskowych powoduje brak zahamowania działalności inwestycyjnej naruszającej równowagę zboczy oraz wykonywanie prac powodujących podcinanie i nadmierne obciążanie stoków, a także zmianę stosunków wodnych. Susza podobnie jak powódź zaliczana jest do zjawisk katastrofalnych.**²⁹

26. Województwo małopolskie położone w dorzeczu górnej Wisły posiada wysoką rangę w skali kraju w zakresie gospodarki wodnej ze względu na gęstą sieć rzeczną, ich górski charakter i wielkość zasobów wód powierzchniowych (14,2% zasobów kraju). Jego południową część obejmuje karpacka część zlewni rzeki Wisły. Jest to obszar o największej gęstości źródeł i sieci rzecznych.

Województwo charakteryzuje się małymi zasobami eksploatacyjnymi wód podziemnych (624,2 hm³ – 3,61% zasobów kraju)³⁰ i nierównomiernym rozmieszczeniem przestrzennym ich zbiorników, z czego wynikają deficyty tych wód (szczególnie tereny wschodnie i północno-wschodnie). Znaczące zasoby wód podziemnych rozmieszczone są na południu i w części północno – zachodniej Małopolski

27. **Małopolska jest regionem o jednym z najwyższych poborów wody.** W 2011 r. wynosił on 541,9 hm³, co stanowiło ok. 5% wody ujętej w Polsce (5. miejsce w kraju). Struktura poboru wody kształtowała się następująco: na potrzeby produkcyjne pobrano 335,2 hm³ (92,5% z wód powierzchniowych), na eksploatację sieci wodociągowej 154,2 hm³ (67,4% z wód powierzchniowych), na cele nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych 52,5 hm³. **Blisko 84% stanowiła woda pochodząca z ujęć powierzchniowych. Stąd też bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni, szczególnie powyżej ujęć wody pitnej.**

28. W 2011 roku z terenu województwa odprowadzono do wód powierzchniowych lub do ziemi łącznie 588,0 hm³ ścieków, w tym 82% bezpośrednio z zakładów i 18,03% siecią kanalizacyjną. Spośród ścieków odprowadzonych z zakładów przemysłowych 58,3% stanowiły wody pochłonicze, umownie czyste. Obsługą ścieków w 2011 roku zajmowało się 80 oczyszczalni przemysłowych oraz 242 komunalne. Łącznie emisja ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia wynosiła 306,9 hm³ (52%). W latach 2000-2011 ilość odprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków wymagających oczyszczania uległa zmniejszeniu, przede wszystkim dzięki spadkowi o ok. 16% ilości ścieków przemysłowych. Obniżyła się także ilość ścieków oczyszczanych tylko mechanicznie oraz nieoczyszczanych na rzecz oczyszczania biologicznego i z podwyższonym usuwaniem biogenów³¹. **Jednak nadal największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w województwie małopolskim pozostaje gospodarka komunalna, z uwagi na olbrzymi ładunek zanieczyszczeń, jaki odprowadza do odbiorników.** Jednocześnie na przestrzeni ostatnich lat zwiększył się odsetek ludności obsługiwanej przez komunalne oczyszczalnie ścieków, co jest pozytywnym symptomem w zakresie ochrony wód (2011 r. - 56,9% ludności województwa). Najkorzystniejsza sytuacja była w Krakowie, Tarnowie, Nowym Sączu i powiecie oświęcimskim. **Niemniej jednak inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska, szczególnie intensywne w ostatnich latach, nie były w stanie wyeliminować wieloletnich zaniedbań w tym zakresie, co ma odzwierciedlenie szczególnie w niezadowalającej jakości wód.**

29. Istotnym źródłem presji na środowisko wodne jest niedostateczna sanitacja, głównie obszarów wiejskich. Pomimo dynamicznego rozwoju, przede wszystkim w ramach KPOŚK, stosunek sieci

²⁸ Osuwiska w województwie małopolskim, Atlas-przewodnik, 2012 r. Państwowy Instytut Badawczy

²⁹ Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020

³⁰ Ochrona środowiska, 2012 r., GUS

³¹ Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2011 r., WIOŚ Kraków.

kanalizacyjnej do wodociągowej wyniósł tylko 60%. **Mimo w dalszym ciągu bardzo dużych braków w infrastrukturze kanalizacyjnej występuje wyraźny wzrost długości sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w tym szczególnie dynamiczny rozwój sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich.**

Niezależnie od rozwoju sieci wodociągowej, coraz częściej występuje zjawisko braku wody w sieciach wodociągowych na obszarach wiejskich, co spowodowane jest obniżaniem się poziomu wody w studniach i brzegowych ujęciach infiltracyjnych. Zjawisko to miało dotychczas wymiar lokalny, niemniej jednak w obliczu prognozowanych zmian klimatu, w przyszłości może mieć znacznie szerszy zasięg.

30. W 2011 roku w województwie małopolskim powstało łącznie 11 448,4 tys. Mg odpadów z czego: 93,4% stanowiły odpady z działalności gospodarczej³², a 6,6%, to odpady komunalne³³.
31. Na terenie województwa małopolskiego w 2011 r. wytworzono około 1 022 tys. Mg odpadów komunalnych (5. miejsce w kraju) z czego około 61% powstało na terenach miejskich a 39% na terenach wiejskich. Mieszkaniec województwa wytworzył w ciągu roku 306 kg, co daje 10 miejsce w kraju. Według danych GUS zbiórką odpadków komunalnych objęte jest 80% ludności. **Na przełomie ostatnich lat ilość odbieranych odpadów komunalnych utrzymuje się na podobnym poziomie.** Część odpadów wykorzystywana jest przez mieszkańców na własne potrzeby. **Jednak nadal dochodzi do niekontrolowanego i nielegalnego pozbywania się tych odpadów (dziłkie wysypiska, spalanie w gospodarstwach domowych). Ponadto niedostateczny stan świadomości ekologicznej mieszkańców skutkuje ograniczoną możliwością zapobiegania powstawania odpadów. Celowym jest promowanie świadomych postaw konsumenckich oraz technologii niskoodpadowych i bezodpadowych.**
32. W 2011 r. z terenu województwa zebrano około 751 tys. Mg odpadów komunalnych, z czego bezpośrednio z gospodarstw domowych zebrano ok. 405 tys. Mg. W 2011 r. z terenu województwa małopolskiego zebrano selektywnie łącznie 114 tys. Mg odpadów, co stanowi 15% ogólnej masy zebranych odpadów komunalnych. Na przestrzeni lat 2007-2011 ilość zebranych selektywnie odpadów stale wzrasta mimo to ich udział w ilości zbieranych odpadów pozostaje wciąż niezadawalający. **Głównym sposobem gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa małopolskiego jest nadal ich deponowanie na składowiskach;** 92,2% zmieszanych odpadów komunalnych zostało unieszkodliwione przez składowanie, 3,2% wysegregowane z odpadów zmieszanych, 3,5% unieszkodliwiono biologicznie, a 1,1% poddano procesom przetwarzania mechaniczno-biologicznego.
33. W 2011 roku w województwie małopolskim odpady składowano na 52 składowiskach, w tym 24 przemysłowych i 28 komunalnych. Z ogólnej liczby złożonych odpadów tj. 868,2 tys. Mg 61,3% odpadów przyjęły składowiska komunalne, 38,7% składowiska przemysłowe.³⁴ Na terenie województwa funkcjonuje 5 składowisk odpadów niebezpiecznych, z czego 3 to składowiska na których deponowane są odpady azbestowe. Odpady niebezpieczne pochodzące z gospodarstw domowych najczęściej zbierane są w sposób akcyjny lub poprzez ustawienie specjalistycznego pojemnika w placówkach oświatowych i sklepach (np. baterie) lub aptekach (przeterminowane leki). **Niestety nadal brak zorganizowanej sieci zbierania z gospodarstw domowych odpadów niebezpiecznych, których wg szacunków dla 2010 r. opartych na**

³² Wojewódzka baza danych o odpadach (WOS)

³³ Ochrona środowiska, 2012 r., GUS

³⁴ Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2011 r., WIOŚ

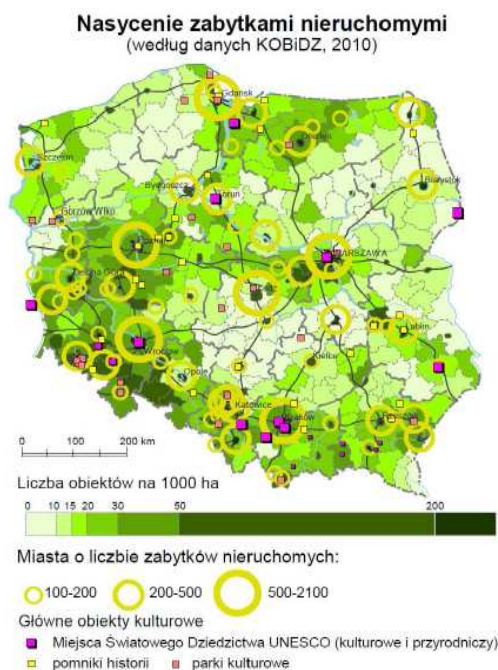
wskaźnikach z KPGO 2014, znajdowało się około 5 tys. Mg w strumieniu odpadów komunalnych.³⁵

34. Łącznie w 2011 r. w sektorze gospodarczym powstało łącznie 10 697,7 tys. Mg odpadów, z czego: 98,8% – stanowiły odpady inne niż niebezpieczne, 1,2% – odpady niebezpieczne. Głównym sposobem zagospodarowania odpadów jest ich odzysk. W 2011 r. procesom odzysku poddano 9 453,7 tys. Mg odpadów. Głównymi źródłami odpadów były: energetyka, przemysł wydobywczy, budownictwo, hutnictwo, sektor komunalny oraz przemysł spożywczy.

[5. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna]

35. Różnorodność, bogactwo i unikatowość dziedzictwa, to główne źródła atrakcyjności regionu, tworzące jego przewagę konkurencyjną. Dziedzictwo kulturowe (materialne i niematerialne) oraz dziedzictwo przyrodnicze powinny być traktowane jako ważny element regionalnej szansy, warunkujący rozwój działalności opartej na przemysłach czasu wolnego. Nowe postrzeganie tych potencjałów powinno prowadzić do przypisania im roli ważnych czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego, kreujących znaczącą część regionalnego PKB w sferze usług i produkcji oraz generujących zatrudnienie. Jednocześnie bogactwo krajobrazu, niepowtarzalna zabudowa historycznych miast i miasteczek oraz tradycyjne układy ruralistyczne skłaniają do podejmowania kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, uwzględniających aspekty społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe, będące odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne.

36. W regionie znajduje się najwięcej w Polsce (13 z 28 w kraju) zespołów obiektów chronionych jako

Źródło: *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (2011 r.)*

światowe dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze UNESCO oraz pięć zespołów zabytków uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii³⁶. Ewidencja zabytków na obszarze województwa małopolskiego na koniec 2012 roku obejmowała 37 250 obiektów. Z tej liczby do wojewódzkiego rejestru zabytków nieruchomych wpisanych było 6 566 obiektów, do wojewódzkiego rejestru zabytków ruchomych 31 187 obiektów.³⁷ Jednocześnie, głównie z powodu utraty wartości historycznej albo zniszczenia zabytku, z ewidencji zabytków na obszarze województwa małopolskiego w latach 2010 - 2012 skreślono ok. 12 750 obiektów (tj. ok. 25% zasobu), które zostały rozebrane lub zniszczone albo całkowicie pozbawione wartości zabytkowych³⁸, co skłania do podjęcia niezbędnych działań związanych z ochroną regionalnego dziedzictwa. W ramach

³⁵ Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego

³⁶ Pełna lista obiektów wpisanych na listę światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO oraz uznanych przez Prezydenta RP za Pomnik Historii dostępna jest na stronie internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa: www.nid.pl

³⁷ Wg danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie

³⁸ Wg danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie [za:] *Sprawozdanie z realizacji w latach 2010-2011 wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami pn. Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2010-2013*, uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego Nr XXX/508/12 z dnia 17 grudnia 2012 roku

przeprowadzonej waloryzacji krajobrazu kulturowego województwa wytypowano 179 zabytkowych obszarów i obiektów lub zespołów obiektów o wysokiej wartości artystycznej lub historycznej oraz szczególnie istotnym znaczeniu dla regionu. Największe potrzeby remontowe (wymagające generalnego remontu) dotyczą obiektów przemysłowych i parków – ponad 50%, pałaców i dworów – ponad 40%. Tylko 9% zamków jest w dobrym stanie – 70% z nich wymaga remontu zabezpieczającego tj. ok. 1050 obiektów zabytkowych, remontu generalnego – 890 obiektów, drobnych napraw – ponad 1400 obiektów. Małopolska ma ponadto dobrze przygotowaną ofertę szlaków turystyczno-kulturowych, prezentujących różne aspekty dziedzictwa kulturowego regionu³⁹, m.in. Małopolska Trasa UNESCO, Szlak Architektury Drewnianej, Szlak Żydów Małopolskich, Szlak Cerkwi Łemkowskich, Szlak Jana Pawła II, Szlak Solny, Szlak Orlich Gniazd, Szlak Rzemiosła Tradycyjnego, które wymagają dalszego rozwoju i poprawy ich funkcjonowania. **Dla zachowania regionalnej różnorodności i oryginalnych cech kulturowych ważne jest zatem wzmocnienie systemu wspierania prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych oraz prac zabezpieczających przed zniszczeniem prowadzonych przy zabytkach oraz podejmowanie działań na rzecz upowszechniania i promocji dziedzictwa kulturowego. Nadając obiektom zabytkowym nowe funkcje (kulturalne, rekreacyjne, turystyczne, etc.) zmniejszony zostanie obszar koncentracji środków publicznych, które zamiast na utrzymanie dotychczas popadających w ruinę obiektów będą przeznaczane na działania tworzące nowe miejsca pracy i włączające dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy⁴⁰. Inicjatywy na rzecz zwiększenia potencjału kulturowego Małopolski, stanowiącego fundament tożsamości regionalnej, korzystnie wpłyną na rozwój społeczny i gospodarczy całego regionu.**

38. Kluczowym elementem systemu opieki nad zabytkami są muzea. Pod względem liczby instytucji muzealnych oraz znaczenia zbiorów Małopolska znajduje się w ścisłej krajowej czołówce. W 2011 roku w Małopolsce działało 112 muzeów (co stanowi 14,4% wszystkich muzeów w Polsce). W 2011 roku Małopolska zajęła pierwsze miejsce w Polsce pod względem ilości zwiedzających muzea (8,221 mln osób, tj. o 27% więcej niż w roku 2010)⁴¹. Województwo od wielu lat znajduje się w czołówce zarówno pod względem liczby instytucji kultury, jak i liczby osób je odwiedzających. Na koniec 2011 roku w ogólnej liczbie 1 643 instytucji kultury w regionie największy odsetek stanowiły biblioteki i placówki informacyjno-biblioteczne (60,13%), domy i ośrodki kultury (15,27%), kluby i świetlice (10,04%), muzea (6,81%), galerie i salony sztuki (4,01%), kina (2,79%) oraz teatry i instytucje muzyczne (0,91%).⁴² **Konieczne jest podniesienie jakości infrastruktury wpływającej na udział tych instytucji w tworzeniu i korzystaniu z zasobów dziedzictwa kulturowego i kultury, a tym samym sprzyjających włączeniu społecznemu, edukacji i wzrostowi zatrudnienia, w szczególności na obszarach wymagających rewitalizacji.**
39. Małopolska jest jednym z najbardziej popularnych regionów turystycznych w Polsce, a w województwie od wielu lat utrzymuje się stała tendencja wzrostowa w ruchu turystycznym. W 2012 roku Małopolskę odwiedziło 12,1 mln gości (w tym 9,5 mln gości krajowych i 2,6 mln

³⁹ Wg danych Małopolskiego Instytutu Kultury przez region przebiega ponad 60 szlaków turystyczno-kulturowych, www.mik.krakow.pl

⁴⁰ Ocena wpływu projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 3. MRPO „Turystyka i przemysł kulturowy” na podniesienie konkurencyjności turystycznej regionu wraz z opracowaniem raportu końcowego z przeprowadzonego badania - Centrum Studiów Regionalnych UniRegio

⁴¹ *Kultura w województwie małopolskim w 2011 r.*, Informacja sygnałowa nr 9 Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2012, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/krak/ASSETS_2012_09_inf_syg.pdf

⁴² *Kultura w województwie małopolskim w 2011 r.* Informacja sygnałowa nr 9 Urzędu statystycznego w Krakowie, lipiec 2012

zagranicznych)⁴³. Wzrosła także liczba turystów: w roku 2012 do Małopolski przyjechało 9,1 mln turystów (w tym 6,6 mln krajowych i blisko 2,5 mln zagranicznych). Małopolska pod względem liczby turystów korzystających z obiektów zakwaterowania zajmuje pierwsze miejsce wśród wszystkich jednostek terytorialnych Polski – 4,3 mln osób odwiedzających, czyli 16,7% ogółu kraju. Biorąc pod uwagę fakt, że liczba gości stanowi względnie stały odsetek globalnej liczby odwiedzających, można wysnuć wniosek, że Małopolska jest najczęściej wizytowaną destynacją turystyczną Polski.⁴⁴ **Aby sektor turystyczny w województwie mógł nadal dynamicznie się rozwijać (w sposób zrównoważony i odpowiedzialny) konieczne jest podjęcie interwencji, która przyczyni się do rozwoju wiodących form turystyki w regionie, w szczególności: turystyki kulturowej i miejskiej (poprzez projekty związane z ochroną, rozwojem, udostępnianiem i promocją zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego czy rewitalizacją zdegradowanych obszarów) oraz turystyki aktywnej (poprzez projekty związane z ochroną, udostępnianiem oraz promocją dziedzictwa naturalnego). Podejmowane działania stworzą warunki dla dalszego rozwoju sektora turystyki, stanowiącego trzeci pod względem znaczenia obszar działalności społeczno-gospodarczej w UE⁴⁵.**

40. Na tle pozostałych województw Małopolska wyróżnia się wyjątkowym bogactwem zasobów przyrody. Ponad połowa powierzchni regionu objęta jest ochroną prawną (około 8% wszystkich obszarów chronionych w Polsce). Pod względem udziału powierzchni prawnie chronionej Małopolska zajmuje 2 miejsce w kraju. W województwie zlokalizowanych jest najwięcej w kraju parków narodowych – 6, w tym 2 uznane za Rezerwat Biosfery UNESCO. Ponadto funkcjonuje 11 parków krajobrazowych, 10 obszarów chronionego krajobrazu, 85 rezerwatów przyrody, ok. 2 000 pomników przyrody, 80 stanowisk dokumentacyjnych, 33 użytki ekologiczne, 3 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także 11 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) i 88 specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO)⁴⁶. Dodatkowo dzięki wyżynnemu i górskiemu ukształtowaniu terenu Małopolska posiada bardzo dobre warunki do rozwoju wszelkich form turystyki. **Biorąc pod uwagę niezwykle potężny potencjał regionu bazujący na cennych zasobach naturalnych, konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do rozwoju infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny (niekontrolowany może stanowić poważne zagrożenie dla cennych zasobów naturalnych), co z jednej strony zapewni lepszą ochronę wartości przyrodniczych, a z drugiej wpłynie na zrównoważony rozwój sektora przemysłów czasu wolnego. Realizacja przedsięwzięć dotyczących rozwoju infrastruktury turystycznej, jeśli towarzyszyć jej będzie wysoka wrażliwość ekologiczna, może przynieść zatem korzystne efekty środowiskowe i społeczno-gospodarcze. Intensywne wsparcie terenów cennych przyrodniczo, w szczególności objętych różnymi formami ochrony, jest dodatkowo uzasadnione przez fakt, iż bardzo często są to obszary peryferyjne, zagrożone wykluczeniem.⁴⁷ Wartości ekologiczne i jakość środowiska mają zasadnicze znaczenie dla dobrostanu społecznego i perspektyw wzrostu gospodarczego. Nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych jest zagrożeniem dla rozwoju terytorialnego, natomiast współpraca**

⁴³ Unia Europejska umacnia się na pozycji najpopularniejszego kierunku turystycznego na świecie: w 2008 r. odwiedziło ją 370 mln turystów z całego świata, co odpowiada 40% wszystkich przyjazdów w skali globalnej (Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Europa- najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie-nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego* (Bruksela dn. 30.6.2010 KOM (2010) 352

⁴⁴ Na podstawie Badanie ruchu turystycznego w województwie Małopolskim w 2012 r. Raport końcowy za rok 2012

⁴⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Europa- najpopularniejszy kierunek turystyczny na świecie-nowe ramy polityczne dla europejskiego sektora turystycznego* (Bruksela dn. 30.6.2010 KOM (2010) 352

⁴⁶ Pełny rejestr form ochrony przyrody w województwie małopolskim dostępny jest na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie: www.krakow.rdos.gov.pl

⁴⁷ Polityka Spójności oparta na wynikach i jej rola w realizacji celów Strategii Europa 2020 Warszawa 2012

z przyrodą i w harmonii z lokalnym pejzażem jest opłacalna i pozwala zachować cechy fizyczne i tożsamość danej okolicy⁴⁸.

41. Prawidłowy rozwój miast, uzdrowisk i obszarów wiejskich (które często borykają się z problemami społecznymi i gospodarczymi) staje się obecnie wyzwaniem niezbędnym dla przestrzennego równoważenia rozwoju województwa oraz poprawy spójności wewnątrzregionalnej. Odpowiedzią na zdiagnozowane problemy powinna być kompleksowa rewitalizacja, która jest istotnym czynnikiem rozwoju na poziomie lokalnym, oddziałującym na atrakcyjność społeczno-gospodarczą regionu. Ponieważ działania rewitalizacyjne stanowią połączenie przekształceń przestrzennych, społecznych, gospodarczych i środowiskowych, pozytywne efekty przynosi wprowadzanie do odnowionych przestrzeni funkcji społecznych (kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych, etc.) i funkcji gospodarczych. W 2011 roku pod względem wielkości powierzchni objętej ochroną planistyczną Małopolska zajęła 1. miejsce w kraju – miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objętych było 63,23 % powierzchni województwa, podczas gdy w skali kraju miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objęte było zaledwie 28,08 % powierzchni Polski.⁴⁹ Powyższe dane świadczą o dużej determinacji regionu w opracowywaniu dokumentów, które mogą stanowić podstawę do opracowywania kompleksowych programów rewitalizacji. Do końca 2010 roku ponad 40 % gmin z obszaru województwa opracowało plan lub program rewaloryzacji i rewitalizacji układów urbanistycznych i zespołów zabytkowych⁵⁰. Procesy rewitalizacji mogą być zatem najważniejszymi projektami modernizacyjnymi w regionie, znakomicie chroniącymi przestrzeń kulturową (pojmowaną bardzo szeroko, w kontekście krajobrazowym, przyrodniczym, przestrzennym, związanym z kulturą materialną i niematerialną oraz tradycją lokalną). Warunkiem jest, aby odnosiły się one do kompleksowych, wieloaspektowych działań, zmierzających do ożywienia społeczno - gospodarczego oraz aby były przeprowadzane z udziałem lokalnych społeczności. **W konsekwencji celem projektów rewitalizacyjnych powinno być uruchomienie procesu odnowy wybranych obszarów, nie tylko poprzez poprawę estetyki i spójności przestrzennej zaniedbanych, odizolowanych, zdegradowanych terenów (np. obszarów poprzemysłowych, powojсковych, wielkopłytowych osiedli czy dzielnic z koncentracją negatywnych zjawisk przestrzennych, społecznych, ekonomicznych, środowiskowych etc.), ale przede wszystkim przez działania sprzyjające włączeniu społecznemu, które przełożą się na wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia i przedsiębiorczości. Dla zrównoważonego rozwoju regionu niezwykle istotne jest zatem podejmowanie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne, poprzez wprowadzenie do odnowionych przestrzeni nowych funkcji społecznych i gospodarczych, wspieranie włączenia społecznego, a także podejmowanie inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz rozwijania kapitału ludzkiego i społecznego.**

[6. Nowoczesna infrastruktura transportowa]

42. Dostępność transportowa, wpływając na różnorodne sfery życia społecznego i gospodarczego, stanowi istotny element organizacji przestrzeni. Dobra dostępność do Krakowa i pozostałych ośrodków subregionalnych jest kluczowym czynnikiem przyczyniającym się do zapewnienia

⁴⁸ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Zielona Infrastruktura - zwiększanie kapitału naturalnego Europy /* COM/2013/0249 final

⁴⁹ [za:] Sprawozdanie z realizacji w latach 2010-2011 wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami pn. Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2010-2013, uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego Nr XXX/508/12 z dnia 17 grudnia 2012 r.

⁵⁰ Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2010-2013, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2010

spójności terytorialnej województwa. Przeprowadzona analiza czasowej dostępności drogowej i kolejowej potwierdza, że Małopolska jest regionem o znacznej skali wyzwań w tym zakresie⁵¹.

43. Dostępność czasowa do głównych ośrodków miejskich odgrywa istotne znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności całego regionu. Dobra dostępność czasowa ośrodków miejskich jest warunkiem nie tylko spójności przestrzennej obszaru województwa, ale również rozprzestrzeniania się impulsów rozwojowych oraz pełniejszego wykorzystania posiadanych atutów i potencjałów, w tym potencjału ludzkiego. Dlatego też program akcentuje wsparcie dla rozwoju zrównoważonego pod względem środowiska naturalnego systemu transportowego regionu, podnoszenie poziomu transportu zbiorowego oraz tworzenie warunków dla zwiększania jego atrakcyjności, w szczególności transportu kolejowego.
44. Szkielet komunikacyjny Małopolski tworzą linie kolejowe o znaczeniu międzynarodowym, tj. linia E30 oraz C-E30, należące także do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego Berlin – Wrocław – Katowice – Kraków – Kijów oraz dwa główne szlaki drogowe stanowiące fragmenty ciągów międzynarodowych: E77 relacji Gdańsk – Warszawa – Kraków – Zvolen – Budapeszt, w ramach którego zlokalizowana jest droga krajowa nr 7 oraz E40, włącznie z przebiegiem autostrady A4, stanowiącej fragment transeuropejskiego korytarza relacji Berlin – Wrocław – Katowice – Kraków – Kijów.

Krzyżowanie się na terenie Małopolski ważnych szlaków komunikacyjnych w połączeniu z położeniem tranzytowym oraz posiadaniem walorami krajobrazowymi i turystycznymi oraz planowanym rozwojem społeczno-gospodarczym, to czynniki, które wymuszają znaczące nakłady na infrastrukturę transportową w regionie.

45. Sieć drogowa Małopolski tworzy powiązany i wzajemnie uzupełniający się system, w ramach którego podstawowy układ drogowy województwa tworzą drogi krajowe, oraz drogi wojewódzkie. Układ uzupełniający, stanowiący ważny element komunikacji wewnętrznej regionu, to drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Istotnym problemem małopolskich dróg jest bardzo duże obciążenie ruchem, szczególnie sieci dróg krajowych i wojewódzkich. Stan ten potwierdzają kolejne pomiary ruchu przeprowadzane zarówno na poziomie krajowym jak i regionalnym. Generalny pomiar ruchu (GPR) wykonany na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) w roku 2010 plasuje Małopolskę na 2. pozycji w kraju (po województwie śląskim), ze średnim dobowym natężeniem ruchu na poziomie 12 953 (średnia dla kraju – 9 888 pojazdów). Odnotowana dynamika wzrostu natężenia ruchu to 21,8%, wobec przeciętnej dla kraju wynoszącej 8 244 – z dynamiką na poziomie 19,9%. Średniodobowe natężenie ruchu na drogach wojewódzkich, zgodnie z pomiarem przeprowadzonym w roku 2010, wynosi 5 524 pojazdy/dobę (przeciętny wzrost ruchu o około 26%), natomiast w przypadku 24 odcinków objętych badaniem przekracza ono 10 000 pojazdów/dobę.

Wzmoczone obciążenie ruchem samochodowym przenoszone jest również na nieprzystosowane do takiego nasilenia drogi powiatowe i gminne, stwarzając dodatkowe niebezpieczeństwo dla uczestników ruchu przemieszczających się po tych drogach.

⁵¹ Badanie dostępności komunikacyjnej (drogowej i kolejowej) wybranych miast Małopolski w latach 2011 oraz 2020 miało na celu oszacowanie liczby mieszkańców Małopolski oraz spoza województwa zamieszkujących w izochronach 30, 60, 90 oraz 120 minut od wybranych miast (Krakowa, Tarnowa, Nowego Sącza, Oświęcimia, Nowego Targu). <http://www.politykarozwoju.obserwatoria.malopolska.pl/CmsContent.mvc/NewsDetails/0/217>

46. Obok silnego obciążenia ruchem małopolskich dróg, **istotnym problemem w zakresie transportu drogowego jest zły stan nawierzchni, co niewątpliwie wpływa m.in. na bezpieczeństwo ruchu.** Sytuację komplikuje dodatkowo fakt, że ponad 30% powierzchni województwa to tereny górskie, co znacznie utrudnia i podraża powstawanie nowych ciągów komunikacyjnych.
47. Pomimo stosunkowo wysokiego wskaźnika ogólnej gęstości dróg w regionie (1,85 km/km², tj. 2. pozycja w kraju), szczególnie w południowej oraz wschodniej części Małopolski, **odczuwalny jest brak połączeń komunikacyjnych, zwłaszcza o wysokich parametrach pojemności i przepustowości.** Podobnie **problemem jest duże natężenie ruchu tranzytowego odbywającego się przez centra wielu miast i miejscowości,** co wiąże się nie tylko ze znaczną emisją spalin i hałasu na ich terenie ale również znaczącym obniżeniem bezpieczeństwa podróżnych i mieszkańców.
48. W zakresie infrastruktury kolejowej, poważnym problemem pozostaje jej jakość, ograniczająca dopuszczalną prędkość na danym szlaku oraz bardzo słaba dostępność kolejowa południowych i południowo-wschodnich powiatów Małopolski. Problemem pozostaje również dostępność Krakowa, jako głównego ośrodka o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, stanowiącego centrum obszaru o najwyższej sile oddziaływania na rozwój Małopolski. Obszar metropolitalny Krakowa staje się strefą koncentracji aktywności gospodarczej, bazując zarówno na napływie inwestycji zewnętrznych jak i czynnikach wewnętrznych, decydujących o jego przewadze. Coraz większą bolączką, podobnie jak innych dużych miast - centrów rozwojowych, staje się problem nadmiernego zatłoczenia szlaków komunikacyjnych zarówno wewnątrz miast, jak i szlaków bezpośrednio do nich prowadzących.
49. **Jednym z elementów stanowiących próbę wyjścia z potencjalnego paraliżu komunikacyjnego oraz problemów towarzyszących postępującej metropolizacji i suburbanizacji jest koncepcja stworzenia, w oparciu o istniejącą sieć kolejową, szybkiej kolei aglomeracyjnej (SKA),** mającej szczególne znaczenie dla obsługi połączeń z Krakowem innych miast Małopolski. Co więcej, docelowo tworzącej zintegrowany system z transportem autobusowym i prywatnym poprzez powstawanie intermodalnych węzłów przesiadkowych. **Coraz bardziej odczuwalny jest brak rozwiązań sprzyjających integrowaniu różnych środków transportu, zwłaszcza transportu prywatnego z transportem zbiorowym, w tym w szczególności transportem kolejowym.**
- Dlatego też, celem podejmowanych działań powinna być m.in. poprawa w zakresie wykorzystania kolei dla transportu publicznego oraz maksymalizacja obszaru skomunikowanego z Krakowem w czasie 60 minut w całym zasięgu SKA⁵².
50. Uzupełnieniem systemu transportowego regionu jest infrastruktura lotnicza, do której zalicza się przede wszystkim port lotniczy Kraków Airport, obsługujący ponad 3 mln pasażerów rocznie. Obecnie jest to drugi polski port lotniczy, po warszawskim Okęciu zarówno pod względem ilości odprawianych pasażerów, jak i ilości operacji lotniczych. Na obszarze województwa zlokalizowane są także trzy lotniska sportowe o nawierzchni trawiastej: Kraków – Pobiednik Wielki, Nowy Targ oraz Nowy Sącz – Łososina.
51. **Wysoka dostępność lotnicza regionu stanowi istotny czynnik warunkujący jego atrakcyjność inwestycyjną oraz turystyczną, jako istotny czynnik łączący rynki lokalne z rynkami**

⁵² „Aktualizacja Wstępnego Studium Wykonalności Szybkiej Kolei Aglomeracyjnej (SKA) w Aglomeracji Krakowskiej”, Zespół Doradców Gospodarczych TOR Sp. z o.o. (na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego), s. 40

światowymi . Dlatego też istnieje silna potrzeba nie tylko rozbudowy Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice i poszerzania realizowanej oferty przewozowej, ale również **uzupełnienie układu transportowego regionu o sieć lotnisk/lądowisk lokalnych, operujących na poziomie subregionów, będzie stanowić dodatkowy impuls rozwojowy, umożliwiając m.in. pełniejsze wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terenów znajdujących się w obszarze ich oddziaływania.**

52. **Położenie geograficzne, powiązania gospodarcze ze Śląskiem oraz układ powiązań transportowych sprawiają, że województwo małopolskie dysponuje naturalnymi warunkami dla rozwoju przewozów multimodalnych, w tym tworzenia centrów logistycznych/przeładunkowych, jako dodatkowego czynnika sprzyjającego rozwojowi gospodarczemu regionu. Tym samym, maksymalizacja wykorzystania posiadanych zasobów transportowych w połączeniu z cechami gospodarki regionu prowadzić będzie do poprawy wykorzystania obecnych i przyszłych zasobów gospodarczych i transportowych regionu. Wspieranie rozwoju tej formy transportu to także wyjście naprzeciw problemom rosnącego zatłoczenia dróg kołowych, bezpieczeństwa na tych drogach oraz aspektu środowiskowego towarzyszącego transportowi kołowemu - a tym samym podjęcie wyzwania w zakresie tworzenia warunków dla zapewnienia rozwoju zrównoważonego systemu transportowego w regionie.**

[7. Wsparcie zatrudnienia i mobilności pracowników]

53. Analiza trzech najważniejszych wskaźników obrazujących potencjał małopolskiego rynku pracy, tj. wskaźnika aktywności zawodowej, wskaźnika zatrudnienia oraz wskaźnika bezrobocia oraz tendencji zmian, jakie miały miejsce w okresie 2009-2012⁵³ wskazuje, iż:
- Współczynnik aktywności zawodowej ludności osób w wieku produkcyjnym⁵⁴ w Małopolsce, od roku 2009 kształtuje się na poziomie mniej korzystnym niż średnio dla kraju. Dynamika wzrostu wskaźnika jest bardziej widoczna w kraju niż w regionie – w stosunku do roku poprzedniego wzrost w kraju wyniósł 0,8 p.p i osiągnął poziom 72,9%, natomiast w Małopolsce wzrósł o 0,2 p.p i wyniósł 72,2%. Zauważyć można dodatkowo znaczną, niemal 9% różnicę w wartości wskaźnika dla kobiet (67,7) i mężczyzn (76,3%).
 - Analiza struktury ludności Małopolski, wg aktywności ekonomicznej w roku 2012 wskazuje, iż osoby aktywne zawodowo stanowiły 55,3% ogółu ludności w wieku 15+ (w tym 49,54 % to osoby pracujące, a 5,76% osoby bezrobotni), natomiast bierni zawodowo stanowili 44,69%. **Najliczniejszą grupą aktywnych zawodowo bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 15-29 lat (70 tys. osób)⁵⁵.**
 - **Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 maleje** i pod koniec roku 2012 wyniósł, podobnie jak w Polsce 64,7%. Tendencja spadkowa utrzymywała się w ciągu ostatnich 4 lat za wyjątkiem roku 2011, kiedy nastąpił 0,5 % wzrost z stosunku do roku poprzedniego. **Obserwowana jest także stale, zarówno na polskim jak i regionalnym rynku pracy, trudniejsza sytuacja kobiet** – różnica między wielkością wskaźnika zatrudnienia w Małopolsce dla kobiet (57,7%) i mężczyzn (64,7%) wyniosła w roku 2012 aż 14% (w kraju 14,5%).

⁵³ Bank Danych Lokalnych GUS, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

⁵⁴ Wiek produkcyjny - wiek zdolności do pracy; obejmuje mężczyzn w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat.

⁵⁵ Opracowanie własne na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, GUS

- Najwyższe wskaźniki zatrudnienia od lat utrzymują się w grupie 30 -sto (80,8%) i 40-sto latków (79,3%), nie mniej jednak nawet wśród tych grup występuje ogromne **zróźnicowanie między wielkością wskaźnika zatrudnienia dla kobiet i mężczyzn** (wśród 30-latków różnica wynosi aż 15,8%, wśród 40-latków 7,7%)
- **Od kilku lat zaobserwować można wyjątkowo trudną sytuację na rynku pracy w grupie osób młodych, w wieku 15-29 lat, wchodzących dopiero na rynek pracy.** Wskaźnik zatrudnienia tej grupy w roku 2012 w Małopolsce wyniósł 41,3% i był niższy o 1,9% w stosunku do wskaźnika zarejestrowanego na poziomie krajowym. W przypadku osób w wieku 15-24 lat, wartość wskaźnika regionalnego jest jeszcze niższa i wynosi 24% (tj. o 0,7% mniej niż w przypadku średniej krajowej). **Także w przypadku grupy osób młodych, bilans wartości wskaźnika zatrudnienia kobiet i mężczyzn wypada na niekorzyść tych pierwszych** (35,5% do 47,1% wśród osób w wieku 15-29 oraz odpowiednio 19,1% do 28,7% wśród osób w wieku 15-24).
- **Trudnej sytuacji na małopolskim rynku pracy doświadczają osoby starsze w wieku 50+,** choć sytuacja w przypadku tej grupy w ciągu ostatnich lat ulega niewielkiej poprawie. W roku 2012 wskaźnik zatrudnienia osób tej grupy wyniósł w województwie 30,9%, natomiast w kraju 31,5%.
- W roku 2012 stopa bezrobocia w województwie wyniosła 11,5% tj. poniżej średniej dla kraju (13,4%) i wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 1 p.p. Małopolska od kilku lat sytuuje się pod względem wartości tego wskaźnika na 4 miejscu w rankingu województw. Pomimo jednak ogólnie lepszej w skali regionalnej sytuacji w zakresie bezrobocia rejestrowanego, jest ono w Małopolsce **znacznie zróźnicowane terytorialnie** (5,9% w Krakowie, powiat dąbrowski 19,9 %), a stopa bezrobocia w większości powiatów kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia wojewódzka. Bezrobocie w przeciągu ostatniego roku wzrosło szczególnie dynamicznie w tych powiatach, w których stopa bezrobocia była dotychczas na stosunkowo niskim poziomie (szczególnie duży wzrost w Krakowie).
- Na koniec roku 2012 liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w małopolskich powiatowych urzędach pracy wyniosła 161 161, w tym 76 984 mężczyzn oraz 84 177 kobiet (52,2%). W stosunku do roku poprzedniego odnotowano znaczny, bo ponad 11-sto procentowy wzrost tej liczby (saldo między napływem i odpływem bezrobotnych wyniosło 16 tys.). **Najliczniejszą grupą osób bezrobotnych figurujących w rejestrach PUP stanowiły osoby w wieku 25 – 34 lata (blisko 30%) oraz osoby poniżej 25 roku życia (blisko 25%).**

Mając na uwadze uwidocznione problemy konieczne jest z jednej strony - **podjęcie efektywnych i kompleksowych działań, które ułatwiają osobom pozostającym bez zatrudnienia powrót/ wejście na rynek pracy** oraz z drugiej - działań, które przyczynią się do tworzenia nowych miejsc pracy w regionie oraz **kreowania i wzmacniania postaw przedsiębiorczych i przedsiębiorczości**. Indywidualne przygotowane wsparcie kierowane będzie w szczególności do osób młodych (do 30 r.ż), osób starszych (+50) oraz kobiet. Ważną kwestią będzie **zapewnienie właściwego doboru pakietu narzędzi do potrzeb i umiejętności odbiorców wsparcia oraz bazowanie podczas opracowywania indywidualnych ścieżek rozwoju zawodowego** na dotychczasowych doświadczeniach życiowych osób, którym pomoc jest udzielana.

54. Dane charakteryzujące małopolski rynek pracy wskazują na zdecydowanie trudniejszą sytuację kobiet. **Kobiety częściej, niż mężczyźni zasilają szeregi osób bezrobotnych, mniejszy jest też w porównaniu do mężczyzn - odsetek kobiet aktywnych zawodowo.** Taka sytuacja jest widoczna praktycznie w przypadku każdej grupy wiekowej – wyjątek stanowi grupa bezrobotnych powyżej 55 r.ż., którą od lat stanowią w większości mężczyźni (w roku 2012 67,7%)⁵⁶. Szczególnie wyraźna różnica w liczbie bezrobotnych mężczyzn i kobiet widoczna jest w przypadku osób w wieku 25-34 lata (różnica 7,8 tys. osób), czyli wówczas gdy kobiety najczęściej rodzą dzieci⁵⁷. Analiza struktury grupy biernych zawodowo według płci także potwierdza zdecydowaną przewagę liczebną biernych zawodowo kobiet (708 tys.) nad mężczyznami (463 tys.). Wyniki przeprowadzonego w regionie badania jakościowego⁵⁸ wskazują, iż istnieje co najmniej kilka przyczyn mniejszej aktywności zawodowej kobiet: niedopasowanie wykształcenia kobiet do potrzeb rynku (kobiety częściej wybierają studia humanistyczne), pełnienie przez kobiety funkcji opiekuńczych nad osobami zależnymi (dziećmi, wnukami, rodzicami), brak żłobków i przedszkoli, dyskryminacja kobiet na rynku pracy, tradycje kulturowe, gdzie rolą mężczyzny jest zarabianie na utrzymanie rodziny, a kobiety - zajmowanie się domem, brak motywacji lub chęci do podejmowania pracy zawodowej, relatywnie niska samoocena kobiet i brak wiary we własne siły.

Analiza głównych przyczyn bierności zawodowej⁵⁹ w dużym stopniu znajduje pokrycie w opiniach przedstawicieli społeczności lokalnych. W roku 2012 głównymi przyczynami nieposzukiwania pracy prócz emerytury (524 tys.), podejmowania nauki i uzupełniania kwalifikacji (292 tys.) oraz choroby (177 tys.) była właśnie konieczność wypełniania obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu (129 tys.). Nie ujmując w analizie emerytów, **osoby bierne zawodowo z powodu konieczności pełnienia funkcji opiekuńczych nad osobami zależnymi, stanowią ponad 20%.** Jest to więc znaczna grupa kobiet, którym kompleksowe wsparcie oferowane w ramach programu operacyjnego powinno umożliwić wejście/powrót na rynek pracy. Aktywizacja zawodowa kobiet jest szczególnie istotna, biorąc pod uwagę także wyniki analiz stosunku liczby bezrobotnych kobiet do liczby bezrobotnych mężczyzn oraz liczby pracujących kobiet do pracujących mężczyzn dla 22 powiatów Małopolski. Analiza wskazuje bowiem na ścisłą ujemną korelację obu zmiennych. Oznacza to, że obie zmienne są niejako swoim odbiciem – duży odsetek pracujących kobiet oznacza stosunkowo niski odsetek bezrobotnych i odwrotnie⁶⁰.

55. W nowym okresie programowania konieczne jest podjęcie próby spojrzenia na problem niskiej aktywności zawodowej kobiet w sposób wieloaspektowy i wielowymiarowy. Należy więc **w większym niż do tej pory zakresie kierunkować interwencje na zwiększanie dostępności do instytucjonalnej i nieinstytucjonalnej opieki nad osobami zależnymi oraz promocję (i wdrażanie) wśród pracodawców i pracowników elastycznych form zatrudnienia, a także inne rozwiązania ułatwiające łączenie życia zawodowego z rodzinnym.** Doświadczenia krajów wysokorozwiniętych, wyniki badań naukowych, a także analiza barier ograniczających aktywność zawodową i zatrudnienie kobiet (młodych matek) wskazują, iż kluczowymi dziedzinami, w których potrzebne jest wprowadzenie zmian (prócz zmian podatkowych i uregulowań prawnych w zakresie długości urlopów macierzyńskich i wychowawczych) są: wprowadzanie rozwiązań dotyczących elastyczności form i czasu pracy oraz zwiększania dostępu do instytucjonalnych form opieki

⁵⁶ Zdecydowanie niższa liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w wieku 55+ niż mężczyzn w tym samym wieku, ma zapewne ścisły związek z perspektywą stosunkowo szybkiego przejścia na emeryturę w wieku 60 lat i niezgłaszanie się starszych kobiet do PUP (przed wprowadzeniem reformy emerytalnej).

⁵⁷ Najwyższe wskaźniki płodności (urodzenia żywe na 1000 kobiet) w Małopolsce w roku 2011 dotyczą kolejno kobiet w wieku 25-29 - 93,4, w wieku 30-34 - 75,8, w wieku 20-24 - 48,5, w wieku 35-39 - 33,2.

⁵⁸ Problemy rynku pracy, edukacji i przedsiębiorczości w opinii przedstawicieli społeczności lokalnych Małopolski. Raport z prowadzonych dyskusji grupowych. Kraków, listopad 2011 r.

⁵⁹ Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), GUS

⁶⁰ Opracowanie „Gospodarcze uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Małopolsce” Instytut Rozwoju Miast Kraków 2012

i edukacji dla dzieci (do lat 5)⁶¹. W 2012 r. w województwie małopolskim funkcjonowały jedynie 83 placówki, świadczące usługi opieki nad dziećmi do lat 3 (61 żłobków, 1 oddział żłobkowy, 21 klubów dziecięcych), w których dostępnych było niecałe 3,8 tys. miejsc.⁶² Uwagę zwraca duże zróżnicowanie terytorialne w dostępności do ww. placówek, są one zlokalizowane jedynie w 25 (na 182) małopolskich gminach, przy czym są to głównie gminy miejskie i miejsko-wiejskie. Od 2011 r. możliwe jest również sprawowanie opieki nad najmłodszymi dziećmi przez dziennego opiekuna, niemniej jednak ta forma nieinstytucjonalnej opieki nie cieszy się popularnością. W 2012 r. w Małopolsce jedynie w 2 gminach (Nowe Brzesko, Wieprz) opiekę nad dziećmi sprawowało 19 opiekunów⁶³. Biorąc pod uwagę liczbę dzieci w wieku do 3 lat, która w połowie 2012 r. wynosiła prawie 151 tys.⁶⁴ **istniejące zaplecze instytucjonalne jest niewystarczające i stanowi istotną barierę utrudniającą pracę zawodową rodziców i opiekunów najmłodszych Małopolan.** Najbardziej znanymi i stosowanymi elastycznymi formami zatrudnienia w województwie małopolskim są te, oferujące zatrudnienie w formie innej niż umowa o pracę na czas nieokreślony. Niewielu pracodawców natomiast proponuje możliwość elastycznego zatrudnienia pracownikom sprawującym opiekę nad osobami zależnymi. **Konieczne jest więc zwiększenie wiedzy małopolskich pracodawców i pracowników dotyczącej ww. form zatrudnienia**⁶⁵, szersza promocja i wdrażanie rozwiązań w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, w tym dobrych praktyk dotyczących rozwiązań ułatwiających pracownikom pełnienie funkcji opiekuńczych i zawodowych⁶⁶.

56. Województwo małopolskie jest regionem z dużym potencjałem przedsiębiorstw oraz przedsiębiorczych mieszkańców, które ze względu na dynamiczną sytuację makroekonomiczną muszą mieć zapewniony dostęp do adekwatnego, dostosowanego od etapu rozwoju firmy i jej potrzeb – różnorodnego wsparcia na rzecz wzmocnienia konkurencyjności i adaptacyjności, w tym szczególnie w zakresie rozwoju kadr. Wyniki badania OECD pokazują jednak, iż większość MŚP nie jest w stanie ocenić zapotrzebowania pracowników w zakresie niezbędnych do pozyskania umiejętności i najczęściej deklaruje, iż takich potrzeb nie ma wcale. Może to wskazywać na trudności firm w diagnozie deficytów kompetencyjnych i planowaniu rozwoju swoich kadr, jak i ogólny problem z planowaniem biznesowym. Dodatkowo MŚP nie postrzegają szkoleń, jako działań wpływających na uzyskiwanie realnych korzyści ekonomicznych dla firmy. Podobnie nisko oceniają wartość szkoleń dla biorących w udział pracowników⁶⁷. Takie podejście MŚP, a także wskazywany przez firmy problem zbyt wysokich kosztów szkoleń, skutkuje niskim zaangażowaniem przedsiębiorstw w podnoszenie kwalifikacji swoich kadr⁶⁸ – co stanowi poważną barierę dla ich rozwoju, a także wyzwanie dla polityki regionalnej w tym zakresie. **Konieczne jest więc podjęcie działań na rzecz zwiększenia świadomości pracodawców w zakresie korzyści wynikających z podnoszenia kwalifikacji kadr oraz zwiększenia dostępności wysokiej jakości oferty szkoleniowej.** Jednocześnie biorąc pod uwagę zmieniające się stale warunki do

⁶¹ Matka Polka Pracująca, czyli jak zwiększyć aktywność zawodową młodych kobiet? FOR, Warszawa październik 2010

⁶² Bank Danych Lokalnych GUS, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

⁶³ Opiekun sprawuje opiekę nad maksymalnie pięciorgiem dzieci. Dane MPIPS, rok 2012 <http://www.zlobki.mpips.gov.pl/dla-rodzica/znajdz-instytucje/>

⁶⁴ Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 30 VI 2012 r.

⁶⁵ Wyniki wstępnych badań dot. znajomości elastycznych form zatrudnienia w województwie małopolskim w ramach projektu „Elastyczni-nowocześni-Skuteczni. Elastyczne formy zatrudnienia szansą na sukces”. <http://www.elastyczni.eu/strona/26-materiały>

⁶⁶ Z badań wynika, iż mimo iż 94% przedsiębiorstw (zatrudniających mniej niż 250 pracowników) ocenia swoją działalność jako etyczne, mniej niż połowa z nich angażuje się w jakiegokolwiek formy aktywności wykraczające poza obowiązek prawny w dziedzinach takich jak ochrona środowiska, relacje z pracownikami, kontrola jakości czy bezpieczeństwo produktu/usługi. „CSR w Małopolsce” Obserwatorium Gospodarki, 2012

⁶⁷ Rozwój umiejętności i szkolenia w MSP; OECD 2010

⁶⁸ „Potrzeby szkoleniowe firm zatrudniających do 49 osób. Raport z badania telefonicznego przygotowywanego dla PARP”, PARP 2007 r.

prowadzenia działalności gospodarczej oraz fakt, iż w roku 2012 w Małopolsce pracę z przyczyn dotyczących zakładów pracy straciło 3,5 tys. osób więcej niż rok wcześniej, konieczne jest zapewnienie dostępności kompleksowego wsparcia dla tych pracodawców, którzy przechodzą procesy modernizacyjne i adaptacyjne lub chcą się do nich przygotować.

57. W obliczu przemian demograficznych, jakim ulega polski oraz - chociaż w wolniejszym tempie - także małopolski rynek (szczególnie rynek pracy), konieczne staje się podejmowanie na szerszą niż do tej pory skalę, prewencyjnych działań skoncentrowanych na utrzymaniu zatrudnienia dojrzałych pracowników⁶⁹. Choć obecnie Małopolska należy do województw charakteryzujących się jedną z najlepszych sytuacji ludnościowych w Polsce, prognozy wskazują, iż w perspektywie najbliższych 20-30 lat będzie następowało szybkie starzenie się małopolskiej społeczności. Małopolska gospodarka odczuje stale spadającą liczbę osób młodych wchodzących na rynek pracy, co będzie wymuszało w coraz większym stopniu konieczność wykorzystania przez pracodawców potencjału osób dojrzałych (50, a nawet 60- latków). Procesy związane z depopulacją i emigracją będą przebiegały także w sposób zróżnicowany terytorialnie⁷⁰. Konieczne i racjonalne staje się więc już teraz podejmowanie działań, które przyczynią się do spowolnienia niekorzystnych trendów i złagodzenia ich skutków, poprzez **wspieranie szeroko rozumianych interwencji na rzecz wydłużania aktywności zawodowej**⁷¹, skierowanych zarówno do osób dojrzałych (pracujących i pozostających bez zatrudnienia) oraz pracodawców, także poprzez uwzględnienie w programie kwestii ochrony i profilaktyki zdrowotnej.

[8. Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym]

58. W 2011 r. **28,6% spośród ponad 3,3 mln mieszkańców Małopolski było zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Poziom tego wskaźnika w regionie był wyższy zarówno od średniej krajowej (27,2%), jak i unijnej (24,2 %)**. Po okresie spadku jego wartości w latach 2005 – 2010, w 2011 r. można zaobserwować wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 0,7 pkt proc.

Analiza 3 podwskaźników, których wypadkową stanowi wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pokazuje, iż:

- Małopolska charakteryzuje się stosunkowo wysoką wartością wskaźnika zagrożenia ubóstwem (po transferach socjalnych)⁷². W 2011 r. zagrożonych ubóstwem było 20,4% mieszkańców województwa w porównaniu ze średnią dla kraju wynoszącą 17,7% oraz średnią UE na poziomie 16,9%. Szczególnie niepokojąca jest obserwowana od 2008 r. tendencja wzrostowa tego wskaźnika w regionie, a przede wszystkim fakt, iż jego wartość w porównaniu do sytuacji wyjściowej (tj. 19,1% w 2005 r.) zwiększyła się 1,3 pkt proc.
- Odsetek mieszkańców Małopolski dotkniętych poważną deprawacją materialną⁷³ wyniósł w 2011 r. 10,7%, co oznacza, że kształtował się na poziomie niższym niż średnia krajowa

⁶⁹ Takie wnioski potwierdziły także wyniki grantu „Wrażliwy klient (uczestnik) projektów POKL, którego liderem było województwo małopolskie.

⁷⁰ Opracowanie „Gospodarcze uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Małopolsce” Instytut Rozwoju Miast Kraków 2012. Procesy okażą się szczególnie dotkliwe w 3 powiatach: Tarnów, miechowski i chrzanowski

⁷¹ Konieczność podjęcia działań w odpowiedzi na wyzwanie starzejącego się społeczeństwa tj. działania na rzecz wydłużania aktywności zawodowej, wsparcie produktywności pracy, rozwijanie warunków przyjaznych starszym pracownikom zostały podniesione także w dokumencie „Wyzwania Małopolski w kontekście starzenia się społeczeństwa. Podejście strategiczne”, Kraków Październik 2010

⁷² Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (po uwzględnieniu transferów socjalnych) jest obliczany jako udział osób, których roczny ekwiwalentny dochód do dyspozycji (po uwzględnieniu transferów społecznych) jest niższy od granicy ubóstwa, w ogólnej liczbie ludności. Granica ubóstwa ustalona jest na poziomie 60% mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji w danym kraju.

⁷³ Osoby w gospodarstwach domowych deklarujące brak możliwości realizacji ze względów finansowych przynajmniej 4 z 9 wymienionych potrzeb:

1. Deklaracja braku środków finansowych na opłacenie tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa domowego na wypoczynek raz w roku

(13%), a jednocześnie wyższym od średniej unijnej (8,8%). Wartość tego wskaźnika sukcesywnie spada od 2005 r., gdy wynosiła aż 36,3%.

- W 2011 r. 6,2% mieszkańców Małopolski żyło w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności pracy⁷⁴. Pomimo obserwowanego od 2010 r. wzrostu wskaźnika, jego poziom jest stosunkowo niski w porównaniu zarówno do średniej dla Polski (6,9%), jak i UE (10%).
59. W 2011 r. (w porównaniu z rokiem poprzednim) nastąpił **niewielki wzrost wskaźnika zagrożenia ubóstwem skrajnym**⁷⁵ w Małopolsce (po 2 latach pozostawania na tym samym poziomie). Odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej minimum egzystencji wyniósł 4,8%. Niemniej jednak wartość tego wskaźnika dla Małopolski pozostaje nadal niższa niż średnia dla kraju (6,7%). Analizując dwa pozostałe wskaźniki zagrożenia ubóstwem (relatywną granicę ubóstwa⁷⁶ i ustawową granicę ubóstwa⁷⁷), można zaobserwować zmniejszenie liczby osób żyjących poniżej tych progów. Poziom tych wskaźników również plasuje Małopolskę poniżej średniej dla kraju.
60. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu MPiPS-03, w 2012 r. świadczeniami pomocy społecznej w Małopolsce objętych zostało ponad 79 tysięcy rodzin, a w nich ponad 230 tysięcy osób, co stanowi 6,9% mieszkańców regionu (o 0,5% mniej w stosunku do poprzedniego roku). Wskaźnik dotyczący udziału korzystających z pomocy społecznej w ludności Małopolski spadał sukcesywnie od 2003 r. (gdy wynosił prawie 15%) i w 2012 r. był niższy od średniej dla kraju wynoszącej 8,4%. Warto zwrócić uwagę, że **wśród osób korzystających z pomocy społecznej w województwie małopolskim bardzo liczną grupę stanowią rodziny z dziećmi** (prawie 40 tys. rodzin w 2012 r.). W grupie rodzin z dziećmi, które skorzystały za świadczeń pomocy społecznej w 2012 r., ponad 38% stanowiły rodziny wielodzietne (tj. posiadające troje lub więcej dzieci), a rodziny niepełne – ponad 26%. Rodziny emerytów i rencistów w roku 2012 stanowiły natomiast 21,5% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie małopolskim. W 2012 r., podobnie jak w latach poprzednich, **najczęściej występującymi przesłankami udzielania pomocy społecznej w Małopolsce były: ubóstwo** (ponad 60% ogółu klientów pomocy społecznej), **bezrobocie** (ponad 45%), **długotrwała lub ciężka choroba** (ponad 36%), **bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** (33%), **niepełnosprawność** (30%), **potrzeba ochrony macierzyństwa** (ponad 22%) oraz **wielodzietność** (ponad 18%)⁷⁸.

2. Deklaracja braku możliwości, ze względów finansowych, jedzenia mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień

3. Deklaracja braku możliwości, ze względu na trudności finansowe, ogrzewania mieszkania odpowiednio do potrzeb

4. Brak możliwości pokrycia niespodziewanego wydatku (w wysokości odpowiadającej miesięcznej wartości przyjętej w danym kraju granicy ubóstwa relatywnego)

5. Zaległości w terminowych opłatach związanych z mieszkaniem, spłatami rat i kredytów

6. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, telewizora kolorowego

7. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, samochodu

8. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, pralki

9. Brak w gospodarstwie domowym, ze względów finansowych, telefonu (stacjonarnego lub komórkowego)

⁷⁴ Odsetek osób w wieku 0-59 lat mieszkających w gospodarstwach domowych, w których osoby dorosłe w wieku produkcyjnym (18-59 lat) w minionym roku przepracowały mniej niż 20% ich całkowitego potencjału pracy

⁷⁵ Poziom minimum egzystencji obliczany jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS) jako granica ubóstwa skrajnego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. W 2011 r. wartość minimum egzystencji dla samotnej osoby dorosłej wyniosła 500,68 zł, a dla emeryta - 474,20 zł. Spośród gospodarstw z dziećmi najwyższą wartość minimum dotyczyła rodziny z dzieckiem starszym (prawie 443 zł na osobę). Najniższą wartość minimum egzystencji per capita przypada na dwuosobowe gospodarstwo emeryckie (394,54 zł).

⁷⁶ Relatywna granica ubóstwa - 50% średnich wydatków (ekwiwalentnych) gospodarstw domowych

⁷⁷ Ustawowa granica ubóstwa - kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej

⁷⁸ Przedstawione wartości nie sumują się do 100%, ponieważ w rodzinach może występować więcej niż jedna przyczyna korzystania z pomocy społecznej

61. Biorąc pod uwagę zdiagnozowane problemy, konieczne jest podjęcie **kompleksowych oraz zindywidualizowanych działań na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców Małopolski znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji**. W związku z faktem, iż ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby oraz rodziny osób bezrobotnych⁷⁹, działania na rzecz zmniejszania skali ubóstwa będą koncentrować się na **zwiększaniu szans zatrudnienia osób defaworyzowanych na rynku pracy** (m.in. osób młodych, niepełnosprawnych, starszych). Mając jednocześnie na uwadze, że zagrożenie ubóstwem dotyka również innych grup społecznych, w tym w dużym stopniu rodzin z dziećmi na utrzymaniu (w szczególności wielodzietnych), niezwykle istotne jest **wzmocnienie wsparcia dla rodzin z dziećmi**. Planowane działania nie będą się jednocześnie ograniczać wyłącznie do zmniejszania skali ubóstwa i wykluczenia poprzez zastosowanie różnorodnych instrumentów aktywizacji, ale również **zapobiegać popadnięciu w stan wykluczenia i ubóstwa zagrożonych rodzin i osób**, w szczególności dzieci i młodzieży.
62. Jak wynika z badania „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa małopolskiego” z 2012 r., Małopolska charakteryzuje się **znacznym zróżnicowaniem pod względem dostępnych zasobów pomocy społecznej i jej otoczenia**. Najwięcej zasobów, jak również największe ich zróżnicowanie, występuje w stolicy regionu oraz w północno – zachodniej jego części. Na pozostałym obszarze Małopolski można natomiast zaobserwować liczne „białe plamy”. Jednocześnie niepokojący jest fakt, iż z reguły obszarom o kumulacji problemów społecznych towarzyszą relatywnie małe zasoby pomocy społecznej i jej otoczenia, które mogą być wykorzystywane do walki z istniejącymi problemami. Sytuacja towarzyszenia dużego nagromadzenia problemów społecznych niewielu narzędziom i instrumentom ich rozwiązywania, może prowadzić do dalszego utrwalania się sytuacji marginalizowania niektórych obszarów regionu, wpływając tym samym na rozwój Małopolski jako całości.
63. W Małopolsce **niedostatecznie rozwinięta jest oferta wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, niwelująca ich deficyty rodzinne i rozwojowe**. W 2011 r. w regionie funkcjonowało 98 placówek wsparcia dziennego (w tym 67 o charakterze opiekuńczym oraz 31 o charakterze specjalistycznym), w których dzieciom można zagospodarować czas wolny, zapewnić opiekę i wychowanie, a także w razie zdiagnozowanej potrzeby, poddać oddziaływaniom terapeutycznym, korekcyjnym, logopedycznym, itp. Placówki tego typu są istotnym wsparciem zarówno dla pracujących rodziców w sprawowaniu przez nich obowiązków opiekuńczych, jak również pełnią funkcję prewencyjną wobec wykluczenia społecznego. Taka forma wsparcia dostępna była jednak w zaledwie 50 ze 182 małopolskich gmin.. Należy również zauważyć, iż od 2006 r. systematycznie **zmniejsza się w Małopolsce liczba rodzin zastępczych**, a jednocześnie liczba wychowujących się w nich dzieci. Na koniec 2011 r. w regionie funkcjonowało 2 546 rodzin zastępczych, w których przebywało 3 862 dzieci. Ponadto, w Małopolsce prowadzonych jest **stosunkowo niewiele mieszkań chronionych** (40 mieszkań w 2011 r., w tym 30 przeznaczonych dla usamodzielniającej się młodzieży). Istotnym problemem jest **ograniczony dostęp do wysokiej jakości specjalistycznych usług pomocy rodzinie, w tym usług interwencji kryzysowej**, która ma na celu przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Na początku 2012 r. w regionie funkcjonowało 12 ośrodków interwencyjnych, z czego tylko 3 z nich dysponowały możliwością udzielenia schronienia. Ważną kwestią jest również **brak na terenie województwa**

⁷⁹ Zgodnie z *Informacją sygnałną GUS „Ubóstwo w Polsce w 2011 r.”* w gospodarstwach domowych posiadających w swoim składzie co najmniej 1 osobę bezrobotną zagrożonych ubóstwem ustawowym było ok. 11,5% osób, a w gospodarstwach z 2 i więcej osobami bezrobotnymi problem ten dotyczył niemal co trzeciej osoby. Natomiast w gospodarstwach bez osób bezrobotnych jedynie co dwudziesta osoba żyła poniżej granicy ubóstwa ustawowego. Stopa ubóstwa skrajnego wynosiła odpowiednio - ok.12,5%, ok. 34,5% i ok. 5%.

ośrodka preadopcyjnego, zapewniającego opiekę dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej (do ukończenia przez nie pierwszego roku życia), które w okresie oczekiwania na przysposobienie wymagają specjalistycznej opieki medycznej.

Biorąc pod uwagę zdiagnozowane deficyty oraz fakt, że zagrożenie ubóstwem w przypadku dzieci i młodzieży jest znacznie większe niż osób dorosłych⁸⁰, kluczowym zadaniem jest **wzmocnienie wsparcia na rzecz dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem, także działań mających na celu pomoc rodzinom zagrożonych dysfunkcją lub przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.**

64. W Małopolsce zaobserwować można **niewystarczający dostęp do usług wczesnej interwencji oraz wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, wykazującego nieprawidłowości w rozwoju psychoruchowym.** Wobec problemów, z którymi spotyka się rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym, niezwykle istotne jest stworzenie kompleksowego systemu oddziaływań profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczo-rehabilitacyjnych i terapeutyczno-edukacyjnych, skierowanych zarówno do małych dzieci jak również ich rodzin, które mogą prowadzić do całkowitego wyrównania zaburzeń rozwojowych u niektórych dzieci lub też ograniczyć prawdopodobieństwo ich niezdolności do samodzielnego funkcjonowania w późniejszym życiu. Działania z zakresu zapobiegania i minimalizowania skutków niepełnosprawności są szczególnie istotne, mając na uwadze ich wpływ na możliwość podjęcia zatrudnienia przez opiekunów osób niesamodzielnymi (np. rodziców). Obecnie w Małopolsce funkcjonują zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Według danych Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego, w 2009 r. zespoły takie funkcjonowały w zaledwie 17 miejscach w regionie, z czego prawie 50% zlokalizowanych było w Krakowie. **Rozwoju wymaga również system wsparcia osób niepełnosprawnych, które nie wymagają opieki całodobowej.** Szczególnie ważne w tym zakresie są działania na rzecz rodzin oraz innych nieformalnych opiekunów osób z niepełnosprawnością. Mając na uwadze fakt, iż obecność w rodzinie osoby niepełnosprawnej jest jednym z czynników znacznie zwiększających zagrożenie ubóstwem⁸¹, a jednocześnie Małopolska jest jednym z regionów o najwyższym udziale osób niepełnosprawnych w populacji, niezbędne jest **podjęcie szerokich działań na rzecz wsparcia tej grupy, w szczególności w obszarze działań zwiększających dostęp do wczesnej interwencji i rehabilitacji oraz upowszechniania usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.**
65. **Jedną z konsekwencji postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, jest wzrost liczby mieszkańców Małopolski w starszym wieku, którzy wymagają opieki lub wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu.** Efektem tego jest zwiększający się popyt na usługi opiekuńcze. Wzrostowi zapotrzebowania na opiekę towarzyszy jednocześnie spadek liczby potencjalnych opiekunów osób starszych (głównie członków rodzin), co jest związane m.in. ze zmieniającym się modelem rodziny (np. opóźnianiem decyzji o posiadaniu dzieci) oraz mniejszą

⁸⁰ Zgodnie z *Informacją sygnalną GUS „Ubóstwo w Polsce w 2011 r.”* ok. 10,5% dzieci do lat 18 wchodziło w skład gospodarstw, w których poziom wydatków był niższy od ustawowej granicy ubóstwa. W gospodarstwach, których wydatki były niższe od minimum egzystencji żyło natomiast ponad 9% osób poniżej 18 roku życia. W konsekwencji w 2011 r. dzieci i młodzież do lat 18 stanowiły ok. 31% populacji zagrożonej skrajnym ubóstwem, podczas gdy w populacji ogółem do tej grupy wiekowej należała mniej więcej co piąta osoba. Grupę najbardziej zagrożoną ubóstwem stanowią rodziny wielodzietne. Już przy trojgu dzieci odsetek ubogich, niezależnie od przyjętego progu ubóstwa, przekracza przeciętną. Wśród małżeństw z co najmniej 4 dziećmi na utrzymaniu - ok. 29,5% osób żyło w 2011 r. w sferze ubóstwa ustawowego i ok. 24% w sferze ubóstwa skrajnego.

⁸¹ Zgodnie z *Informacją sygnalną GUS „Ubóstwo w Polsce w 2011 r.”* w najtrudniejszej sytuacji znajdują się rodziny z dwiema i więcej osobami niepełnosprawnymi oraz te, w których jest przynajmniej jedno niepełnosprawne dziecko. Ubóstwem ustawowym i skrajnym w 2011 r. zagrożony był około co ósmy mieszkaniec gospodarstw domowych z co najmniej dwiema osobami niepełnosprawnymi; natomiast wśród osób w gospodarstwach domowych, w których znajdowało się przynajmniej jedno dziecko do lat 16 posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, wartość wskaźnika ubóstwa ustawowego kształtowała się na podobnym poziomie, zaś ubóstwo skrajne dotyczyło nieco mniejszego odsetka osób – ok. 9,5 %

skłonnością do tworzenia wielorodzinnych gospodarstw domowych. W kontekście zwiększającego się popytu na opiekę, w Małopolsce zauważyć można również **znaczne braki w zakresie dostępności półstacjonarnych form usług opiekuńczych dla osób starszych**. W 2011 r. w regionie funkcjonowało zaledwie 6 ośrodków wsparcia o charakterze dziennych domów pomocy przeznaczonych dla starszych osób, z czego aż 4 w Krakowie. Dlatego też, niezbędne jest podjęcie **działań na rzecz rozwoju systemu opieki dziennej nad osobami w podeszłym wieku opartego o dzienne domy pomocy, a jednocześnie wsparcie rozwoju opiekunów nieformalnych takich osób**.

66. W roku 2011 w Małopolsce było 14 wojewódzkich podmiotów leczniczych, w tym 13 szpitali i jedna jednostka świadcząca usługi w zakresie opieki długoterminowej, 19 powiatowych podmiotów leczniczych (szpitale), w strukturach których działają również zakłady opieki długoterminowej, 8 resortowych podmiotów leczniczych (szpitale) oraz 36 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej (lecznictwo stacjonarne), 3 niepubliczne psychiatryczne zakłady stacjonarnej opieki zdrowotnej oraz 36 publicznych i niepublicznych zakładów opieki długoterminowej tj. zakłady opiekuńczo – lecznicze, zakłady pielęgnacyjno – opiekuńcze, hospicja. Na koniec 2011 roku w Małopolsce było łącznie 1466 łóżek w opiece stacjonarnej. W 2011 roku w odniesieniu do 2010 roku nastąpił wzrost ich liczby o 1,6%. Wskaźnik liczby łóżek wynosi 54,2 łóżka na 10 000 mieszkańców i w roku 2011 został przekroczony w odniesieniu do wskaźnika rekomendowanego w Małopolskim Programie Ochrony Zdrowia (53,0/10 000). W 2010 roku wskaźnik ten wynosił 53,3/10 000 mieszkańców Małopolski.
67. Onkologia. Zmiany demograficzno-społeczne takie jak: wydłużenie przeciętnego trwania życia, coraz dłuższa ekspozycja na czynniki chorobotwórcze środowiska życia i pracy, podejmowanie zachowań ryzykownych itp. sprzyjają rozwojowi przewlekłych problemów zdrowotnych, w tym schorzeń nowotworowych, stanowiących zasadniczy problem epidemiologiczno-zdrowotny. Wśród 11 308 nowych zachorowań na nowotwory złośliwe odnotowanych w Małopolsce w 2009 roku, najwyższy ich odsetek dotyczył nowotworów: płuca, piersi, jelita grubego, gruczołu krokowego, pęcherza moczowego. W Małopolsce obserwowane wskaźniki epidemiologiczne dotyczące umieralności na nowotwory złośliwe wykazują tendencję wzrostową, podobnie jak prognozy epidemiologiczne w zakresie chorób nowotworowych przewidują dalszy wzrost zachorowań w ciągu najbliższych lat. Choroby onkologiczne stanowią drugą przyczynę zgonu po chorobach układu krążenia, jednak poziom zabezpieczenia medycznego jeśli chodzi o kardiologię jest zadowalający, natomiast onkologia ma nadal w naszym województwie spore braki zarówno w zakresie zasobów bazowych jak i kadrowych. W związku z wydłużaniem się średniej wieku oraz w korelacji z innymi czynnikami **prognozowany jest stały wzrost liczby chorych na nowotwory**. Konieczne jest zatem podjęcie działań mających na celu wyrównanie szans mieszkańców Małopolski w zakresie **dostępności do diagnostyki i leczenia, poprzez zapewnienie pacjentom onkologicznym dostępu do nowoczesnej diagnostyki i nowoczesnych metod leczenia** (m.in. radioterapii).
68. Psychiatria i uzależnienia. Statystyki wskazują, że **coraz więcej osób cierpi na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne**. Według danych za 2011 r. w województwie małopolskim było leczonych 142 903 osób z zaburzeniami psychicznymi tj. 4,0 % mieszkańców całego województwa. W ostatnich latach liczba leczonych w poradniach zdrowia psychicznego ciągle wzrasta, a najczęstszą przyczyną leczenia w ww. poradniach są zaburzenia nerwicowe związane ze stresem i somatoformiczne – 37 384 (26,1%) przypadków. Zaburzenia zachowania i zaburzenia psychiczne są powszechnymi chorobami dotykającymi ponad 25% ludzi w różnych okresach życia. Szczególną grupę pacjentów stanowią osoby starsze, których w związku z wydłużaniem się

średniej długości życia przybywa (często cierpią one na depresję, demencję starczą, Alzheimera itp.). Baza leczenia psychiatrycznego powinna być oparta na zasobach, które są w województwie, ale muszą również pojawić się **nowe inwestycje sprzyjające decentralizacji w tej dziedzinie** (Szpital Specjalistyczny im. dr. J. Babińskiego to jeden duży szpital na cały region, co powoduje koncentrację opieki psychiatrycznej). Priorytetowym działaniem w skali województwa powinno być wypełnienie białej plamy na mapie zasobów stacjonarnej opieki psychiatrycznej w subregionie tarnowskim oraz rozwój psychiatrii w subregionie sądeckim. Z tego względu **konieczna jest właściwa i skuteczna reorganizacja systemu opieki psychiatrycznej**. Zasadnym jest tworzenie Centrów Zdrowia Psychicznego jako nowych wieloprofilowych jednostek organizacyjnych spełniających standardy wyznaczone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego, a także zgodnych z Małopolskim Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego.

69. Geriatria. Mieszkańcy Małopolski należą do społeczności demograficznie starych (ok. 14% stanowią osoby po 65 roku życia), a przeciętne trwanie życia jest dłuższe od średniego krajowego o 1,5 roku. Analiza demograficzna wskazuje że przeciętna długość życia mieszkańca Małopolski będzie nadal wzrastała. Dlatego konieczne jest **dostosowanie profilu świadczeń do potrzeb rosnącej grupy osób starszych**. System opieki zdrowotnej będzie musiał zostać zreorganizowany w taki sposób, aby zabezpieczyć opiekę medyczną tej grupie pacjentów, a jednocześnie dostosować poziom świadczonych usług, w szczególności pod względem technologicznym, do możliwości jakie stwarza postęp w dziedzinie geriatry. Kontrakty na geriatryczną opiekę szpitalną posiadają jedynie trzy placówki w województwie, natomiast świadczenia ambulatoryjne udzielane są w ośmiu poradniach, z czego jedynie trzy zlokalizowane są poza Krakowem. Ponadto, zdecydowana większość specjalistów geriatry pracuje w Krakowie.
70. W obszarze ochrony zdrowia istnieje tendencja do przesuwania działań z form głównie leczniczych na działania profilaktyczne. Dla osiągnięcia założonych celów zdrowotnych dla mieszkańców regionu ważne jest prowadzenie **skutecznych działań profilaktycznych, szerokiej edukacji zdrowotnej i docierania z informacjami do wszystkich środowisk**. Wypromowane muszą zostać działania wspierające i promujące różnorodne inicjatywy, mające na celu upowszechnianie zasad zdrowego stylu życia, w tym wyeliminowanie czynników ryzyka zwiększających zachorowalność. Wszystkie działania prowadzone na terenie województwa powinny wynikać z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców.
71. Epidemia chorób cywilizacyjnych musi być wyzwaniem dla naszego regionalnego systemu ochrony zdrowia i w tym kierunku powinien być podejmowany główny wysiłek na rzecz kształtowania odpowiedzialnej polityki zdrowotnej i świadomego zagrożeń społeczeństwa. Zagrożenia epidemiologiczne zostały wykazane i kierunek do dalszego działania jest uzasadniony przede wszystkim w obszarach chorób: nowotworowych oraz psychicznych (w tym zaburzenia psychiczne dzieci i młodzieży) oraz w zakresie dostosowania profilu różnorodnych świadczeń medycznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
72. Bardzo istotne w kontekście przeciwdziałania ubóstwu oraz wykluczeniu społecznemu są również **działania na rzecz dalszego rozwoju sektora ekonomii społecznej**, który zarówno stwarza szanse na aktywizację, usamodzielnienie oraz integrację osób znajdujących się w trudnej sytuacji społeczno – zawodowej, jak również może dostarczać usługi użyteczności publicznej lub usługi deficytowe w społecznościach lokalnych (np. w zakresie opieki nad osobami niesamodzielnymi). Województwo małopolskie charakteryzuje się dość dynamicznym wzrostem tego sektora. W porównaniu do innych regionów, **potencjał sektora mierzony liczbą aktywnych podmiotów jest stosunkowo wysoki**. Na koniec 2010 r. na terenie Małopolski aktywną działalność prowadziło

6,8 tys. stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji społecznych, co plasuje region na 3 miejscu w kraju. Wyższa od średniej krajowej jest także dostępność aktywnych stowarzyszeń, fundacji i organizacji dla ludności w Małopolsce. Średnio w Polsce w przeliczeniu na 10 tys. osób przypadało 19,9 ww. organizacji, natomiast w Małopolsce dostępność ta kształtowała się na poziomie 21,2 organizacji na 10 tys. mieszkańców. Warto również zwrócić szczególną uwagę na jedną z form przedsiębiorstwa społecznego, jaką jest spółdzielnia socjalna. Zgodnie z danymi Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych, w czerwcu 2013 r. w regionie zarejestrowanych było 55 spółdzielni socjalnych. Jednocześnie w Małopolsce obserwuje się dynamiczny wzrost liczby tego typu podmiotów w ostatnim okresie.

73. Na terenie Małopolski realizowanych jest szereg inicjatyw mających na celu wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, w tym m.in. Pakt na rzecz Ekonomii Społecznej, który łączy różne sektory w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Jednak pomimo funkcjonujących w regionie instytucji wspierających podmioty ekonomii społecznej oraz podejmowania licznych przedsięwzięć promujących i wspomagających te podmioty, są one nadal często **uzależnione od zewnętrznych źródeł finansowania**. Pozwala to na realizację przez nie celów społecznych w okresie otrzymywania wsparcia, ale uniemożliwia dalsze samodzielne prowadzenie działalności po ustaniu pomocy. Sytuacja taka jest w dużym stopniu związana z faktem, iż **osoby zarządzające i odpowiedzialne za funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej nie posiadają wystarczających kompetencji do profesjonalnej ekonomizacji prowadzonej działalności**, z której następnie mogliby czerpać środki na realizację celów społecznych. Problemem jest również nadal **stosunkowo niska rozpoznawalność samej ekonomii społecznej, jaki i podmiotów oraz oferowanych przez nie produktów**.

[9. Edukacja i uczenie się przez całe życie]

74. W najbardziej szerokim rozumieniu pojęcie *Long Life Learnig* (LLL), a więc uczenie się przez całe życie lub bardziej - kształcenie całożyciowe, można zdefiniować jako nabywanie/przyswajanie wiedzy, umiejętności, kompetencji czy doświadczenia w ciągłym procesie rozpoczynającym się w dniu narodzin, a kończącym w dniu śmierci. System edukacji obowiązujący w Polsce obejmuje swoim zakresem jedynie pewną część tego procesu i regulowany jest przez Ustawę o Systemie Oświaty oraz Ustawę o Szkolnictwie Wyższym. Jednak uczenie się odbywać się może także poza tym systemem. Myśląc o edukacji mieszkańców i mieszkanek Małopolski należy mieć na względzie **potrzebę zapewnienia jej wysokiej jakości na każdym etapie życia, na różnych szczeblach i biorąc pod uwagę różnorodność form kształcenia**.
75. Atutem Małopolski, a jednocześnie całego kraju jest stosunkowo **niski wskaźnik przerywania nauki**. Przedwczesne opuszczanie systemu edukacji przez dzieci i młodzież nie jest widocznym problemem naszego regionu. Cel krajowy w zakresie ograniczenia tego wskaźnika oszacowany został na poziomie 4,5%. W Polsce wskaźnik przerywania nauki w roku 2008 był na poziomie 5,3 %, a w Małopolsce nawet 3,2 %. I choć w Polsce widoczny jest nieznaczny wzrost w stosunku do lat poprzednich – 5,7 % (2012 r.), to w Małopolsce wskaźnik ten jest jeszcze niższy: 2,8 % w roku 2012.⁸² Należy pamiętać, iż **ryzyko wcześniejszego przerwania nauki jest statystycznie częstsze wśród mężczyzn niż wśród kobiet**. Aby jednak zapobiec odwróceniu tej tendencji i podtrzymać pozytywny trend, wsparcie ukierunkowane zostanie przede wszystkim na **podniesienie jakości edukacji i rozwijanie oferty edukacyjnej szkoły w zakresie zajęć**

⁸² Za Eurostat

szkolnych, ale także w obszarze czasu pozalekcyjnego. Działania będą się też koncentrować na wczesnej interwencji w odniesieniu do dzieci i młodzieży, która potencjalnie bardziej może być narażona na przedwczesne opuszczenie szkoły. Interwencja ta dotyczy zapewnienia dostępu dla dzieci z rodzin w trudnej sytuacji, do edukacji już na poziomie przedszkolnym, a w okresie szkolnym zapewnienie zajęć wyrównawczych oraz innych dla uczniów i uczennic wymagających wsparcia.

76. **W Polsce, odsetek osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie, w roku 2011 wyniósł 36,9 %, a w roku 2012 – 39,1 %⁸³. W Małopolsce odpowiednio było to 37,8 % i 39,9 %.** Założenia do Umowy Partnerstwa wskazują, iż wartość docelowa tego wskaźnika dla Polski powinna wynosić 45 %. Osiągnięciu zakładanej przez UE wartości tego wskaźnika sprzyja obecna sytuacja demograficzna. Zmniejszająca się liczba ludności w wieku 19 lat, a więc potencjalnych kandydatów i kandydatek na studia, skutkuje zmniejszeniem konkurencji w dostępie do studiów, szczególnie w przypadku obniżenia kryteriów przyjęcia na niektóre, mniej popularne kierunki. Sytuacja taka daje większe możliwości studiowania bezpłatnie w publicznych szkołach wyższych, co może stanowić czynnik zachęcający dla części osób rozważających dalszą naukę. Jednocześnie warto podkreślić, iż zdecydowanie lepiej wykształcone są kobiety – w tym przedziale wiekowym w Małopolsce odsetek kobiet z wyższym wykształceniem w roku 2011 był na poziomie 43,8 %, a roku 2012 – 47 %, w porównaniu do mężczyzn, dla których odpowiednio było to w 2011r. – 31,4 %, w 2012 – 33,7 %. Odrębnym problemem jest w tym zakresie adekwatność wykształcenia do zapotrzebowania na rynku pracy na absolwentów czy absolwentki różnych kierunków studiów i **konieczność zwiększenia, szczególnie w grupie kobiet, osób wybierających studia z zakresu nauk ścisłych, technicznych i przyrodniczych.** Istotne w tym zakresie będzie **położenie nacisku na doradztwo zawodowe w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych** bez powielania stereotypowych przekazów, dotyczących rozwoju kariery czy wyboru ścieżki zawodowej przez kobiety i mężczyzn.
77. Od roku 2007 **wskaźnik edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3-5 lat** systematycznie rośnie zarówno w skali kraju, jak i w województwie małopolskim. **W roku 2011** w tej kategorii wiekowej objętych edukacją przedszkolną w województwie było **68,8 % dzieci** (w Polsce 69,2 %) z czego **w miastach 87 %** (Polska - 84 %), a **na wsi 54,3 %** (Polska – 49,3%)⁸⁴. W dużej mierze wzrost ten zawdzięczać można środkom z funduszy europejskich, a w szczególności Europejskiemu Funduszowi Społecznemu, ale także przeprowadzanym reformom w systemie oświaty i stopniowym obniżaniem wieku obowiązku przedszkolnego i szkolnego, a także zmianie świadomości rodziców/opiekunów oraz nadaniem większej wagi przez samorządy kwestii upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Pomimo coraz lepszej sytuacji w tym zakresie, **co roku brakuje miejsc dla kilkudziesięciu tysięcy dzieci w regionie.** Konieczność inwestowania w tworzenie nowych miejsc w przedszkolach, punktach i zespołach przedszkolnych oraz oddziałach przy szkole jest oczywista. Uczestniczenie w edukacji przedszkolnej stanowi dla dzieci przygotowanie do dalszego procesu edukacji oraz wpływa na zwiększenie dynamiki rozwoju dziecka. Z drugiej strony rodzicom i opiekunom dzieci (także tym samodzielnie je wychowującym) „dobrze zaopiekowanym” w placówkach edukacji przedszkolnej, ułatwia to łączenie obowiązków zawodowych z życiem prywatnym/rodzinnym.
78. Szczególnie ważna jest edukacja przedszkolna dla dzieci z rodzin biedniejszych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uczestnictwo chłopców i dziewczynek w zajęciach przedszkolnych,

⁸³ Za Eurostat

⁸⁴ Bank Danych Lokalnych GUS, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

kontakt z rówieśnikami i innym środowiskiem, niż tylko domowe, może być pierwszym krokiem w zapobieganiu zjawisku dziedziczenia biedy, przewyciężania deficytów rozwojowych czy nabywania kompetencji społecznych, a tym samym wyrównywania szans przed wejściem na kolejne etapy edukacji. Dla niepracujących rodziców/opiekunów, w tym w szczególności kobiet może to być szansa na podjęcie działań skierowanych na poszukiwanie i znalezienie pracy.

79. Jednocześnie analizując sytuację w regionie, należy zwrócić uwagę na **duże zróżnicowanie wewnątrzregionalne pod względem wskaźnika upowszechnienia edukacji przedszkolnej** – w roku 2010 w 25 % gmin wskaźnik ten był niższy niż 43 %⁸⁵. Udało się wprowadzić wyeliminować „białe plamy” w zakresie upowszechnienia edukacji przedszkolnej i jej dostępności, jednak ilość miejsc nadal w większości gmin jest niewystarczająca.
80. Programując wsparcie na okres 2014-2020 należy przede wszystkim kłaść **nacisk na dalsze zwiększanie ilości miejsc w przedszkolach i innych formach edukacji przedszkolnej**, mając na względzie wskazane powyżej kwestie. Miejsca przedszkolne powinny **w pierwszej kolejności być udostępniane dzieciom z rodzin w najtrudniejszej sytuacji**, ale także biorąc pod uwagę, iż interwencja EFS powinna przyczynić się do ułatwiania godzenia życia zawodowego z prywatnym, konieczne jest **zapewnienie miejsc dla rodziców/opiekunów pracujących**. Jednocześnie należy zapewnić, aby miejsca powstawały tam, gdzie są największe deficyty w tym zakresie, a więc na obszarach wiejskich, przy czym pamiętać należy, iż stosunkowo duży wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej w miastach jest wynikiem uwzględniania dzieci, które faktycznie mieszkają na wsiach, jednak ze względów logistycznych rodzice/opiekunowie często wolą, aby dziecko/ci chodzili do placówek zlokalizowanych bliżej miejsca pracy, które znajduje się właśnie w mieście. Dlatego nie należy całkowicie wykluczać gmin miejskich z możliwości dofinansowania placówek przedszkolnych na ich terenach.
81. Kształcenie ogólne obejmuje (poza wychowaniem przedszkolnym) kształcenie w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych oraz artystycznych. Problemem z którym w najbliższych latach będą borykać się małopolskie szkoły, to zmniejszająca się liczba uczniów i uczennic wynikająca ze zmian demograficznych, które mają miejsce nie tylko w regionie ale dotyczą całej Polski, a nawet szerzej - Europy. Co roku liczba uczniów i uczennic szkół podstawowych i gimnazjalnych zmniejsza się o parę tysięcy, przy czym spadek jest większy na wsiach, niż w miastach.⁸⁶ Samorządy w regionie, jako organy prowadzące szkoły będą musiały przemyśleć kwestie zarządzania podległymi szkołami, licząc się z koniecznością likwidacji części z nich, jednocześnie pamiętając o konieczności zapewnienia odpowiedniej ich dostępności oraz jakości kształcenia.
82. Uczniowie i uczennice z Małopolski osiągają **lepsze średnie wyniki z egzaminów zewnętrznych w stosunku do średniej w Polsce**. W sprawdzianie po szkole podstawowej, uczniowie i uczennice w Polsce otrzymali w roku 2012 średnio 22,75 pkt na możliwych 40, natomiast wynik dla Małopolski to 23,66 pkt. Dziewczynki otrzymują średnio wyższe wyniki od chłopców, natomiast uczniowie ze szkół w miastach powyżej 100 tysięcy mieszkańców osiągnęli średni wynik wyższy od średnich wyników uczniów ze wsi i mniejszych miast, a różnica ta, jest największa w odniesieniu do wyników szkół wiejskich.⁸⁷

⁸⁵ Upowszechnienie edukacji przedszkolnej w Małopolsce. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju, Kraków 2012 r.

⁸⁶ Bank Danych Lokalnych GUS, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

⁸⁷ Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2012, CKE; Sprawozdanie ze sprawdzianu w szóstej klasie szkoły podstawowej w roku 2012, OKE w Krakowie

Tabela poniżej przedstawia wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku 2012:

Tab. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2012 r.⁸⁸ (średnia ilość uzyskanych pkt.)

Zadania z zakresu języka polskiego (część humanistyczna)		Zadania z zakresu matematyki (część matematyczno-przyrodnicza)		Zadań z zakresu przedmiotów przyrodniczych (część matematyczno-przyrodnicza)	
Polska	Małopolska	Polska	Małopolska	Polska	Małopolska
65%	68%	47%	50%	50%	51%

83. **Egzamin maturalny w roku 2012** w kraju **zdało** 80 % przystępujących do niego, a w Małopolsce **82 %**. Poziom zdawalności egzaminu w kraju, jak i w Małopolsce jest różny, w zależności od typu szkoły – najlepiej egzamin zdają uczniowie i uczennice liceów ogólnokształcących, a potem techników, liceów profilowanych, a najgorzej wypada on w liceach i technikach profilowanych.⁸⁹

Potencjał uczniów i uczennic zdolnych, osiągających dobre wyniki w nauce i w sprawdzianach wewnętrznych, a także odnoszących sukcesy w olimpiadach i konkursach przedmiotowych, będzie wzmacniany poprzez uruchomienie wsparcia polegającego na rozwijaniu w szczególności kompetencji kluczowych, twórczego myślenia i przedsiębiorczości, a także poprzez programy stypendialne. W toku edukacji usprawnienia wymaga zarówno proces identyfikacji osób uzdolnionych, właściwe metody pracy z tymi uczniami, jak również organizacja wsparcia, które pomagałoby uczniom na pełne wykorzystanie ich zdolności i talentów.

84. Zgodnie z diagnozą przedstawioną w Programie Strategicznym Kapitał Intelktualny i Rynek Pracy (dokument implementacyjny do Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020), aktualnie obserwuje się **znaczące rozbieżności pomiędzy tym, co oferowane jest w szkołach, a tym czego wymagają pracodawcy**. Nauczanie w szkołach zawodowych, odbywa się z wykorzystaniem przestarzałej bazy techno-dydaktycznej oraz zawiera za mało zajęć praktycznych, szczególnie prowadzonych bezpośrednio w firmach, u potencjalnych pracodawców. Nieadekwatność kształcenia przekłada się na problemy pracodawców z zatrudnianiem pracowników. Działania podejmowane w ostatnich kilku latach w zakresie modernizacji kształcenia zawodowego w Małopolsce są odpowiedzią na te problemy, a że przynoszą już oczekiwane efekty, powinny być kontynuowane i wzmocnione w kolejnych latach. Badania wskazują, że 75% absolwentów szkół zawodowych w Małopolsce w rok po ukończeniu szkoły zawodowej pracuje lub łączy naukę z pracą, lub kontynuuje naukę, **co czwarty absolwent w wykształceniu zawodowym ma kłopoty w wejściu na rynek pracy**⁹⁰. Przyczynę tego stanu rzeczy, młodzież widzi w niedostatecznym teoretycznym i praktycznym poznaniu zawodu oraz niemożnością przetestowania umiejętności w realnych warunkach pracy. Znacząca część szkół wymaga modernizacji, przede wszystkim w obszarze wyposażenia w materiały dydaktyczne, jak również urządzenia służące praktycznej nauce zawodu. W przypadku nauczania niektórych zawodów, ze względu na duży koszt wyposażenia pracowni (związany np. z zakupem drogich maszyn), zasadne byłoby tworzenie centrów, których warsztaty mogłyby obsługiwać więcej niż jedną szkołę. Szkoły powinny zapewnić również nauczycielom możliwość podnoszenie wiedzy i umiejętności tak, by nadążała za wymogami i oczekiwaniami rynku i pracodawców. **Pracodawcy odgrywają kluczową rolę w procesie kształcenia zawodowego** młodzieży, lecz współpraca środowiska szkolnego i praktyki gospodarczej jest niewystarczająca. Kierownicy praktycznej nauki

⁸⁸ Wstępne informacje o wynikach egzaminu gimnazjalnego w 2012 r., OKE w Krakowie

⁸⁹ Osiągnięcia maturzystów w roku 2012, CKE; Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w roku 2012, OKE w Krakowie

⁹⁰ Zawodowy start. Raport z badania losów absolwentów szkół zawodowych 2011, Wojewódzki Urząd Pracy, Kraków 2012

zawodu wskazują, że znalezienie pracodawców spełniających wszystkie warunki i wymogi do praktycznej nauki jest bardzo trudne⁹¹. W ich ocenie, firmy powinny dawać sygnały dotyczące oczekiwań od przyszłych absolwentów kształcenia zawodowego, świadczyć wsparcie dla kadry uczącej w szkołach (w obszarze nauczania teoretycznej i praktycznej nauki zawodu), jak również oferować miejsce praktyk dla młodzieży, celem przetestowania zdobytych w szkole umiejętności na stanowisku pracy. Współpraca pomiędzy szkołami zawodowymi, a pracodawcami wydaje się więc kluczowa i korzystna dla obydwu stron. **Podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego sprawi także, że szkoła zawodowa stanie się szkołą pozytywnego wyboru** – co jest zjawiskiem pożądanym z punktu widzenia młodzieży stojącej przed dylematem do jakiej szkół pójść – w przypadku wyboru szkoły zawodowej nie będzie się to wiązało z uszczerbkiem dla jakości uzyskanego tam wykształcenia.

85. Z ewaluacji interwencji w inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w ramach MRPO na lata 2007-2013 wynika, że wsparte projekty w znacznym stopniu przyczyniają się do poprawy warunków kształcenia, dzięki rozbudowie bazy dydaktycznej oraz wyposażeniu w sprzęt służący praktycznej nauce zawodu. Zmiana ta jest szczególnie zauważalna w przypadku wsparcia skierowanego do państwowych wyższych szkół zawodowych. Inwestycje w rozwój potencjału tych uczelni przyczyniają się jednocześnie do zrównoważonego rozwoju województwa oraz wyrównywania szans w dostępie do edukacji na poziomie wyższym mieszkańców poszczególnych subregionów, szczególnie tych, którzy mają ograniczone możliwości korzystania z kształcenia oferowanego przez uczelnie krakowskie. Z przeprowadzonej ewaluacji wynika, że w odniesieniu do wsparcia dla uczelni zawodowych na poziomie wyższym, należy kontynuować **wsparcie państwowych wyższych szkół zawodowych**. W przypadku inwestycji w tych placówkach konieczna jest jednak silniejsza niż w obecnej perspektywie **specjalizacja poszczególnych placówek w powiązaniu z potrzebami subregionalnego rynku pracy** oraz powiązanie interwencji z efektami wydatkowania dotychczasowego wsparcia.
86. **Odsetek osób dorosłych angażujących się w uczenie się przez całe życie** jest bardzo niski (wskaźnik *Participation of adults aged 25-64 in education and training* dla kraju w 2012 wynosił 4,5 %, a dla **Małopolski 4,6 %**⁹²). Jednocześnie w Programie Strategicznym Kapitał Intelakualny i Rynek Pracy wskazano, iż Małopolska pozytywnie wyróżnia się na tle kraju, zarówno jeśli chodzi o poziom uczestnictwa mieszkańców w doksztalcaniu jak i poziom inwestycji pracodawców w kadry: jest jednym z dwóch najaktywniejszych w zakresie doksztalcania województw, wraz z podlaskim. W 2012 roku w różnych formach doksztalcało się 34% pracujących i 21% bezrobotnych Małopolan⁹³. Grupy klientów, które w dalszym ciągu wymagają aktywizacji, to osoby powyżej 45. roku życia, osoby z niższym poziomem wykształcenia, pracownicy MŚP. Niska aktywność w zakresie doksztalcania wynika najczęściej z braku poczucia takiej potrzeby. Jednocześnie podkreślić należy, iż wskaźniki odnoszące się do uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu pomijają całe spektrum dotyczące kształcenia nieformalnego – a więc przyswajania wiedzy i nabywania umiejętności w sposób incydentalny np. w miejscu pracy, w trakcie realizowania różnych działań. Przygotowywany przez MEN Krajowy System Kwalifikacji pozwalał będzie na potwierdzanie kwalifikacji zdobytych także drogą nieformalną, co może przyczynić się zwiększenia rangi tego kształcenia i uznania, iż kształcenie takie należy uwzględnić w metodologii obliczania powyższego wskaźnika.

⁹¹ *Nauka zawodu. Szkoła czy pracodawca? Raport z badania praktycznej nauki zawodu realizowanej przez małopolskich przedsiębiorców*, Wojewódzki Urząd Pracy, Kraków 2009

⁹² Eurostat

⁹³ Na podstawie wyników badania „Bilans Kapitału Ludzkiego” – Kształcenie przez całe życie, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012

87. Konieczna jest **zmiana systemu finansowania szkoleń i kursów na podmiotowy**, który zagwarantuje większy wpływ uczestnika lub zamawiającego szkolenie na jego formę, zawartość, przebieg – z wykorzystaniem np. tzw. bonu szkoleniowego.
88. Podsumowując, dążąc do osiągnięcia celów wyznaczonych w europejskich, krajowych, a także regionalnych dokumentach strategicznych, **wsparcie** w obszarze edukacji będzie ukierunkowane na **dzieci i młodzież uzdolnioną**, a z drugiej strony na **wyrównywanie szans tych, którzy przejawiają trudności** w kształceniu lub których pozycja społeczna czy sytuacja materialna utrudnia dostęp do dobrej jakości usług edukacyjnych. Uwzględniając zapotrzebowanie lokalnych i regionalnych rynków pracy nacisk zostanie położony na **doradztwo edukacyjne**, rozwój **kompetencji kluczowych**, a także w obrębie szkolnictwa zawodowego na **współpracę szkół z pracodawcami i szkołami wyższymi** – także w celu zachęcania młodzieży do kontynuowania nauki na studiach wyższych. Zmieniająca się sytuacja demograficzna w kraju i na świecie⁹⁴ – starzejące się społeczeństwo i konieczność dłuższego utrzymania osób na rynku pracy, a także coraz częściej wymuszana przez sytuację gospodarczą elastyczność w wykonywanej pracy i umiejętność przekwalifikowania się, **wzmacniają rolę idei LLL i uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego** osób dorosłych.

⁹⁴ Szacuje się, że w następstwie negatywnych zjawisk demograficznych do 2020 r. zmniejszy się liczba ludności w ok. 1/3 regionów europejskich (*Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, str. 41*)

Analiza SWOT

BADANIA NAUKOWE, ROZWÓJ TECHNOLOGICZNY, INNOWACJE ORAZ PODNOSZENIE KONKURENCYJNOŚCI MŚP	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Przedsiębiorczość Małopolan • Wysoki na tle innych polskich regionów poziom nakładów ogółem na B+R (GERD) w relacji do PKB • Wysoki poziom koncentracji w regionie jednostek sektora nauki i szkolnictwa wyższego • Rozwinięte zasoby infrastruktury sektora nauki i szkolnictwa wyższego, szczególnie w obszarach powiązanych ze specjalizacją regionalną • Wysoka aktywność naukowców w europejskich i krajowych programach badawczych, w tym powiązanych ze specjalizacją regionalną • Wysoki potencjał w zakresie absolwentów kierunków związanych z obszarami specjalizacji regionalnej • Wysoki udział ośrodków innowacji wśród działających w regionie instytucji otoczenia biznesu • Względnie liczne w regionie fundusze kapitałowe oferujące wsparcie inwestycji podwyższonego ryzyka, szczególnie w obszarach specjalizacji regionalnej • Wysoki na tle kraju udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych	• Znaczący dystans wobec regionów europejskich w rankingach konkurencyjności gospodarczej i innowacyjności • Wielokrotnie niższy na tle europejskim oraz przeciętny na tle kraju poziom nakładów na B+R ponoszonych przez przedsiębiorstwa w relacji do PKB (BERD) • Niekorzystna struktura nakładów na B+R, w której środki publiczne wyraźnie dominują nad prywatnymi • Przeciętny na tle kraju poziom zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej, szczególnie w sektorze prywatnym • Słabe powiązania pomiędzy sektorem nauki i przedsiębiorstw • Przeciętnie na tle kraju rozwinięta infrastruktura parków naukowo-technologicznych • Niski udział przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie podejmujących współpracę z innymi podmiotami prywatnymi, instytucjami niekomercyjnymi i otoczeniem biznesu
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Wdrożenie preferencji w ubieganiu się o wsparcie dla przedsięwzięć w obszarach specjalizacji regionalnej oraz we współpracy z przedsiębiorstwami • Wdrożenie efektywnych zachęt stymulujących sektor prywatny, szczególnie MŚP do zwiększania nakładów na działalność B+R – samodzielnie oraz w ramach klastrów i powiązań kooperacyjnych, a także we współpracy z sektorem naukowo-badawczym	• Utrzymujące się w konsekwencji kryzysu gospodarczego ograniczenia w poziomie prywatnych nakładów na inwestycje, szczególnie w obszarze B+R+I • Brak bezpośredniego przełożenia efektów reform podejmowanych w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego na wzrost zainteresowania jednostek naukowych współpracą z sektorem gospodarki • Niedostateczna atrakcyjność inwestycyjna regionu • Zjawiska kryzysowe w gospodarce

SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Aktywność instytucji publicznych w zakresie informatyzacji oraz rozwijania systemów	• Fragmentaryczny lub lokalny charakter części inwestycji wspartych funduszami europejskimi

usprawniających funkcjonowanie urzędów • Rosnąca dostępność usług świadczonych przez systemy zarządzania wdrożone w małopolskich urzędach • Rozwinięta sieć publicznych punktów dostępu do Internetu	w perspektywie 2007-2013
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Zapewnienie możliwości dostępu do Internetu szerokopasmowego dla 90% gospodarstw domowych oraz 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców w efekcie projektu Małopolska Sieć Szerokopasmowa	• Administracyjno-prawne ograniczenia w dostępie oraz upowszechnianiu zasobów treści cyfrowych

WSPIERANIE PRZEJŚCIA NA GOSPODARKĘ NISKOEMISYJNĄ WE WSZYSTKICH SEKTORACH	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Monitoring jakości powietrza oraz prognozowanie ryzyka przekroczenia dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń • Zmniejszenie presji zakładów przemysłowych na środowisko • Wystarczające rezerwy mocy dla podłączenia nowych odbiorców do systemów ciepłowniczych • Potencjalne źródła energii odnawialnej i alternatywnej (m.in. hydroenergetyka, geotermia, biomasa, odpady) • Silne ośrodki akademickie – możliwości rozwoju innowacji w sektorze energetyki, OZE oraz czystych technologii • Dobre praktyki w regionie w ramach inwestycji w OZE	• Występowanie przekroczeń poziomów zanieczyszczeń powietrza w wielu miejscowościach województwa • Zbyt duża liczba mieszkańców korzystająca z węglowych kotłów indywidualnych – niska emisja • Warunki klimatyczne i topograficzne regionu • Wysoka energochłonność gospodarki • Niski udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym • Dekapitalizacja techniczna infrastruktury energetycznej • Przewidywany wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą • Ograniczona liczba producentów urządzeń i instalacji dla OZE • Małopolska – konsumentem energii • Niska świadomość energetyczna konsumentów
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Systematyczna modernizacja zakładów przemysłowych skutkująca zmniejszeniem ich uciążliwości dla środowiska • Rozwój odnawialnej energetyki rozproszonej i prosumenckiej • Możliwość rozbudowy systemu geotermalnego ogrzewania • Zwiększenie możliwości dystrybucyjnej sieci elektroenergetycznej • Zmiany aktów prawnych gwarantujące rozwój energetyki rozproszonej	• Wysokie koszty inwestycyjne energetyki odnawialnej • Wysokie koszty technologii ochrony środowiska • Wytwarzanie ciepła w oparciu o węgiel kamienny • Wzrost natężenia ruchu komunikacyjnego przy jednoczesnym złym stanie dróg (zanieczyszczenie powietrza i hałas) • Duże oddziaływanie sektora energetyki na środowisko naturalne • Brak odpowiednich przepisów prawnych umożliwiających skuteczną ochronę powietrza oraz rozwój odnawialnej energetyki rozproszonej

OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO⁹⁵

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Stały wzrost ilości mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię ścieków• Malejący udział ścieków nieoczyszczonych w ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do wód powierzchniowych lub do ziemi• Efektywny system zbiórki odpadów azbestowych pochodzących z gospodarstw domowych• Wysoki odsetek odzysku odpadów przemysłowych, w tym odpadów niebezpiecznych• Stały wzrost udziału zebranych selektywnie odpadów w ogólnej masie zebranych odpadów komunalnych	• Brak gminnych planów zagospodarowania przestrzennego• Niezadawalająca jakość zasobów wodnych wód powierzchniowych• Niekorzystny stosunek sieci kanalizacyjnej do wodociągowej• Występowanie zjawiska suszy• Problem gospodarki osadami ściekowymi w większości oczyszczalni• Niedostateczny rozwój systemu gospodarki odpadami komunalnymi• Duży udział odpadów komunalnych składowanych na składowiskach• Zły stan istniejących urządzeń przeciwpowodziowych, niedostateczny monitoring przeciwpowodziowy• Niewystarczający poziom retencji wodnej
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Dobra jakość wód podziemnych, jako źródło wody pitnej• Duże potencjalne zasoby wód powierzchniowych oraz liczne obszary źródłiskowe rzek i potoków• Zbiorniki retencyjne na najważniejszych ciągach rzecznych województwa• Zwiększająca się świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz usprawnienie mechanizmów administracyjno-prawnych i ekonomicznych	• Wysoki stopień zagrożenia powodziowego• Zwiększenie częstotliwości gwałtownych zdarzeń pogodowych• Zagrożenie występowaniem suszy w wyniku wysokiego deficytu wody w regionie• Występowanie na dużą skalę zjawisk i procesów o charakterze osuwiskowym• Odpadów jako surowiec w paleniskach domowych na obszarach miejskich i wiejskich• Niedostateczne finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska, w tym ochrony przyrody

⁹⁵ Oś priorytetowa 5. realizuje cel tematyczny 5/PI 5.2 (działanie 5.1) i cel tematyczny 6./PI 6.1 (działanie 5.2) i PI 6.2 (działanie 5.3).

DZIEDZICTWO I PRZESTRZEŃ REGIONALNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Różnorodność, bogactwo i unikatowość dziedzictwa – główne źródła atrakcyjności regionu, tworzące jego przewagę konkurencyjną • Największa liczba zespołów obiektów chronionych jako światowe dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze UNESCO w Polsce • Jeden z najbardziej popularnych regionów turystycznych w Polsce (stała tendencja wzrostowa w ruchu turystycznym) • Wyjątkowe bogactwo zasobów przyrody – ponad połowa powierzchni regionu objęta ochroną prawną • Historycznie ukształtowany ład przestrzenny – policentryczny układ miejski regionu: ośrodek metropolitalny, ośrodki subregionalne, sieć małych i średnich miast	• Wysokie koszty utrzymania obiektów zabytkowych • Brak mechanizmów włączających dziedzictwo w obieg gospodarczy • Brak rozpoznawalności regionu oraz regionalnych produktów turystycznych na rynkach zagranicznych • Niska konkurencyjność na tle europejskich standardów w zakresie obsługi ruchu turystycznego • Niewystarczająca infrastruktura dla rozwoju niektórych markowych produktów turystycznych (przemysł spotkań, turystyka uzdrowiskowa) • Koncentracja działań rewitalizacyjnych na projektach infrastrukturalnych bez dostatecznego uwzględnienia aspektu społecznego rewitalizacji
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Nadanie nowych funkcji obiektom zabytkowym prowadzące do włączenia w obieg gospodarczy • Rozwój wiodących form turystyki w regionie poprzez projekty związane z wykorzystaniem zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego • Rozwój infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny zapewniającej lepszą ochronę wartości przyrodniczych • Realizacja projektów rewitalizacyjnych, będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne poprzez działania sprzyjające włączeniu społecznemu	• Degradacja stanu obiektów zabytkowych • Zagrożenie cennych zasobów naturalnych niekontrolowanym rozwojem turystyki • Utrata atrakcyjności turystycznej przez niektóre miejscowości w regionie • Wzrost atrakcyjności turystycznej regionów sąsiednich / nieodległych • Kontynuacja podejścia do procesu rewitalizacji z koncentracją na działaniach infrastrukturalnych • Niedostateczna partycypacja społeczna w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych

TRANSPORT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych • Bezpośredni dostęp do korytarzy TEN-T • Stosunkowo wysoka gęstość sieci drogowej i kolejowej • Znaczny ruch tranzytowy towarów, skoncentrowany głównie w korytarzu wschód-zachód, wzdłuż autostrady A4 • Rozwijający się, drugi co do wielkości w kraju, międzynarodowy port lotniczy • Możliwości rozwoju kilku mniejszych portów lotniczych	• Duże obciążenie ruchem • Problemem pozostaje niski stan techniczny infrastruktury transportowej • Występowanie w regionie obszarów o bardzo niskiej dostępności komunikacyjnej • Brak spójnego systemu dróg szybkiego ruchu • Bariery naturalne (szczególnie w południowej części regionu) znacząco podrażające koszty inwestycji infrastrukturalnych • Słaba integracja różnych form transportu • Brak rozwiniętego systemu lotnisk lokalnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Integracja europejska i dostęp do funduszy strukturalnych • Uzupełnienie sieci krajowej o nowe odcinki o wysokich parametrach przepustowości • Planowane połączenie Krakowa z systemem szybkich kolei • Rozwój ruchu lotniczego oraz rosnący popyt na usługi tej gałęzi transportu • Wysoka atrakcyjność turystyczna regionu, rozwój przedsiębiorczości i rosnący dobrobyt społeczeństwa	• Dokonująca się dekapitalizacja znacznej części infrastruktury transportowej • Brak inwestycji lub znaczne opóźnienia w budowie i rozwoju krajowych ciągów komunikacyjnych • Brak rozwiązań realnie zwiększających atrakcyjność komunikacji zbiorowej promujących komunikację zbiorową w miejsce komunikacji indywidualnej • Ograniczenia w finansowaniu inwestycji transportowych w okresie programowania 2014-2020

OBSZARY RYNKU PRACY, EDUKACJI I WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Stosunkowo niska stopa bezrobocia w regionie • Duży potencjał mieszkańców w zakresie tworzenia i rozwijania własnej działalności gospodarczej • Relatywnie wysoka aktywność podmiotów ekonomii społecznej • Wysoki odsetek osób z wykształceniem wyższym • Niski odsetek osób przedwcześnie opuszczających system edukacji • Przyrost ludności regionu oparty na ruchu naturalnym i migracyjnym	• Znaczne zróżnicowanie terytorialne bezrobocia • Niski wskaźnik zatrudnienia osób młodych, dojrzałych oraz kobiet • Niska dostępność do usług opieki nad dziećmi do lat 3 • Wysoki odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Stosunkowo duże zróżnicowanie terytorialne w zakresie dostępności do usług społecznych • Wciąż niski wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej w grupie wiekowej 3-4 lat • Stały wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym

SZANSE	ZAGROŻENIA
• Planowana nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia • Postępująca reforma systemu edukacji oraz planowane przez rząd zmiany w finansowaniu edukacji przedszkolnej	• Dynamiczna sytuacja makroekonomiczna i jej bezpośredni wpływ na regionalny rynek pracy • Zmniejszenie się ilości miejsc edukacji przedszkolnej w przypadku braku finansowania z EFS (niska trwałość tych miejsc) • Przedłużający się proces opracowania i wdrożenia Krajowych Ram Kwalifikacji

2.2. WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020

Strategia „Europa 2020”, zastępując realizowaną od roku 2000 Strategię Lizbońską, stała się nowym długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej. Koncentruje ona uwagę na konieczności podjęcia przez państwa członkowskie wspólnego wysiłku, celem sprostania wyzwaniom związanym z procesami globalizacji, starzenia się społeczeństw oraz potrzebą racjonalizacji wykorzystania posiadanych zasobów.

Strategia wyznacza trzy podstawowe priorytety:

- wzrost inteligentny (smart growth) - rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- wzrost zrównoważony (sustainable growth) - przekształcenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (inclusive growth) - wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Mając na uwadze, że program operacyjny jest jednym z instrumentów realizacji Strategii "Europa 2020", planuje się, że niniejszy program przyczyni się do jej urzeczywistnienia w następujących obszarach i zakresach:

[1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego, innowacji oraz podnoszenie konkurencyjności MŚP]

Interwencja programu w ramach celu tematycznego 1. oraz celu tematycznego 3. stanowi wkład w realizację Strategii "Europa 2020" – w zakresie priorytetu dotyczącego rozwoju inteligentnego – rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, przy uwzględnieniu założeń projektu przewodniego „Unia Innowacji” oraz celu związanego ze zwiększeniem nakładów na inwestycje w badania i rozwój.

Zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z koniecznością poprawy warunków prowadzenia oraz finansowania działalności badawczo-rozwojowej, szczególnie przez podmioty prywatne, a także transferu technologii, tak aby innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, których komercjalizacja przyczyni się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy.

Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej 1. skierowane zostaną z jednej strony na zwiększenie nakładów prywatnych na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną w sektorze

przedsiębiorstw, a równolegle na wsparcie interwencji służącej wzmocnieniu potencjału sektora badawczo-rozwojowego oraz profesjonalizacji usług otoczenia biznesu, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwoju kompetencji kadr w powiązaniu z potrzebami innowacyjnej gospodarki regionalnej.

Wsparcie udzielane w ramach osi priorytetowej 3. skierowane zostanie na działania mające na celu budowę otwartego na innowacje, konkurencyjnego i silnego sektora MŚP. Równolegle, środki tej osi skierowane zostaną na budowę infrastruktury rozwoju gospodarczego (w tym infrastruktury stref aktywności gospodarczej, parków przemysłowych, inkubatorów przedsiębiorczości), budowę silnej marki Małopolski, jako regionu atrakcyjnego gospodarczo i turystycznie oraz profesjonalizację usług otoczenia biznesu i wsparcia przedsiębiorczości.

Wsparcie w ramach osi priorytetowej 1. będzie przyczyniać się również do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 oraz w Regionalnej Strategii Innowacji na lata 2013-2020, określonych jako wzrost nakładów ogółem na działalność B+R w relacji do PKB do poziomu 1,83% oraz wzrost nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB do poziomu 0,71%.

[2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych]

Interwencja programu w ramach celu tematycznego 2. stanowi wkład w realizację Strategii Europa 2020 – w zakresie priorytetu dotyczącego rozwoju inteligentnego – rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, przy uwzględnieniu założeń projektu przewodniego „Europejska Agenda Cyfrowa”.

Zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z potrzebą upowszechnienia technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz gospodarczego i społecznego wykorzystania możliwości społeczeństwa cyfrowego, przy uwzględnieniu aktywnego wsparcia cyfryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego oraz propagowaniu stosowania i korzystania z nowoczesnych usług *on-line*.

Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej 2. skierowane zostaną zarówno na interwencje służące zwiększeniu zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej, jak również na przedsięwzięcia służące poprawie dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

[3. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku]

Interwencja programu skierowana na realizację celu tematycznego 4. stanowi wkład w realizację Strategii Europa 2020 - w zakresie priorytetu dotyczącego zrównoważonego rozwoju, ukierunkowanego na wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Równocześnie zakres interwencji programu uwzględnia założenia projektu przewodniego „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*”.

Zakres interwencji wynika ze zidentyfikowanych wyzwań jakie stoją przed regionem w zakresie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, w tym stworzenie warunków i mechanizmów mających na celu zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym województwa, wsparcie działań w zakresie efektywnego i oszczędnego wykorzystania energii. Rezultaty tych działań powinny zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne regionu oraz przyczynić się do wypełnienia wymogów stawianych Polsce w ramach Pakietu klimatyczno-energetycznego.

Środki finansowe alokowane w ramach osi priorytetowej 4. skierowane zostaną zarówno na zwiększenie udziału OZE w produkcji energii, rozwój energetyki rozproszonej, poprawa stanu infrastruktury dystrybucyjnej i usuwanie niedoborów przepustowości oraz zmniejszenie energochłonności sektora przemysłowego i mieszkaniowego. Ważnym działaniem będzie również redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa.

[4. Ochrona środowiska naturalnego]

Interwencja programu skierowana na **realizację celu tematycznego 5. i celu tematycznego 6.** (w ramach Priorytetów Inwestycyjnych 6.1 i 6.2) stanowi wkład w realizację Strategii Europa 2020 - w zakresie priorytetu dotyczącego zrównoważonego rozwoju, ukierunkowanego na wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Równocześnie zakres interwencji programu uwzględnia założenia projektu przewodniego „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*”.

Zakres interwencji wynika ze zidentyfikowanych wyzwań jakie stoją przed regionem w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu, efektywnego korzystania z zasobów oraz intensyfikacji działań w ramach recyklingu odpadów.

Środki skierowane zostaną przede wszystkim na najbardziej problemowe w tym wsparciu obszary obejmujące zapobieganie i reagowanie na klęski żywiołowe, gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę odpadami.

Zapewnienie finansowania powinno być ukierunkowane na zwiększenie ilości oczyszczanych ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych, wzrost liczby mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków oraz dalsze inwestowanie w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną. W obszarze gospodarki odpadami środki finansowe skierowane zostaną przede wszystkim na redukcję udziału odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie oraz unieszkodliwianie osadów ściekowych. Natomiast w ramach poprawy zdolności adaptacji do zmian klimatu realizowana będzie mała retencja, przeciwdziałanie suszy oraz ruchom masowym.

Podjęcie ww. działań będzie jednocześnie istotne z punktu wdrożenia zobowiązań wynikających z członkostwa Polski w UE w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami. Z drugiej strony zrealizowanie tych postanowień przyniesie zarówno efekt gospodarczy jak i poprawi jakość życia ludzi.

[5. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna]

Interwencja programu w **części celu tematycznego 6.**, dotycząca ochrony, rozwoju, udostępniania i promocji dziedzictwa kulturowego i naturalnego wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w *Strategii Europa 2020*, w części dotyczącej *Rozwoju zrównoważonego - wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektem przewodnim *Polityka przemysłowa w erze globalizacji* (w części dotyczącej zwiększania konkurencyjności europejskiej turystyki) oraz projektem *Europa efektywnie korzystająca z zasobów* (w części dotyczącej racjonalnego korzystania przez społeczeństwo ze wszystkich swoich zasobów). Odpowiednie stymulowanie rozwoju turystyki kulturowej czy aktywnej, będącej elementem turystyki zrównoważonej (opartej na właściwej ochronie środowiska naturalnego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu), nie tylko będzie zapobiegać

degradacji cennych zasobów kulturowych i przyrodniczych, ale również przyczyni się do zwiększenia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej. Zaplanowane w programie działania zabezpieczające najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w regionie oraz przedsięwzięcia racjonalnie wykorzystujące zasoby cenne przyrodniczo dla rozwoju przemysłów czasu wolnego, przyniosą korzystne efekty środowiskowe i ekonomiczne, wpływając na zrównoważony rozwój miejscowości regionu, oparty o walory przestrzenne i walory dziedzictwa, twórczo wykorzystywane poprzez aktywności kulturalne i proekologiczne. Dodatkowo na terenach zdegradowanych (m.in. poprzemysłowych i powojkowych) planuje się realizację działań zmierzających do przywrócenia tym obszarom utraconych funkcji lub nadania nowych, które przyczynią się do ich ożywienia społeczno-gospodarczego. Ponadto interwencja programu wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w *Strategii Europa 2020*, w części dotyczącej *Rozwoju inteligentnego - rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji*, gdyż dla rozwoju innowacyjnej gospodarki kluczowe znaczenie mają działania wzmacniające kompetencje kulturowe i kreatywne⁹⁶ mieszkańców regionu. Podstawą działań podejmowanych w tym obszarze w ramach 6. osi priorytetowej jest założenie, że uczestnictwo w kulturze, dzięki stymulowaniu kreatywnego myślenia, wyobraźni i autoekspresji, jest skuteczną metodą rozwijania kompetencji społecznych i obywatelskich oraz inicjatywności i przedsiębiorczości, a więc kompetencji kluczowych dla gospodarki opartej na wiedzy i innowacji⁹⁷. W ślad za opinią Komitetu Regionów dotyczącą *Sektora Kulturalnego i Kreatywnego na rzecz wzrostu gospodarczego i miejsc pracy*, warto podkreślać wysoką zdolność sektora kultury i sektora kreatywnego do generowania wzrostu i zatrudnienia, ich wkładu w rozwijanie innowacji oraz efektu mnożnikowego w innych branżach i obszarach polityki.⁹⁸ Zgodnie z *Krajowym Programem Reform - Europa 2020*⁹⁹ konieczne jest wsparcie instytucji kultury jako miejsc rozwoju kreatywności, szerzenia edukacji nieformalnej i działań na rzecz włączenia społecznego poprzez kulturę (zaplanowane w programie działania w pełni odpowiadają tym wyzwaniom, zwłaszcza w odniesieniu do kwestii związanych z rewitalizacją).

Interwencja programu w części celu tematycznego 9. ukierunkowanego na rewitalizację miast i obszarów wiejskich oraz rekultywację terenów zdegradowanych wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w *Strategii Europa 2020*, w części dotyczącej *Rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Zapisy *Strategii Europa 2020* wskazują na konieczność podejmowania działań sprzyjających włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i przedsiębiorczości oraz zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. W ślad za projektem przewodnim UE *Europejski program walki z ubóstwem*, zaplanowane w programie działania sprzyjać będą ograniczeniu zjawiska wykluczenia społecznego, dzięki podjęciu kompleksowych projektów rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej, będącej odpowiedzią na zdiagnozowane problemy społeczne. Dodatkowo efektem tych działań będzie wzrost integracji społecznej (szczególnie na obszarach zdegradowanych, nieuczęszczanych i odizolowanych) oraz zmiana wizerunku tych miejsc poprzez wprowadzanie nowego rodzaju aktywności, w tym aktywności kulturalnych, wzmacniających procesy gospodarcze i tworzących szanse na generowanie nowych miejsc pracy.

⁹⁶ Konkluzje Rady w sprawie kompetencji kulturowych i kreatywnych i ich roli w budowaniu kapitału intelektualnego Europy (2011/C 372/05)

⁹⁷ „Kompetencje kluczowe w uczeniu się przez całe życie – europejskie ramy odniesienia” to załącznik do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, opublikowanego w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej z dnia 30 grudnia 2006 r./L394. (http://eur-lex.europa.eu/LexUriSer v/site/pl/oj/2006/L_394/L_39420061230pl00100018.pdf)

⁹⁸ Komitet Regionów, 101. sesja plenarna w dniu 30 maja 2013 r. OPINIA Komitetu Regionów; Sektory Kulturalny i Kreatywne na rzecz wzrostu gospodarczego i miejsc pracy, EDUC-V-029

⁹⁹ Krajowy Program Reform - Europa 2020, aktualizacja 2013/2014, przyjęty przez Radę Ministrów 30 kwietnia 2013 r.

[6. Nowoczesna infrastruktura transportowa]

Działania planowane w ramach celu tematycznego 7. stanowią propozycję podejścia na rzecz tworzenia warunków sprzyjających wzrostowi konkurencyjności regionu, ciągłej poprawy jego atrakcyjności inwestycyjnej poprzez usuwanie ograniczeń infrastrukturalnych, przy uwzględnieniu postulatów Strategii "Europa 2020" w obszarze wspierania gospodarki bardziej konkurencyjnej. Zakres wsparcia przewidziany w ramach 7. osi priorytetowej ma również na celu poprawę dostępności komunikacyjnej, a przez to sprzyjanie zwiększonej mobilności mieszkańców regionu, szczególnie w obszarze dojazdów do pracy, szkół i uczelni wyższych oraz dostępności głównych ośrodków usług publicznych i centrów gospodarczych. Interwencja ta będzie stanowiła uzupełnienie szerszych działań przewidzianych w innych osiach priorytetowych programu, sprzyjających włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i przedsiębiorczości oraz zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

[7. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników]

Interwencja programu w zakresie celu tematycznego 8. ukierunkowanego na wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w *Strategii Europa 2020*, w części dotyczącej *Rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektami przewodnimi KE: „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” oraz z projektem przewodnim „*Europejski program walki z ubóstwem*” (w części dotyczącej profilaktyki zdrowotnej oraz równości płci). W ślad za projektami przewodnimi, zaplanowany w programie katalog działań jest szeroki i różnorodny, podobnie jak katalog odbiorców wsparcia. Profilowane interwencje zostaną skierowane zarówno do osób bezrobotnych, pracujących oraz pracodawców, szczególnie sektora MŚP. Jednocześnie podejmowane będą przedsięwzięcia mające na celu zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych nad osobami zależnymi oraz profilaktyki zdrowotnej. Wszystkie działania zaplanowane w ramach 8. osi priorytetowej realizują w sposób bezpośredni lub pośredni cel dotyczący zwiększenia stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata i będą sprzyjać zwiększeniu zatrudnienia szczególnie wśród grup, których sytuacja na rynku pracy jest obecnie najtrudniejsza – tj. osób starszych, młodych oraz kobiet, a interwencje w nim przewidziane znajdują odzwierciedlenie w większości priorytetowych działań wskazanych wyżej dokumentów.

[8. Zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym]

Interwencja programu w zakresie 9. celu tematycznego ukierunkowanego na wspieranie włączenia społecznego i walki z ubóstwem wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w *Strategii Europa 2020* w części dotyczącej *Rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*. Zakres przewidzianych w programie działań jest zgodny z projektem przewodnim „*Europejski program walki z ubóstwem*”. W ślad za projektem przewodnim, w programie przewidziany jest szeroki zakres działań zmierzających do aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jednocześnie planowana jest realizacja przedsięwzięć mających na celu zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych, w tym w szczególności usług opiekuńczych. Istotnym elementem programu będzie również wykorzystanie potencjału ekonomii

społecznej oraz przedsiębiorczości społecznej, jako skutecznych instrumentów aktywizacji oraz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych. Działania zaplanowane w ramach 9 osi priorytetowej realizują w sposób bezpośredni lub pośredni określony w Strategii Europa 2020 cel dotyczący zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem, a interwencje przewidziane w ramach programu znajdują odzwierciedlenie w większości priorytetowych działań wskazanych w ww. dokumentach.

[9. Edukacja i uczenie się przez całe życie]

Interwencja programu w ramach **celu tematycznego 10**, wpisuje się w wyzwania zdefiniowane w *Strategii Europa 2020* w zakresie priorytetu *Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji*, w zakresie wyznaczonych tam celów odnoszących się do obszaru edukacji, tj., ograniczenia wskaźnika przerywanie nauki do 10 % (cel krajowy: 4,5 %) oraz zwiększenie do 2020 r. odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie do co najmniej 40 % (cel krajowy: 45 %). Zakres przewidzianych w programie działań jest jednocześnie zgodny z projektem przewodnim *Młodzi w drodze*, w zakresie zapewnienia odpowiedniego poziomu inwestycji w systemy kształcenia i szkolenia, poprawiania rezultatów procesu kształcenia, uwzględniając kluczowe kompetencje i dążąc do ograniczenia liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, lepszego łączenia rezultatów procesu kształcenia z potrzebami rynku pracy oraz ułatwiania młodzieży wchodzenia na rynek pracy poprzez zintegrowane działania obejmujące m.in. udzielanie informacji, doradztwo, staże.

UZASADNIENIE WYBORU CELÓW TEMATYCZNYCH I PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH ORAZ ROZKŁADU ŚRODKÓW

Wybrany CT	Wybrany PI	Uzasadnienie wyboru
1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1. udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, projektu Umowy Partnerstwa 2014-2020, a także Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 oraz projektu Regionalnej Strategii Innowacji 2013-2020: – stymulowanie wzrostu nakładów ogółem na działalność B+R, – zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury naukowo-badawczej poprzez wsparcie wybranych inwestycji w infrastrukturę B+R jednostek naukowych, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji, w zakresie komplementarnym wobec planowanego na poziomie krajowym mechanizmu wsparcia strategicznej infrastruktury badawczej w ramach Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej oraz innych instrumentów finansowania infrastruktury sektora nauki – zapewnienie wsparcia na poziomie regionalnym dla kompleksowych projektów badawczych jednostek naukowych, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji oraz ukierunkowanych na komercjalizację i transfer wyników do gospodarki regionalnej, w zakresie komplementarnym wobec interwencji realizowanych na poziomie krajowym, w szczególności programów Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz innych instrumentów wsparcia działalności B+R
	1.2. promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację; wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Krajowego Programu Reform wraz z Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r., Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, projektu Umowy Partnerstwa 2014-2020, a także Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 oraz Regionalnej Strategii Innowacji 2013-2020: – stymulowanie wzrostu nakładów prywatnych na działalność B+R, – zapewnienie mechanizmów stymulujących zaawansowaną współpracę sektora nauki z przedsiębiorstwami w celu praktycznego zastosowania wyników badań naukowych w działalności gospodarczej w regionie (dopasowanie prac B+R do potrzeb małopolskich przedsiębiorstw) – wdrożenie instrumentu finansowego sprzyjającego nawiązywaniu pierwszej współpracy pomiędzy mikro i małymi firmami, a jednostkami naukowymi – podjęcie dodatkowych działań w celu stworzenia otoczenia biznesu sprzyjającego innowacjom poprzez skoordynowane wsparcie w obszarze badań, innowacji i przemysłu oraz lepsze dostosowanie instrumentów do poszczególnych etapów cyklu innowacji – zapewnienie na poziomie regionalnym warunków służących pobudzeniu popytu przedsiębiorstw na innowacje i prace badawczo-rozwojowe poprzez bezpośrednie wsparcie finansowe

		inwestycji firm w obszarze B+R+I, jak również poszerzenie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji o wysokim potencjale komercjalizacji – zapewnienie na poziomie regionalnym warunków służących rozwojowi działalności B+R+I prowadzonej przez przedsiębiorstwa w ramach powiązań kooperacyjnych, klastrów i inicjatyw klastrowych – wzmocnienie działań służących promowaniu współpracy pomiędzy sektorem nauki i biznesu, jak również promowaniu innowacyjnej przedsiębiorczości
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, projektu Umowy Partnerstwa, a także Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 oraz Regionalnej Strategii Innowacji 2013-2020: – kontynuowanie procesu udostępniania zasobów publicznych w postaci treści cyfrowych – zwiększenie zakresu, jakości i dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną – upowszechnienie funkcjonowania cyfrowych urzędów – zapewnienie interoperacyjności systemów informatycznych i rejestrów publicznych
3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.2. Opracowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, projektu Umowy Partnerstwa, a także Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 oraz Regionalnej Strategii Innowacji 2013-2020: – tworzenie warunków dla napływu inwestycji, w tym BIZ – wspieranie aktywności międzynarodowej MŚP – wspieranie i promocja ekspansji zagranicznej małopolskich przedsiębiorstw – kreowanie wizerunku gospodarczego regionu oraz promocja turystyczna regionu – promowanie postaw probiznesowych
	3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Krajowego Programu Reform, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, a także Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 oraz Regionalnej Strategii Innowacji 2013-2020: – zapewnienie warunków wymuszających większą konkurencyjność oraz innowacyjność MŚP
	3.4. Wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, projektu Umowy Partnerstwa a także Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 oraz Regionalnej Strategii Innowacji 2013-2020: – wzmocnianie powiązań kooperacyjnych i klastrowych, w szczególności w zakresie przygotowywania i rozwoju wspólnych produktów i usług oraz ekspansji rynkowej

4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1 Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Krajowego Programu Reform, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Założeń Umowy Partnerstwa oraz Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020, Regionalnego Planu Energetycznego 2013-2020: - wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii - uniezależnienie wzrostu gospodarczego regionu od wykorzystania zasobów i energii oraz budowa gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów - zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego regionu - wspieranie produkcji urządzeń i technologii związanych z OZE - dostosowanie sieci dystrybucyjnych do rozwijającego się rynku OZE - wzrost znaczenia odnawialnej energetyki rozproszonej, ze szczególnym uwzględnieniem prosumentów - poprawa lokalnego bezpieczeństwa energetycznego m.in. poprzez opracowanie planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.
	4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Krajowego Programu Reform, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Założeń Umowy Partnerstwa oraz Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020, Regionalnego Planu Energetycznego 2013-2020: - wzrost efektywności wykorzystania energii koncentrowany w przedsiębiorstwach - przeprowadzanie kompleksowych działań termomodernizacyjnych wraz z wymianą źródła ciepła - wspieranie budownictwa energooszczędnego i pasywnego
	4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Krajowego Programu Reform, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Założeń Umowy Partnerstwa oraz Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020, Regionalnego Planu Energetycznego 2013-2020: - wzrost efektywności wykorzystania energii koncentrowany na gospodarstwach domowych - przeprowadzanie kompleksowych działań termomodernizacyjnych wraz z wymianą źródła ciepła - wspieranie budownictwa energooszczędnego i pasywnego
	4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Krajowego Programu Reform, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Założeń Umowy Partnerstwa oraz Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020, Regionalnego Planu Energetycznego 2013-2020: - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnego ogrzewania mieszkań, procesów przemysłowych i energetyki - rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych
	4.7 Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkowaną energię cieplną	Zgodnie z celami Strategii Europa 2020, Krajowego Programu Reform, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Założeń Umowy Partnerstwa oraz Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020, Regionalnego Planu Energetycznego 2013-2020: - realizacja działań na rzecz wzrostu efektywności energetycznej, w tym systematyczne wspieranie rozwoju kogeneracji
5. Promowanie dostosowania do	5.2 Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - retencjonowanie wód

zmian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem	rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	(<i>cel operacyjny 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska oraz adaptacja do zmian klimatu.</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - retencjonowanie wód (<i>cel. II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami</i>) Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - rozwój systemów małej retencji oraz budowanie innych niezbędnych obiektów gospodarki wodnej - likwidowanie skutków zjawisk ekstremalnych - przeciwdziałanie erozji gleb (<i>cel 1. Wzmacnianie konkurencyjności regionów, cel cząstkowy 1.3.5</i>) Zgodnie z celami Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko: - Zahamowanie naturalnej retencji oraz opóźnienie spływu powierzchniowego - Zwiększenie stabilności ekosystemów (<i>cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, kierunek interwencji 1b) Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - Zwiększanie naturalnej retencji oraz przeciwdziałanie ruchom masowym (<i>kierunek 6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski</i>) Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - Zwiększanie naturalnej retencji, zapobieganie skutkom suszy oraz przeciwdziałanie ruchom masowym (<i>cel. Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu</i>)
6. Ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6.1. Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze odpadów w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - inwestowanie w gospodarkę odpadami (<i>cel operacyjny 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska oraz adaptacja do zmian klimatu.</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - inwestowanie w gospodarkę odpadami (<i>cel II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami, II.6.4. Poprawa stanu środowiska</i>) Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - Zapewnienie podstawowych usług komunalnych w zakresie efektywnej gospodarki odpadami (<i>cel. 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych, cel cząstkowy 2.2.4</i>) Zgodnie z celami Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko: - Działania ukierunkowane na stopniowe przechodzenie z systemu polegającego na składowaniu odpadów na system wspierający przetworzenie i odzysk surowców bądź ich energetyczne wykorzystanie - Wspierania działań zapobiegających powstawaniu odpadów - Zapewnienie funkcjonowania systemu selektywnego odbierania odpadów komunalnych - Wspieranie efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii unieszkodliwiania i przetwarzania odpadów (<i>cel. 3 Poprawa stanu środowiska, kierunek interwencji 3c) Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne</i>)

		Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - Zapewnienie podstawowych usług komunalnych w zakresie efektywnej gospodarki odpadami <i>(kierunek 6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski)</i> Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - Zapewnienie podstawowych usług komunalnych w zakresie efektywnej gospodarki odpadami <i>(cel. Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych)</i> Zgodnie z celami Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego: - Rozwijanie systemu gospodarki odpadami w zakresie wynikającym z WPGO
	6.2. Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze wodnym w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - inwestowanie w gospodarkę wodno-ściekową <i>(cel operacyjny 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska oraz adaptacja do zmian klimatu.)</i> Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - inwestowanie w gospodarkę wodno-ściekową <i>(cel II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami, II.6.4. Poprawa stanu środowiska)</i> Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - Zapewnienie podstawowych usług komunalnych w zakresie rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej, wodociągowej, oczyszczalni ścieków <i>(cel. 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych, cel cząstkowy 2.2.4)</i> Zgodnie z celami Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko: - budowa gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów - budowa systemu wodociągowo - kanalizacyjnego - zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych <i>(cel 3. Poprawa stanu środowiska, Kierunek interwencji 3a) Poprawa jakości powietrza)</i> Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - Zapewnienie podstawowych usług komunalnych w zakresie rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej, wodociągowej, oczyszczalni ścieków <i>(kierunek 6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski)</i> Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - Zapewnienie podstawowych usług komunalnych w zakresie rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej, wodociągowej, oczyszczalni ścieków <i>(cel. Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych)</i>
	6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - zwiększanie dostępności zasobów kultury <i>(cel 11 - Wzrost społecznego kapitału rozwoju)</i> Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - promowanie uczestnictwa w kulturze poprzez rozwój infrastruktury kultury i kształcenie podstawowych kompetencji kulturowych <i>(Cel I Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, Priorytet</i>

		rozwojowy 3.2. <i>Rozwój kapitału społecznego</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020: - tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym (<i>kierunek działań 4.1.1</i>) - ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu (<i>kierunek działań 4.1.2</i>) Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - zachowanie i efektywne wykorzystanie zasobów kulturowych (<i> cel Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych</i>) Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego (<i> cel 1. Wzmacnianie konkurencyjności regionów 1.3.6,</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - podejmowanie inicjatyw na rzecz ochrony małopolskiej przestrzeni kulturowej (<i>kierunek 2.1. Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej</i>)
	6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - wspieranie wykorzystania zasobów lokalnych (<i> cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie efektywnej i aktywnej ochrony cennych przyrodniczo obszarów (<i>Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, priorytet rozwojowy II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami</i>) Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego (<i> cel 1. Wzmacnianie konkurencyjności regionów -1.3.6</i>) Zgodnie z celami Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020: - przeciwdziałanie czynnikom i zjawiskom negatywnie oddziałującym na stan różnorodności biologicznej, - uwzględnienie wielofunkcyjnego charakteru gospodarki leśnej m.in. tworzenie warunków dla rekreacji oraz uprawiania turystyki (<i> Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, kierunek interwencji Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - zapewnienie właściwego wykorzystania zasobów dziedzictwa przyrodniczego, warunkujących wzmocnienie zewnętrznej

		konkurencyjności regionu (<i>kierunek 2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego</i>) Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - zachowanie i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych (ochrona różnorodności biologicznej) - rozwój infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny- zapewniającej lepszą ochronę wartości przyrodniczych (<i>cel Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych</i>) Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE: - ochrona i polepszanie jakości środowiska naturalnego oraz zatrzymywanie i odwracanie tendencji utraty bioróżnorodności. Zgodnie z Komunikatem Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Zielona Infrastruktura — zwiększanie kapitału naturalnego Europy: - współpraca z przyrodą i w harmonii z lokalnym pejzażem w celu dostarczania podstawowych dóbr i usług za pomocą projektów w zakresie zielonej infrastruktury.
	6.5. Działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach, zdegradowanych dzielnic śródmiejskich, terenów przemysłowych, powojaskowych, a także innych obszarów miast, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska społeczne (<i>cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - zastosowanie instrumentów restrukturyzacji i przywracania na ścieżkę wzrostu dużych obszarów miejskich, w tym zurbanizowanych obszarów przemysłowych (<i>Priorytet rozwojowy 3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej</i>) Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (<i>cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych - 2.3</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych (<i>kierunek 2.1. Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej</i>) Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - rekultywacja terenów zanieczyszczonych lub zdegradowanych w szczególności przemysłowych i powojaskowych (<i>cel Zmniejszenie poziomu ubóstwa.</i>)

7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	Zgodnie z celami Białej księgi - Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu, Strategii Rozwoju Kraju do 2020, Strategii rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku), projektu Umowy Partnerstwa, a także Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 oraz Strategii rozwoju transportu w województwie małopolskim: – zapewnienie warunków dla zwiększenia mobilności, rozwoju społeczno-gospodarczego oraz intermodalności systemów transportowych – niwelowanie barier infrastrukturalnych w rozwoju społeczno-gospodarczym – tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju regionu i jego mieszkańców
	7.3. Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	
	7.4. Rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	
8. Promowanie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.5 zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Zgodnie z 6 celem strategicznym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 oraz priorytetowymi kierunkami dotyczącymi zwiększenia poziomu zatrudnienia poprzez umożliwienie startu młodych na rynku pracy, podniesienie aktywności kobiet, realizację programów 50+ . Zgodnie z priorytetowymi kierunkami interwencji Strategii Rozwoju Kraju do 2020 dotyczącymi zwiększenia aktywności zawodowej (II.4.1) oraz mobilności zawodowej i przestrzennej (II.4.3). Zgodnie z celem szczegółowym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt marzec 2013) dot. wzrostu zatrudnienia. Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020 w zakresie realizacji wyzwań dot. wzrostu współczynnika aktywności zawodowej, w szczególności do kobiet, osób młodych i starszych oraz w zakresie konieczności podnoszenia kwalifikacji kapitału ludzkiego w celu umożliwienia oparcia gospodarki na innowacjach, a także konieczności zwiększania mobilności pracowników. Zgodnie z Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2016 w zakresie konieczności zwiększenia wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych. Zgodnie z celem Umowy Partnerstwa (7.06.13) dotyczącym lepszego wykorzystania zasobów na rynku pracy poprzez zwiększenie szans na zatrudnienie osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w obszarze - podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej oraz wspierania zatrudnienia (1.4).
	8.7 samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie	Zgodnie z 4 oraz 6 celem strategicznym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 oraz priorytetowymi kierunkami dotyczącymi zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz konieczności

	nowych miejsc pracy	wyposażenia w odpowiednią wiedzę i możliwości współpracy młodych przedsiębiorców, którzy są na etapie tworzenia własnej firmy. Zgodnie z priorytetowymi kierunkami interwencji Strategii Rozwoju Kraju do 2020 dotyczącymi zwiększenia aktywności zawodowej (II.4.1). Zgodnie z celem szczegółowym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt marzec 2013) dot. wzrostu zatrudnienia. Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020 w zakresie konieczności wzrostu współczynnika aktywności zawodowej, w szczególności kobiet, osób młodych i starszych oraz priorytetowego traktowania działań służących uwolnieniu potencjału przedsiębiorczości, promowaniu samozatrudnienia i rozwoju przedsiębiorstw. Zgodnie z Zalecenia Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2016 w zakresie zwiększenia wysiłków na rzecz obniżenia bezrobocia osób młodych. Zgodnie z celem Umowy Partnerstwa (7.06.13) dotyczącym lepszego wykorzystania zasobów na rynku pracy poprzez zwiększenie szans na zatrudnienie osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w obszarze podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy wzmocnienia i promocji przedsiębiorczości (1.5).
	8.8 równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	Zgodnie z 6 oraz 3 celem strategicznym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 oraz priorytetowymi kierunkami dotyczącymi zwiększenia poziomu zatrudnienia poprzez podniesienie aktywności kobiet, wsparcia rodzin w edukacji i opiece nad dziećmi, tworzenie nowych miejsc wczesnej edukacji oraz opieki instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej dla dzieci, propagowanie elastyczności zatrudnienia. Zgodnie z priorytetowymi kierunkami interwencji Strategii Rozwoju Kraju do 2020 dotyczącymi zwiększenia aktywności zawodowej (II.4.1). Zgodnie z celami szczegółowymi Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt marzec 2013) w zakresie wzrostu zatrudnienia, wydłużenia okresu aktywności zawodowej i zapewnienia lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020 w zakresie konieczności zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej kobiet, którego częściową przyczyną jest brak przystępnych cenowo usług opieki nad dziećmi, konieczności zwiększenia udziału elastycznych uregulowań w pracy oraz konieczności promowania równości kobiet i mężczyzn oraz godzenia

		życia zawodowego i rodzinnego. Zgodnie z Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012–2016 w zakresie konieczności kontynuowania wysiłków na rzecz zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy szczególnie przez inwestowanie w wysokiej jakości, przystępną cenowo opiekę nad dziećmi. Zgodnie z celem Umowy Partnerstwa (7.06.13) dotyczącym lepszego wykorzystania zasobów na rynku pracy poprzez zwiększenie szans na zatrudnienie osób bezrobotnych i poszukujących pracy Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w obszarze podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej oraz wspierania zatrudnienia (1.4), rozwój kapitału intelektualnego (1.1) oraz wzmocnienia i promocji przedsiębiorczości (1.5)
	8.9 adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Zgodnie z 4 celem strategicznym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 oraz priorytetowymi kierunkami dotyczącymi konieczności profesjonalizacji kadr przedsiębiorstw oraz zwiększenia adaptacyjności przedsiębiorstw. Zgodnie z priorytetowymi kierunkami interwencji Strategii Rozwoju Kraju do 2020 dotyczącymi zwiększenia aktywności zawodowej (II.4.1), poprawy jakości kapitału ludzkiego (II.4.2) oraz mobilności zawodowej i przestrzennej (II.4.3). Zgodnie z celami szczegółowymi Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt marzec 2013) w zakresie wzrostu zatrudnienia, wydłużenia okresu aktywności zawodowej i zapewnienia lepszej jakości funkcjonowania osób starszych oraz podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli. Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020 w zakresie konieczności zwiększenia konkurencyjności i stabilności MŚP - głównego źródła tworzenia miejsc pracy a także szczególnego wsparcia przedsiębiorstw przechodzących procesy modernizacyjne. Zgodnie z celem Umowy Partnerstwa (7.06.13) dotyczącym lepszego wykorzystania zasobów na rynku pracy poprzez poprawę adaptacyjności osób aktywnych zawodowo i przedsiębiorstw. Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w obszarze podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej oraz wspierania zatrudnienia (1.4), a także rozwoju kapitału intelektualnego (1.1).
	8.10 aktywne i zdrowe starzenie się	Zgodnie z 6 celem strategicznym Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 oraz priorytetowymi kierunkami dotyczącymi zwiększenia poziomu zatrudnienia poprzez podniesienie aktywności kobiet, realizację programów 50+, a także

		wykorzystywanie potencjału i zapobieganie wykluczeniu osób starszych, propagowanie elastyczności zatrudnienia osób starszych, oraz zwiększanie dostępności do programów zdrowotnych. Zgodnie z priorytetowymi kierunkami interwencji Strategii Rozwoju Kraju do 2020 dotyczącymi zwiększenia aktywności zawodowej (II.4.1) oraz poprawy jakości kapitału ludzkiego (II.4.2). Zgodnie z celami szczegółowymi Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego (projekt marzec 2013) w zakresie wzrostu zatrudnienia, wydłużenia okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych, poprawy zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej a także odniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli. Zgodnie z celem Umowy Partnerstwa (7.06.13) dotyczącym lepszego wykorzystania zasobów na rynku pracy poprzez poprawę zdrowia zasobów pracy Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020 w zakresie konieczności zwiększania wskaźnika zatrudnienia osób starszych poprzez aktywne i prewencyjne wsparcie oraz konieczności podejmowania działań na rzecz przedłużania zdrowszego życia zawodowego. Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w obszarze podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości i efektywności usług w zakresie planowania i rozwoju kariery zawodowej oraz wspierania zatrudnienia (1.4), rozwoju kapitału intelektualnego (1.1) oraz poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego (6.2)
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 w zakresie zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych w priorytetowych, wynikających z uwarunkowań epidemiologicznych, dziedzinach medycyny oraz dostosowania systemu ochrony zdrowia do prognozowanych do roku 2030 zmian demograficznych Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Strategii Rozwoju Kraju do 2020 w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa obywatela (m.in. poprzez rozwój infrastruktury ochrony zdrowia, w tym infrastruktury opieki długoterminowej, uwzględniający trendy demograficzne i profil zdrowotny społeczeństwa) Zgodnie z celami szczegółowymi Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (projekt marzec 2013) w zakresie poprawy zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej, a także poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w zakresie wzmocnienia funkcji uzdrowiskowo-leczniczych (rozwój rehabilitacji i lecznictwa uzdrowiskowego) w subregionie sądeckim i podhalańskim oraz poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego (profilaktyki i ochrony zdrowia)

		Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020 w zakresie konieczności koncentracji na zwiększeniu dostępności wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych w oparciu o jasną strategię, przy uwzględnieniu przejścia z opieki instytucjonalnej na opiekę środowiskową (w celu zmniejszenia nierówności w dostępie do usług zdrowotnych), wspieraniu w oparciu o jasną koncepcję tworzenia skutecznego i stabilnego systemu wysokiej jakości usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, przy uwzględnieniu możliwych scenariuszy przejścia z opieki instytucjonalnej na opiekę środowiskową oraz zwiększeniu dostępności usług społecznych w celu ograniczenia nierówności społecznych Zgodnie z Umową Partnerstwa w zakresie konieczności koncentracji na poprawie dostępu do usług ochrony zdrowia.
	9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - przeciwdziałanie narastaniu niekorzystnych zjawisk na obszarach problemowych w miastach, zdegradowanych dzielnic śródmiejskich, blokowisk, a także innych obszarów miast, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska społeczne (<i>cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - działania na rzecz rewitalizacji zdegradowanych oraz najuboższych obszarów miejskich oraz wsparcia powiązań miasto - wieś (<i>Priorytet rozwojowy 3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich</i>) - wspieranie rozwoju infrastruktury społecznej, w tym infrastruktury kulturalnej stanowiącej ważny czynnik rozwoju i podnoszenia atrakcyjności miast, a także wpływającej na budowanie silnej pozycji konkurencyjnej ośrodków miejskich (<i>Priorytet rozwojowy 3.2. Wzmocnienie ośrodków wojewódzkich</i>) - podejmowanie działań na obszarach wiejskich o najsłabszych perspektywach rozwojowych, które spowodują zmniejszenie różnicowań poziomu dostępu do usług (edukacyjnych, zdrowotnych, kultury, sportu, transportowych, doradztwa biznesowego, lokalnej infrastruktury transportowej, infrastruktury służącej inwestycjom w pozarolnicze działy gospodarki), warunkujących włączenie się mieszkańców tych obszarów w regionalne procesy rozwojowe - wspomaganie kompleksowej rewitalizacji i restrukturyzacji społeczno- gospodarczej obszarów w mniejszych skalach przestrzennych (<i>Priorytet rozwojowy 3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej</i>) Zgodnie z celami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030: - Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych słabszych ośrodków miejskich (<i>dz.2.1.3.</i>) - Wspieranie rozwoju ośrodków subregionalnych (<i>dz.2.2.2.</i>) - Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich (<i>dz.2.2.3.</i>) - Wspomaganie obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i

		usług warunkującym możliwości rozwojowe (dz. 2.3.1.) - Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast (dz.2.3.2.) Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych oraz wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich (<i>cel 1 Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów - 1.2.2, 1.2.3</i>) - restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno - gospodarcze (<i>cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych - 2.3</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020: - zwiększenie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych dla rozwijania aktywności obywatelskiej (<i>kierunek 2.1.3</i>) - rozwijanie i wzmocnienie aktywności obywatelskiej oraz zwiększanie udziału obywateli w życiu publicznym poprzez wykorzystanie potencjału fizycznego (infrastruktura) i ludzkiego lokalnych instytucji publicznych, takich jak biblioteki, archiwa, szkoły, domy kultury czy obiekty sportowe. (<i>2.1.3</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych - ochrona i kształtowanie zabudowy historycznych miast i miasteczek - ochrona tradycyjnej zabudowy regionalnej i układów ruralistycznych (<i>kierunek 2.1. Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej</i>) - wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarczego małych i średnich miast oraz otaczających je obszarów wiejskich (<i>kierunek 5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich</i>) - racjonalne zagospodarowanie i wykorzystanie przestrzeni lokalnej (<i>kierunek 5.3 funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym</i>) - rozwój turystyki uzdrowiskowej i prozdrowotnej (<i>kierunek 2.2 zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego</i>) Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - zwiększanie dostępu do usług publicznych, - kompleksowa rewitalizacja społeczna, fizyczna, gospodarcza, środowiskowa i przestrzenna - zadania dotyczące głębokiej przebudowy i adaptacji zdegradowanych obiektów np. na cele kulturalne (<i>cel Zmniejszenie poziomu ubóstwa</i>)
	9.4 Aktywna integracja ze szczególnym uwzględnieniem poprawy zatrudnialności	Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 w zakresie zapewnienia realnego wsparcia rodzin wielodzietnych zabezpieczającego je przed ryzykiem wykluczenia społecznego Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Strategii Rozwoju Kraju do 2020 w zakresie zwiększania aktywności osób wykluczonych i

		zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. poprzez programy integracji społecznej nastawione na likwidowanie deficytów jednostek oraz wspieranie ich potencjałów) oraz zmniejszenia ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych (w tym m.in. rodzin wielodzietnych, osób niepełnosprawnych, osób starszych) Zgodnie z celami szczegółowymi Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (projekt marzec 2013) w zakresie wydłużania okresu aktywności zawodowej i zapewnienia lepszej jakości funkcjonowania osób starszych oraz poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w zakresie poprawy bezpieczeństwa społecznego (integrującej polityki społecznej) Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020 w zakresie konieczności koncentracji na zapewnieniu ukierunkowanego i zindywidualizowanego wsparcia oraz wzmocnieniu działań mających na celu pomoc w powrocie do zatrudnienia Zgodnie z Umową Partnerstwa w zakresie konieczności koncentracji na: poprawie szans na włączenie społeczne/integrację społeczną osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i zawodowej, w tym m.in. poprzez aktywną integrację społeczną (w tym indywidualizację oraz kompleksowość wsparcia) oraz integrację usług różnych służb publicznych, w szczególności publicznych służb zatrudnienia i ośrodków pomocy społecznej
	9.7 Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 w zakresie podejmowania działań na rzecz rozwoju profilaktyki rodziny oraz pracy z rodziną w kryzysie, zapewnienia realnego wsparcia rodzin wielodzietnych zabezpieczającego je przed ryzykiem wykluczenia społecznego (m.in. poprzez zapewnienie rodzinom wielodzietnym w kryzysie odpowiedniego wsparcia psychologicznego i interwencyjnego) oraz wsparcia rozwoju <i>srebrnej gospodarki</i> Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Strategii Rozwoju Kraju do 2020 w zakresie podnoszenia jakości i dostępności usług publicznych Zgodnie z celami szczegółowymi Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (projekt marzec 2013) w zakresie wydłużania okresu aktywności zawodowej i zapewnienia lepszej jakości funkcjonowania osób starszych, poprawy zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej oraz poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w zakresie poprawy bezpieczeństwa społecznego (integrującej polityki społecznej) Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020 w zakresie konieczności koncentracji na zwiększeniu dostępności wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych w oparciu o jasną strategię,

		przy uwzględnieniu przejścia z opieki instytucjonalnej na opiekę środowiskową (w celu zmniejszenia nierówności w dostępie do usług zdrowotnych), wspieraniu w oparciu o jasną koncepcję tworzenia skutecznego i stabilnego systemu wysokiej jakości usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, przy uwzględnieniu możliwych scenariuszy przejścia z opieki instytucjonalnej na opiekę środowiskową oraz zwiększaniu dostępności usług społecznych w celu ograniczenia nierówności społecznych Zgodnie z Umową Partnerstwa w zakresie konieczności koncentracji na poprawie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych
	9.8 Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030 w zakresie rozbudowy i zwiększania instrumentów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych Zgodnie z priorytetowymi kierunkami Strategii Rozwoju Kraju do 2020 w zakresie zwiększania aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym Zgodnie z celami szczegółowymi Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (projekt marzec 2013) w zakresie poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym Zgodnie z kierunkiem działań Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym wspierania różnorodnych form samopomocy Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020 w zakresie wsparcia działań wzmacniających rozwój przedsiębiorczości społecznej Zgodnie ze Stanowiskiem służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020 w zakresie konieczności koncentracji na ekspansji sektora stabilnych kapitałowo przedsiębiorstw społecznych Zgodnie z Umową Partnerstwa w zakresie konieczności koncentracji na poprawie szans na włączenie społeczne/integrację społeczną osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i zawodowej, w tym m.in. poprzez wsparcie ekonomii społecznej i miejsc pracy w PES.
	9.9 Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2030: - opracowanie programów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu na obszarach problemowych miast (<i>cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</i>) - działania na rzecz wzmocnienia i kształtowania postaw prozdrowotnych, zwiększania dostępności do programów zdrowotnych (profilaktycznych, rehabilitacyjnych) w celu zmniejszenia zachorowalności i umieralności, w szczególności z powodu chorób cywilizacyjnych (<i>Kierunek interwencji w ramach celu 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia</i>)

		Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kraju do 2020: - podejmowanie działań na obszarach wiejskich o najsłabszych perspektywach rozwojowych, które spowodują zmniejszenie różnicowań poziomu dostępu do usług (...) warunkujących włączenie się mieszkańców tych obszarów w regionalne procesy rozwojowe (<i>Priorytet rozwojowy 3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej</i>) - skoncentrowane i zintegrowane działania (infrastruktura, zagadnienia społeczne i gospodarcze) w zakresie rewitalizacji miast i obszarów tracących dotychczasowe funkcje (<i>Priorytet rozwojowy 3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej</i>) Zgodnie z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Miasta. Regiony. Obszary wiejskie: - wykorzystanie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich (<i>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów</i>) - restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze (<i>Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych</i>) Zgodnie z celami Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012 – 2020: - rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, a także podnoszenie umiejętności, zwiększanie zatrudnienia, zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego oraz aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich (<i>Cel szczegółowy 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020: - wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym wspieranie różnorodnych form samopomocy (<i>Cel szczegółowy - Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne</i>) Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020: - niwelowanie i przeciwdziałanie różnorodnym formom wykluczenia społecznego (<i>kierunek 6.3 Poprawa bezpieczeństwa społecznego integrująca polityka społeczna</i>) Zgodnie z celami Umowy Partnerstwa (z dnia 7 czerwca): - kompleksowa rewitalizacja społeczna, fizyczna, gospodarcza, środowiskowa i przestrzenna – kwestie społeczne powinny obejmować działania na rzecz aktywizacji środowisk młodzieżowych, kobiet, osób 50+, niepełnosprawnych, osób zagrożonych wykluczeniem (<i>cel Zmniejszenie poziomu ubóstwa</i>). Zgodnie z Konkluzjami Rady z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie promowania pokolenia kreatywnego: rozwijanie kreatywności i innowacyjności dzieci i młodzieży dzięki ekspresji kulturowej i dostępowi do kultury: - nabywanie kompetencji i umiejętności, które mają istotne znaczenie dla włączenia społecznego, budowania postawy aktywnego obywatela i zwiększenia szans na zatrudnienie m.in. poprzez

		zapewnienie dostępu do rozmaitych form ekspresji kulturalnej, działań artystycznych i dzieł sztuki oraz kontakt z nimi.
10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1 Zapobieganie i ograniczanie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz promowanie dostępu do wysokiej jakości edukacji	Zgownie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju w zakresie poprawy dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, w ramach kierunków interwencji: • Stworzenie powszechnie dostępnej oferty wczesnej edukacji i opieki wysokiej jakości, nastawionej na wspomaganie rodziców wychowujących dzieci w wieku 0–5 lat • Podnoszenie jakości edukacji poprzez zorientowanie na efekty uczenia się, w szczególności w zakresie kluczowych kompetencji, a także personalizację nauczania oraz ewaluację pracy szkół i placówek • Poprawa jakości i efektywności kształcenia i szkolenia zawodowego na wszystkich poziomach, połączona ze zwiększeniem jego atrakcyjności poprzez silniejsze powiązanie z rynkiem pracy • Upowszechnianie uczenia się dorosłych, przede wszystkim w trybie pozaformalnym oraz w miejscu pracy oraz zapewnienie skutecznego mechanizmu łączącego finansowanie tej formy uczenia ze środków prywatnych i publicznych Zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju do 2020, w zakresie celu rozwój kapitału ludzkiego i priorytetowym kierunkiem interwencji: poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zgodnie z celami Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010—2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, w zakresie: • zwiększenia dostępności edukacji przedszkolnej oraz zwiększenie efektywności nauczania na poziomach podstawowym i średnim Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego w zakresie podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli i wskazanych tam interwencji takich jak: • Poprawa dostępności i jakości wczesnej edukacji • Rozwijanie dodatkowych zajęć edukacyjnych uzupełniających edukację szkolną, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów oraz wspomagających rodziców w wychowaniu. • Poprawa jakości kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz rozwój kreatywności i innowacyjności osób uczących się Zgodnie z celami Strategii Województwa Małopolskiego w zakresie kluczowych działań dot. rozwoju kapitału intelektualnego, m.in. wdrożenia mechanizmów odkrywania, kształtowania i wspierania talentów. Zgodnie ze Stanowiskiem służb komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, w zakresie: • Zwiększania szans dzieci ze środowisk znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na nadrobienie zaległości w umiejętnościach społecznych i uczenia się, tak aby miały one

		równy start z innymi uczniami w szkole. • Wsparcia inwestycji w infrastrukturę przedszkolną na obszarach słabiej rozwiniętych oraz na obszarach miejskich, gdzie liczba placówek przedszkolnych jest niewystarczająca. Zgodnie z Umową Partnerstwa w zakresie celu szczegółowego: lepsze kompetencje kadr gospodarki poprzez wsparcie poprawy jakości kształcenia oraz lepszego dostępu do wysokiej jakości i stabilnych usług edukacyjnych.
	10.3 Poprawa dostępności do kształcenia ustawicznego, doskonalenia umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz zwiększanie dostosowania systemów edukacji i szkolenia do potrzeb rynku pracy (w tym podnoszenie jakości szkolnictwa zawodowego oraz rozwój kształcenia opartego na praktyce zawodowej)	Zgodnie z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju w zakresie poprawy dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienia konkurencyjności nauki, w ramach kierunków interwencji: • Poprawa jakości i efektywności kształcenia i szkolenia zawodowego na wszystkich poziomach, połączona ze zwiększeniem jego atrakcyjności poprzez silniejsze powiązanie z rynkiem pracy • Upowszechnianie uczenia się dorosłych, przede wszystkim w trybie pozaformalnym oraz w miejscu pracy oraz zapewnienie skutecznego mechanizmu łączącego finansowanie tej formy uczenia ze środków prywatnych i publicznych Zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju do 2020, w zakresie celu rozwój kapitału ludzkiego i priorytetowym kierunkiem interwencji: poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zgodnie z celami Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, w zakresie: • zwiększenia stopnia zaangażowania ze strony pracodawców w proces kształcenia zawodowego oraz poprawy stopnia popularności system kształcenia zawodowego • podniesienia poziom kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych. • Niewystarczające upowszechnienie i efektywność form uczenia się dorosłych oraz niedoceniające uczenia się w pracy i uczenia się praktycznego, jako podstawy dla nowoczesnego systemu uczenia się dorosłych, co powoduje trudności w dostosowywaniu się pracowników do ciągle zmieniających się wyzwań rynku pracy. • Lepszego dopasowanie kształcenia i szkolenia zawodowego na wszystkich poziomach do potrzeb gospodarczych i społecznych oraz wymagań rynku pracy Zgodnie z celami Krajowej strategii rozwoju regionalnego 2010 - 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie w zakresie: • Rozwoju szkolnictwa zawodowego oraz uczenia się dorosłych, • nacisku na uczenie się, zarówno w ujęciu formalnym jak i pozaformalnym Zgodnie z celami Strategii Województwa Małopolskiego w zakresie: • kluczowych działań dot. rozwoju kapitału intelektualnego, m.in. kształtowania i promocji postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz korzystaniem z kształcenia ustawicznego

		• kluczowych działań dot. rozwoju kształcenia zawodowego i wspierania zatrudnienia Zgodnie ze Stanowiskiem służb komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, w zakresie: • Koncentracji na poprawie jakości edukacji zwłaszcza w odniesieniu do kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego • Zwiększaniu liczby staży • Upowszechniania szkoleń praktycznych • Zwiększenia udziału osób o niskich kwalifikacjach oraz osób starszych w programach uczenia się przez całe życie • Przewycięzania barier, które skutkują niedopasowaniem rezultatów kształcenia do potrzeb rynku pracy Zgodnie z Zaleceniami rady w sprawie krajowego programu reform Polski z 2013 r., w zakresie: • przyjęcia projektu strategii na rzecz uczenia się przez całe życie i zwiększenia odsetka osób dorosłych angażujących się w uczenie się przez całe życie • zwiększenia dostępności przyuczania do zawodu oraz uczenia się poprzez praktykę w celu zacieśnienia współpracy między szkołami a pracodawcami oraz poprawy jakości nauczania. Zgodnie z Umową partnerstwa w zakresie przyczyniania się do osiągnięcia celu szczegółowego: lepsze kompetencje kadr gospodarki poprzez wsparcie zwiększenia powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy
	10.4 Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Zgodnie ze Stanowiskiem służb komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014-2020, w zakresie: • Niezbędnych inwestycji w procesie modernizacji kształcenia i szkolenia zawodowego Zgodnie z Krajową strategią rozwoju regionalnego 2010—2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, w zakresie: • wspierania w ramach polityki regionalnej (z uwzględnieniem kryteriów jakościowych), komplementarnie do działań podejmowanych w ramach polityki w zakresie szkolnictwa wyższego państwa, szkół wyższych zawodowych o charakterze regionalnym.

3. OPIS OSI PRIORYTETOWYCH

3.1. OŚ PRIORYTETOWA 1. WARUNKI DLA ROZWOJU GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

Celem głównym osi priorytetowej jest wzrost konkurencyjności gospodarczej Małopolski poprzez poprawę warunków dla działalności innowacyjnej, stymulowanie popytu na innowacje oraz rozwój współpracy pomiędzy sektorem nauki i gospodarki

3.1.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe

- ✓ Wzmocnienie potencjału jednostek sektora nauki w zakresie zdolności do prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej
- ✓ Zwiększenie nakładów na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną ponoszonych w sektorze przedsiębiorstw

Wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	Szt.						

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1. udoskonalanie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy	EFRR
	1.2. promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację; wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu	EFRR

3.1.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w dwóch głównych obszarach:

1. rozwijanie potencjału małopolskich ośrodków innowacji;
2. kreowanie popytu na innowacje w sektorze przedsiębiorstw;

W obszarze dotyczącym rozwijania potencjału małopolskich ośrodków innowacji realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) inwestycje związane z rozwijaniem potencjału jednostek naukowych, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji, w zakresie obejmującym rozwój infrastruktury B+R w jednostkach naukowych oraz realizację projektów badawczych, również w powiązaniu z działaniami służącymi wzmocnieniu kompetencji kadr;

W tej grupie operacji wsparciem objęte zostaną wybrane przedsięwzięcia infrastrukturalne, nie ujęte w ramach Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej, które mają jednak kluczowe znaczenie dla realizacji regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji. Wyłączone ze wsparcia będą inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną szkół wyższych. W odniesieniu do projektów badawczych wsparciem objęte zostaną w szczególności projekty interdyscyplinarne ukierunkowane na komercjalizację wyników, także w powiązaniu z doposażeniem laboratoriów w niezbędną aparaturę badawczą. W powiązaniu z działaniami inwestycyjnymi przewiduje się uzupełniające wsparcie dla rozwijania kompetencji kadr w zakresie komercjalizacji wyników badań naukowych.

- b) inwestycje w infrastrukturę oraz profesjonalizację usług świadczonych na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji, w zakresie obejmującym rozwój infrastruktury szeroko rozumianego otoczenia biznesu typu parki naukowo-technologiczne, inkubatory technologiczne, centra transferu technologii, centra badawczo-rozwojowe lub akademickie inkubatory przedsiębiorczości;

W tej grupie operacji wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia realizowane w kooperacji z przedsiębiorstwami lub na rzecz przedsiębiorstw, przy uwzględnieniu wykorzystania istniejących modeli transferu technologii i innowacji.

- c) działania związane z promocją innowacji oraz współpracy nauki i biznesu, obejmujące utworzenie regionalnego centrum popularyzującego naukę i innowacje, a także realizację projektów promujących działalność innowacyjną w regionie.

W obszarze dotyczącym rozwijania potencjału małopolskich ośrodków innowacji – uzupełniająco do działań inwestycyjnych wspierane będą działania związane z rozwijaniem kompetencji kadr. W tym zakresie przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego (cross-financing).

W obszarze dotyczącym kreowania popytu na innowacje w sektorze przedsiębiorstw, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) rozwój oferty instrumentów zwrotnych wspierających działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną przedsiębiorstw poprzez utworzenie nowych lub wsparcie istniejących funduszy kapitałowych;

W tej grupie operacji przewiduje się wsparcie funduszy kapitałowych: typu *venture capital* z przeznaczeniem na wsparcie innowacyjnych inwestycji o wysokim potencjale komercjalizacji, a także typu *seed capital* z przeznaczeniem na wsparcie przedsięwzięć podwyższonego ryzyka, wymagających przedłużonej inkubacji.

- b) bezzwrotne wsparcie inwestycji przedsiębiorstw w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, w szczególności z przeznaczeniem na zakup wyników prac B+R, nowych technologii i/lub praw do własności intelektualnej, zlecenie realizacji prac B+R, prowadzenie badań przemysłowych i/lub eksperymentalnych prac rozwojowych, których wyniki ukierunkowane są na wdrożenie, a także rozwój infrastruktury niezbędnej do prowadzenia prac B+R lub wdrożenia wyników prac B+R, w tym w zakresie dotyczącym tworzenia centrów badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach;

W tej grupie operacji wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia realizowane samodzielnie przez przedsiębiorców, a także w ramach powiązań kooperacyjnych oraz klastrów i inicjatyw klastrowych, z wyraźnie określoną funkcją B+R+I.

- c) bezzwrotne wsparcie dla projektów o małej skali realizowanych przez mikro i małe przedsiębiorstwa, w formule bonów na innowacje z przeznaczeniem w szczególności na wdrożenie własnych lub nabytych wyników prac B+R, nabycie licencji, wsparcie w zakresie przejścia procedury ochrony patentowej, wdrażanie innowacji nietechnologicznych, procesowych, organizacyjnych, marketingowych oraz nowych modeli biznesowych, a także nabycie usługi w zakresie wzornictwa przemysłowego.

W obszarze dotyczącym kreowania popytu na innowacje w sektorze przedsiębiorstw – uzupełniająco do działań inwestycyjnych wspierane będą działania związane z rozwijaniem kompetencji kadr B+R poprzez wsparcie finansowe dla przedsiębiorstw przeznaczone na organizację staży pracowników naukowych i studentów w przedsiębiorstwach, jak również wsparcie finansowe dla przedsiębiorstw przeznaczone na organizację staży w jednostkach naukowych, studiów podyplomowych oraz szkoleń pracowników przedsiębiorstw zatrudnionych w działalności B+R. W tym zakresie przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego (cross-financing).

W procesie wyboru operacji objętych dofinansowaniem w ramach osi priorytetowej przewiduje się zastosowanie preferencji dla interwencji w obszarach specjalizacji regionalnej oraz przedsięwzięć realizowanych w ramach współpracy pomiędzy przedsiębiorstwem, a jednostką naukową.

Główne grupy beneficjentów

1. przedsiębiorcy
2. jednostki naukowe
3. szkoły wyższe
4. instytucje otoczenia biznesu
5. organizacje pozarządowe
6. JST oraz jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną

3.1.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- pozakonkursowym, w formule projektów strategicznych,

- konkursowym.

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których z uwagi na przedmiot wsparcia, typ beneficjenta lub zakres planowanych przedsięwzięć – brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia trybu konkurencyjnego. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których na etapie prac nad programem wyselekcjonowana została grupa przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów osi priorytetowej. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w zakresie dotyczącym:

- przedsięwzięć związanych z uzupełnieniem potencjału badawczego jednostek naukowych, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji,
- przedsięwzięć związanych z uzupełnieniem potencjału instytucji otoczenia biznesu w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, zgodnie z regionalną strategią inteligentnej specjalizacji,
- przedsięwzięć związanych z systemową promocją innowacji i współpracy nauki z biznesem.

W pozostałym zakresie interwencji osi priorytetowej, projekty wyłaniane będą w trybie konkursowym.

3.1.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Z uwagi na ryzyko związane z realizacją przedsięwzięć w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, udzielane w ramach osi priorytetowej wsparcie będzie mieć w większości charakter bezzwrotny.

Jednocześnie w zakresie wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, której wyniki ukierunkowane są na komercjalizację, przewiduje się zastosowanie instrumentów finansowych. W tym zakresie wsparcie skierowane będzie do podmiotów rynku kapitałowego, takich jak fundusze załóżkowe typu *seed capital* oraz fundusze kapitałowe typu *venture capital*, których działalność ukierunkowana będzie w szczególności na tworzenie przedsiębiorstw na bazie innowacyjnych pomysłów oraz zasilenia kapitałowego nowo powstałych firm.

3.1.5. Planowane zastosowanie dużych projektów

Na obecnym etapie prac wstępnie planowane jest zastosowanie projektów dużych w obszarze dotyczącym rozwoju infrastruktury parków naukowo-technologicznych.

3.1.6. Wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Liczba jednostek naukowych objętych wsparciem w zakresie inwestycji w infrastrukturę B+R	Szt.	EFRR			
2.	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu – ośrodki innowacji	Szt.	EFRR			

3.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia na rynek nowych produktów	Szt.	EFRR			

3.1.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.1.8. Kategorie interwencji

Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 058, 059, 060, 061, 063, 064, 065, 066

3.2. OŚ PRIORYTETOWA 2. CYFROWA MAŁOPOLSKA

Celem głównym osi priorytetowej jest zwiększenie poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu udostępniania zasobów i realizacji zadań publicznych

3.2.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe

- ✓ Zwiększenie zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej
- ✓ Poprawa dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną

Wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1.	Liczba użytkowników zmodernizowanych rejestrów publicznych	Osoby						

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	EFRR

3.2.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w dwóch głównych obszarach:

1. rozwój zasobów treści cyfrowych;
2. rozwój elektronicznej administracji oraz e-usług publicznych.

W obszarze dotyczącym rozwijania zasobów treści cyfrowych, realizowane będą w szczególności operacje związane z:

- a) digitalizacją, udostępnianiem i przechowywaniem zasobów publicznych,
- b) tworzeniem i rozbudową repozytoriów cyfrowych.

W tej grupie operacji wsparciem objęte zostaną przede wszystkim przedsięwzięcia dotyczące digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego, edukacji i nauki, przy uwzględnieniu działań służących bezpiecznemu przechowywaniu oraz integrowaniu systemów udostępniania danych cyfrowych, a także w oparciu o usługi wspólne, realizowane według ustalonych standardów.

W obszarze dotyczącym rozwijania elektronicznej administracji oraz e-usług publicznych, realizowane będą w szczególności operacje związane z:

- a) informatyzacją administracji, w celu upowszechnienia funkcjonowania cyfrowych urzędów, w zakresie dotyczącym głównie informatyzacji procedur w ramach urzędów, upowszechnienia systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, a także budowy, rozbudowy i modernizacji rejestrów publicznych,
- b) rozwijaniem regionalnych i ponadlokalnych systemów teleinformatycznych, zapewniających dostępność, integrację oraz poprawę jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną, w takich obszarach jak ochrona zdrowia, edukacja, nauka, kultura, turystyka, transport, a także w innych obszarach zadań realizowanych przez administrację publiczną w regionie.

W tej grupie operacji wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia służące usprawnieniu funkcjonowania instytucji publicznych, a także rozbudowie infrastruktury teleinformatycznej niezbędnej do rozszerzenia zakresu oraz stopnia dojrzałości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Wsparcie zostanie przeznaczone również na integrowanie systemów informacyjnych w danej dziedzinie oraz zapewnienie interoperacyjności systemów, przy uwzględnieniu potrzeby wprowadzania jednolitych rozwiązań w skali całego regionu i zachowania kompatybilności z systemami na poziomie krajowym.

Główne grupy beneficjentów

1. JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
2. jednostki naukowe
3. szkoły wyższe
4. instytucje kultury
5. zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia
6. organizacje pozarządowe
7. kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
8. administracja rządowa: w zakresie projektów o zasięgu regionalnym
9. przedsiębiorcy: w ramach projektów realizowanych w partnerstwie

3.2.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- pozakonkursowym, w formule projektów strategicznych,
- konkursowym.

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których z uwagi na przedmiot wsparcia, typ beneficjenta lub zakres planowanych przedsięwzięć – brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia trybu konkurencyjnego. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których na etapie prac nad programem wyselekcjonowana została grupa przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów osi priorytetowej oraz związanych z realizacją zadań publicznych. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w zakresie dotyczącym:

- przedsięwzięć związanych z rozwojem zasobów treści cyfrowych,

- przedsięwzięć związanych z rozwijaniem regionalnych i ponadlokalnych systemów teleinformatycznych, zapewniających dostępność, integrację i poprawę jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

W trybie konkursowym wspierane będą interwencje ukierunkowane na rozwijanie elektronicznej administracji w regionie.

3.2.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach osi priorytetowej nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

3.2.5. Planowane zastosowanie dużych projektów

Na obecnym etapie prac wstępnie zidentyfikowane zastosowanie projektów:

nazwa projektu	priorytet inwestycyjny	oś priorytetowa	wkład w osiągnięcie celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego
Zwiększenie potencjału inwestycyjnego Małopolski poprzez budowę aktualnych rejestrów publicznych (geodezyjnych) beneficjent: Województwo Małopolskie w partnerstwie z samorządami powiatowymi szacowana wartość: 285 mln zł	2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	2. Cyfrowa Małopolska	Projekt służy zwiększeniu zakresu i jakości świadczenia usług publicznych drogą elektroniczną poprzez zapewnienie administracji publicznej, obywatelom i przedsiębiorcom dostępu do aktualnych i kompletnych informacji o nieruchomościach gromadzonych w powiatowych rejestrach publicznych, w tym ewidencji gruntów i budynków, mapy zasadniczej i sieci uzbrojenia terenu. Projekt wpłynie na usuwanie barier w kontakcie obywatela i przedsiębiorcy z urzędem poprzez: – uproszczenie procedur administracyjnych, – usprawnienie i podniesienie efektywności wykonywania zadań i świadczenia usług, – usprawnienie procesów decyzyjnych, – zapewnienie zgodności pomiędzy dokumentami określającymi zasięg prawa własności a faktycznym stanem użytkowania, – umożliwienie bezpośredniego dostępu do zintegrowanych baz danych oraz obniżenie kosztów ich pozyskiwania.

3.2.6. Wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Pojemność zdigitalizowanych zasobów publicznych	GB	EFRR			
2.	Liczba usług publicznych udostępnionych on-line	Szt.	EFRR			

3.2.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.2.8. Kategorie interwencji

Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 047, 079

3.3. OŚ PRIORYTETOWA 3. AKTYWNA GOSPODARCZO MAŁOPOLSKA

Celem głównym osi priorytetowej jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu, poprzez wzmocnienie potencjału małopolskiej przedsiębiorczości oraz tworzenie korzystnych warunków do lokowania na jego obszarze przedsiębiorstw i inwestycji

3.3.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Tworzenie warunków zwiększających atrakcyjność inwestycyjną regionu oraz promowanie przedsiębiorczości i kreowanie postaw przedsiębiorczych
- ✓ Podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności małopolskich MŚP

Tabela Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS (wg celów szczegółowych)

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.						

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.2. Opracowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	EFRR
	3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	EFRR
	3.4. Wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji	EFRR

3.3.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w trzech głównych obszarach:

1. podnoszenia konkurencyjności sektora MŚP oraz tworzenia warunków dla rozwoju instrumentów i działań wspierających konkurencyjność
2. infrastruktury i działań na rzecz rozwoju gospodarczego regionu
3. promocji gospodarczej i turystycznej regionu oraz promocji przedsiębiorczości i kreowania postaw przedsiębiorczych

W obszarze dotyczącym podnoszenia konkurencyjności sektora MŚP oraz tworzenia warunków dla rozwoju instrumentów i działań wspierających konkurencyjność, realizowane będą w szczególności operacje związane z:

- a) wsparciem inwestycyjnym dla MŚP (przewiduje się zarówno wsparcie dotacyjne, jak i wsparcie o charakterze mieszanym, tj. z jednoczesnym wykorzystaniem finansowania dotacyjnego oraz finansowania zwrotnego (np. umorzenia, subwencje odsetkowe, montaż z dotacją) oraz w formule instrumentów zwrotnych
- b) tworzeniem i rozwojem instrumentów finansowych wspierających konkurencyjność MŚP
- c) wsparciem doradczym dla przedsiębiorstw sektora MŚP
- d) wsparciem aktywności międzynarodowej sektora MŚP
- e) rozwojem powiązań kooperacyjnych i klastrowych

W obszarze dotyczącym infrastruktury i działań na rzecz rozwoju gospodarczego regionu, realizowane będą w szczególności operacje związane z:

- a) tworzeniem nowych i rozbudową istniejących stref aktywności gospodarczej (kompleksowe uzbrojenie, dozbrojenie terenów inwestycyjnych - także działających w formule parków przemysłowych - w tym m.in. tworzenia na ich terenie wewnętrznych układów komunikacyjnych oraz wyposażenia ich w niezbędne do ich funkcjonowania budynki, budowle i infrastrukturę)
- b) tworzeniem i rozbudową infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości

W obszarze dotyczącym promocji gospodarczej i turystycznej regionu oraz promocji przedsiębiorczości i kreowania postaw przedsiębiorczych, realizowane będą w szczególności operacje związane z:

- a) promocją gospodarczą i turystyczną regionu, w wymiarze zarówno krajowym jak i zagranicznym
- b) promocją przedsiębiorczości oraz kreowaniem postaw przedsiębiorczych, m.in. poprzez wzmocnienie systemu wspierającego kompleksowo proces inicjowania, tworzenia i rozwoju nowych firm, służące w szczególności zwiększaniu liczby nowopowstających firm oraz odsetka przedsiębiorstw działających w oparciu o nowe technologie

Główne grupy beneficjentów:

1. MŚP
2. Przedsiębiorcy
3. Instytucje otoczenia biznesu
4. Organizacje pozarządowe
5. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
6. Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną

3.3.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- pozakonkursowym, w formule projektów strategicznych,
- konkursowym.

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których z uwagi na przedmiot wsparcia, typ beneficjenta lub zakres planowanych przedsięwzięć – brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia trybu konkurencyjnego. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których na etapie prac nad programem wyselekcjonowana została grupa przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów osi priorytetowej oraz związanych z realizacją zadań publicznych. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w zakresie dotyczącym:

- przedsięwzięć związanych z promocją gospodarczą i turystyczną regionu oraz promocją przedsiębiorczości.

3.3.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach osi planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych w zakresie działań na rzecz zwiększania konkurencyjności małopolskich MŚP. Ostateczne podejście, zakres oraz formuła stosowanych rozwiązań określone zostaną na etapie tworzenia dokumentu uszczegółwiającego program operacyjny, bazując na przygotowywanych opracowaniach wymaganych przez pakiet legislacyjny.

Wstępnie planowane jest wykorzystanie m.in. instrumentów takich jak: pożyczki rynkowe, pożyczki preferencyjne (w odniesieniu do istotnych sektorów, obszarów lub typów inwestycji - w tym również instrumenty o charakterze mieszanym, tj. łączącym wsparcie bezzwrotne ze zwrotnym), wejścia kapitałowe (np. w odniesieniu do inwestycji o relatywnie dużej wartości lub ryzyku, dla ekspansywnych przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju), poręczenia.

3.3.5. Planowanie zastosowanie dużych projektów

Potencjalnie możliwe zastosowanie dużych projektów - na obecnym etapie prac wstępnie zidentyfikowane projekty duże mogą dotyczyć:

- infrastruktury stref aktywności gospodarczej.

3.3.6. Wskaźniki produktu

Tab. Wspólne wskaźniki produktu dla EFRR, EFS i FS

(wg priorytetów inwestycyjnych, w podziale na kategorie regionów dla EFRR i EFS)

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	szt.	EFRR			
2.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR			

Tab. Specyficzne wskaźniki produktu dla EFRR, EFS i FS

(wg priorytetów inwestycyjnych, w podziale na kategorie regionów dla EFRR i EFS)

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Powierzchnia wspartych terenów inwestycyjnych	ha	EFRR			

3.3.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.3.8. Kategorie interwencji

Indykatorywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 065, 068, 069, 070, 072, 074, 075, 076, 077, 089, 090, 091, 092, 093

3.4. OŚ PRIORYTETOWA 4. REGIONALNA POLITYKA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU

Celem głównym jest stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu miejskiego celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego mieszkańców regionu oraz poprawy jakości ich życia, z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska

3.4.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Zwiększenie produkcji i wykorzystania rozproszonych odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie energochłonności w sektorze publicznym, mieszkaniowym i w przedsiębiorstwach.
- ✓ Dostosowanie sieci dystrybucyjnych do rozwijającego się rynku odnawialnych źródeł energii oraz poprawa ich stanu technicznego
- ✓ Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do powietrza pochodzących z indywidualnego ogrzewania mieszkań, procesów przemysłowych i energetyki.
- ✓ Stworzenie warunków dla budowy sprawnych, przyjaznych dla podróżnych, ekologicznych i zintegrowanych systemów transportu miejskiego

Wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1.	Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	[kWh/rok]						
2.	Szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych [CO ₂]	Mg/rok						

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1 Promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	EFRR
	4.2 Promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa	EFRR
	4.3 Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturach publicznych i sektorze mieszkaniowym	EFRR
	4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowanie odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	EFRR
	4.7 Promowanie wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkowaną energię ciepłą	EFRR

3.4.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w czterech głównych obszarach:

1. Stworzenie warunków i mechanizmów mających na celu poprawę bilansu energetycznego województwa
2. Infrastruktura dystrybucyjna
3. Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza
4. Zrównoważony transport miejski

W obszarze dotyczącym stworzenia warunków i mechanizmów mających na celu poprawę bilansu energetycznego województwa realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) Wzrost poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii:
 - Rozwój infrastruktury służącej do produkcji energii ze źródeł odnawialnych i alternatywnych
 - Działania mające na celu wspieranie produkcji i dystrybucji urządzeń/ instalacji/ technologii/wytwarzania energii z odnawialnych źródeł oraz wytwarzania biokomponentów i biopaliw przez przedsiębiorców
 - Budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii w skojarzeniu (kogeneracja)
 - Wsparcie wdrażania zintegrowanego systemu planowania energetycznego w małopolskich gminach (EFS - cross-financing)
- b) Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym:
 - Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków z wymianą wyposażenia obiektów na energooszczędne
 - Wspieranie rozwoju budownictwa energooszczędnego i pasywnego
 - Podniesienie świadomości mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej, zrównoważonej konsumpcji oraz wzrostu udziału odnawialnych źródeł energii

W obszarze dotyczącym infrastruktury dystrybucyjnej realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) Sieci dystrybucyjne, w tym dla OZE

- Rozwój i modernizacja infrastruktury służącej do dystrybucji energii w celu przyłączenia nowych instalacji OZE oraz ograniczenia strat sieciowych (niskie i średnie poziomy napięcie)

W obszarze dotyczącym redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) Redukcja emisji zanieczyszczeń z sektora mieszkaniowego
 - Rozbudowa i modernizacja systemów ciepłowniczych i grzewczych w szczególności w celu podłączenia istniejących obiektów (ogrzewanych ze źródeł lokalnych przy wykorzystywaniu paliwa stałego) do centralnego źródła ciepła wraz z podłączeniem obiektu do sieci;
 - Realizacja gminnych programów niskiej emisji
- b) Redukcja emisji zanieczyszczeń przemysłowych
 - Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych i energetyki (BAT, ekoinnowacje rozwiązania, instalacje odpylające, filtry, systemy zarządzania środowiskowego)

W obszarze dotyczącym zrównoważonego transportu miejskiego realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) Zakup środków transportu na potrzeby obsługi miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie – przyjazny środowisku, nowy tabor autobusowy
- b) Modernizacja taboru transportu zbiorowego miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie, pod kątem ograniczeń emisji substancji szkodliwych
- c) Przedsięwzięcia z zakresu wspomagania zarządzania systemami miejskiego transportu zbiorowego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (inteligentne systemy transportu) – wyłącznie jako element szerszego projektu, pod warunkiem jednak, że element ten stanowi mniej niż 50% wartości całego projektu
- d) Rozwiązania usprawniające działanie transportu miejskiego, podnoszące jego dostępność i szybkość przemieszczania się tym transportem, w tym m.in.:
 - inwestycje w rozwiązania umożliwiające integrację różnych środków transportu, jak np. węzły (centra) przesiadkowe, systemy Park & Ride, systemy wspólnych opłat za przewozy, organizacja i koordynacja rozkładów jazdy (różne środki transportu, różni przewoźnicy)
 - inwestycje w urządzenia / rozwiązania z zakresu telematycznych systemów zarządzania ruchem i obsługi podróżnych, w tym m.in. rozwiązań wykorzystujących systemy satelitarne - wyłącznie jako element szerszego projektu, pod warunkiem jednak, że element ten stanowi mniej niż 50% wartości całego projektu
 - rozwiązania z zakresu organizacji ruchu, ułatwiające sprawne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej
- e) Udogodnienia dla ruchu niezmotoryzowanego (pieszego i rowerowego) – w tym, np. rozwój systemów tras rowerowych, energooszczędne i ekologiczne oświetlenie ulic
- f) Budowa instalacji do dystrybucji biokomponentów i biopaliw lub innych nośników energii dla komunikacji zbiorowej - wyłącznie jako element szerszego projektu, tj. w powiązaniu z projektami wskazanymi w pkt. a i b.

Głównie grupy beneficjentów

1. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. Administracja rządowa
4. Przedsiębiorcy

5. Jednostki naukowe
6. Szkoły wyższe
7. Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe

3.4.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- pozakonkursowym, w formule projektów strategicznych,
- konkursowym

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których z uwagi na przedmiot wsparcia, typ beneficjenta lub przewidywaną liczbę planowanych przedsięwzięć – brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia trybu konkurencyjnego. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których na etapie prac nad programem wyselekcjonowana została względnie ograniczona liczba przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów osi priorytetowej, których charakter jest jednocześnie zróżnicowany i trudny do wzajemnego porównania. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w zakresie dotyczącym:

- przedsięwzięć związanych z poprawą efektywności energetycznej w gminach
- przedsięwzięć związanych z wprowadzeniem zintegrowanego planowania energetycznego w województwie
- przedsięwzięć związanych z inwestowaniem w ekologiczny transport miejski, w tym w pojazdy elektryczne.

W pozostałym zakresie interwencji osi priorytetowej, projekty wyłaniane będą w trybie konkursowym.

3.4.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach osi priorytetowej przewiduje się zastosowanie instrumentów finansowych w części dotyczącej poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym w tym w szczególności pożyczki preferencyjne i instrumenty o charakterze mieszanym z jednoczesnym wykorzystaniem finansowania dotacyjnego oraz finansowania zwrotnego.

3.4.5. Planowanie zastosowanie dużych projektów

Na obecnym etapie prac nie jest planowane zastosowanie projektów dużych w realizacji osi priorytetowej.

3.4.6. Wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej	MW	EFRR			
2	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii [gospodarstwa domowe]	Szt.	EFRR			
3	Długość nowo wybudowanych i zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych	Km.	EFRR			
4	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.]	Szt.	EFRR			
5	Pojemność zakupionego lub zmodernizowanego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	osoby	EFRR			
6	Liczba wybudowanych obiektów "Park&Ride"	Szt.	EFRR			

3.4.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.4.8. Kategorie interwencji

Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 011, 012, 013, 014, 015, 016, 017, 018, 019, 046, 047.

3.5. OŚ PRIORYTETOWA 5. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Celem głównym jest stworzenie wzmocnienie stanu bezpieczeństwa ekologicznego regionu z zachowaniem zasad równowagi pomiędzy poprawą stanu środowiska, racjonalnym użytkowaniem zasobów naturalnych oraz minimalizowaniem niekorzystnych oddziaływań na środowisko i jego zasoby.

3.5.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Zapewnienie stabilności ekosystemów oraz odporności na wpływ zewnętrznych zakłóceń środowiska oraz zapobieganie i minimalizowanie ryzyka wystąpienia klęsk żywiołowych
- ✓ Ochrona zasobów wodnych poprzez ograniczenie zanieczyszczeń przedostających się do wód podziemnych, powierzchniowych, gleb oraz działania na rzecz poprawy jakości wód.
- ✓ Zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do ponownego ich użycia oraz intensyfikacja odzysku odpadów, a tym samym ograniczenie ich ilości na składowiskach

Wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	Szt.						
2.	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów	Mg						
3	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę	osoby						
4	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków	osoby						

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem	5.2 Promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	EFRR
6. Ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6.1. Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze odpadów w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska	EFRR
	6.2. Zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze wodnym w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego Unii dotyczącego środowiska	EFRR

3.5.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w trzech głównych obszarach:

1. Wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu, w tym zapobieganie zagrożeniom naturalnym
2. Ochrona zasobów wodnych
3. Rozwijanie systemu gospodarki odpadami

W obszarze dotyczącym wzmocnienie odporności na zagrożenia związane ze zmianami klimatu, w tym zapobieganie zagrożeniom naturalnym realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) Działania infrastrukturalne mające wpływ na zwiększenie naturalnej retencji dolin rzecznych oraz zapobieganie suszy, w tym :
 - budowa i modernizacja zbiorników małej retencji, polderów, odtworzenie terenów zalewowych,
 - umiejscawianie budowli piętrzących w korytach rzek,
 - napełnianie stawów, zagospodarowanie oczek wodnych,
 - gromadzenie wody w urządzeniach (systemach) melioracyjnych,
 - podpiętrzanie zbiorników naturalnych (jezior),
 - zalewanie obniżen dolinowych (pozostałości po starorzeczach, mokradła).
- b) Systemy wczesnego ostrzegania (wykrywanie, wczesne ostrzeganie i alarmowanie)
- c) Przeciwdziałanie ruchom masowym, w tym:
 - realizacja prac zabezpieczających na obszarach stwierdzonych osuwisk,
 - identyfikacja i monitoring osuwisk.
- d) Wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych.

W obszarze dotyczącym ochrona zasobów wodnych realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) Budowa sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- b) Inwestycje w zakresie instalacji służących do odwadniania osadów ściekowych
- c) Utrzymanie i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacja zużycia wody

W obszarze dotyczącym rozwijanie systemu gospodarki odpadami realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) Budowa gminnych punktów selektywnego zbierania odpadów
- b) Budowa instalacji do przetwarzania surowców wtórnych
- c) Budowa instalacji do unieszkodliwiania osadów ściekowych
- d) Przedsięwzięcia związane z usuwaniem azbestu
- e) Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych zamkniętych i planowanych do zamknięcia

Głównie grupy beneficjentów:

1. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. Administracja rządowa
4. Spółki wodne
5. Przedsiębiorcy
6. Organizacje pozarządowe, partnerzy społeczni i gospodarczy

3.5.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie konkursowym.

3.5.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Z uwagi na zaplanowane w osi priorytetowej przedsięwzięcia w większości mające na celu realizację celów publicznych udzielane wsparcie będzie mieć charakter bezzwrotny.

3.5.5. Planowanie zastosowanie dużych projektów

Na obecnym etapie prac nie jest planowane zastosowanie projektów dużych w realizacji osi priorytetowej.

3.5.6. Wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Liczba wybudowanych, rozbudowanych i zmodernizowanych urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej	Szt.	EFRR			
2.	Liczba wprowadzonych do użycia systemów monitorowania zagrożeń i systemów wczesnego ostrzegania	Szt.	EFRR			

3.5.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.5.8. Kategorie interwencji

Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 020, 021, 022, 023, 024, 025, 026, 082, 085, 086.

3.6. OŚ PRIORYTETOWA 6. DZIEDZICTWO I PRZESTRZEŃ REGIONALNA

Celem głównym osi priorytetowej jest podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności regionu oraz spójności wewnątrzregionalnej w oparciu walory dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz potencjał miast, uzdrowisk i obszarów wiejskich Małopolski.

3.1.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Zachowanie dziedzictwa kulturowego i włączanie go w obieg gospodarczy, społeczny i kulturowy poprzez twórcze wykorzystywanie jego zasobów.
- ✓ Zachowanie wysokiej jakości przyrodniczej i walorów krajobrazu oraz zapobieganie degradacji środowiska naturalnego, przy jednoczesnym wykorzystaniu tych zasobów na cele turystyczne.
- ✓ Kompleksowa odnowa fizyczna i społeczna miast, uzdrowisk i obszarów wiejskich oraz wzrost aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców tych obszarów

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami:

W ramach osi priorytetowej realizowane będą interwencje wspierane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Uzasadnieniem zastosowania takiego podejścia jest:

- po pierwsze – bezpośrednia współzależność pomiędzy działaniami infrastrukturalnymi a działaniami służącymi rozwojowi kapitału społecznego w obszarze rewitalizacji zdegradowanych obszarów;
- po drugie – dążenie do zapewnienia możliwie wysokiego poziomu komplementarności pomiędzy działaniami społecznymi i infrastrukturalnymi na rewitalizowanych obszarach.

Powiązanie tego typu interwencji zarezerwowanej dla dwóch funduszy przyczyni się do osiągnięcia większej wartości dodanej oraz maksymalizacji efektów wsparcia, w szczególności poprzez:

- powiązanie procesu przygotowania inwestycji infrastrukturalnych z realizacją działań mających na celu integrację społeczną;
- wprowadzenie możliwości realizacji działań inwestycyjnych jedynie w przypadkach, kiedy służą one rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych na zdegradowanych obszarach;
- koordynację czasową w procesie wyboru do finansowania wybranych typów interwencji wspieranych środkami obu funduszy.

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
6. Ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	6.3. Ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	EFRR
	6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury	EFRR
	6.5. Działania mające na celu poprawę stanu środowiska	EFRR

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
	miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.2. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	EFRR
	9.9. Lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność	EFS

3.1.2 Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w pięciu głównych obszarach dotyczących:

1. ochrony, rozwoju, udostępnienia i promocji zasobów dziedzictwa kulturowego
2. ochrony, udostępniania i promocji dziedzictwa naturalnego
3. rewitalizacji fizycznej i społecznej obszarów miejskich
4. rewitalizacji fizycznej i społecznej uzdrowisk
5. odnowy fizycznej i społecznej obszarów wiejskich.

W obszarze dotyczącym ochrony, rozwoju, udostępnienia i promocji zasobów **dziedzictwa kulturowego** realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, prac zabezpieczających przed zniszczeniem, prowadzonych przy zabytkach (wraz z ich otoczeniem) oraz podejmowanie działań zmierzających do ochrony krajobrazu kulturowego, m.in. poprzez tworzenie parków kulturowych;
- b) dostosowywanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji użytkowych (m.in. kulturalnych, turystycznych), z jednoczesnym ukierunkowaniem na działalność rynkową (tam gdzie jest to zasadne i możliwe);
- c) udostępnianie i promocja dziedzictwa kulturowego regionu oraz oferty turystycznej opartej na zasobach tego dziedzictwa, w szczególności poprzez realizację projektów kulturalnych, artystycznych, o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym oraz poprzez rozwój szlaków kulturowych.

W obszarze dotyczącym ochrony, udostępniania i promocji **dziedzictwa naturalnego** realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- a) ochrona dziedzictwa naturalnego dla zachowania wysokiej wartości krajobrazu oraz utrzymania równowagi przyrodniczej, z jednoczesnym wykorzystywaniem tych zasobów dla rozwoju sektora przemysłów czasu wolnego:
 - o rozwój i promocja szlaków turystycznych i rekreacyjnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą;
 - o zagospodarowanie na cele turystyczne obszarów w otoczeniu zbiorników i cieków wodnych;
 - o podnoszenie standardu parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody oraz tworzenie centrów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich.

W obszarze dotyczącym **rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich** realizowane będą działania służące realizacji projektów dotyczących kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej na obszarach miejskich:

- a) Rewitalizacja fizyczna zdegradowanych obszarów miejskich zakłada realizację działań inwestycyjnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i społeczne tych obszarów, poprzez realizację projektów dotyczących w szczególności: przestrzeni publicznej/ obiektów użyteczności publicznej/ zabudowy mieszkaniowej (części wspólne wielorodzinnych budynków mieszkalnych)/ lokalnej infrastruktury społecznej. Działania inwestycyjne będą służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.
- b) Rewitalizacja społeczna zdegradowanych obszarów miejskich zakłada realizację działań sprzyjających tworzeniu i rozwojowi kapitału ludzkiego i społecznego na zdegradowanych obszarach miejskich, na których występuje koncentracja przestrzenna problemów społecznych m.in: ubóstwa, bezrobocia, dezorganizacji społecznej, poprzez działania na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy sytuacji na rynku pracy społeczności marginalizowanych. Działania w zakresie rewitalizacji społecznej mogą obejmować m.in: zindywidualizowane i kompleksowe programy mające na celu ułatwienie powrotu/wejścia na rynek pracy/ wsparcie edukacyjne, w szczególności dla dzieci, młodzieży, osób starszych/ animację działań o charakterze integracyjnym i środowiskowym/ rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym umożliwiających powrót do pracy/ inicjatywy na rzecz pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości.
- c) Rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym zagospodarowanie terenów miejskich poprzez nadanie im nowych funkcji.

W obszarze dotyczącym **rewitalizacji uzdrowisk** realizowane będą działania służące realizacji projektów dotyczących kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej w uzdrowiskach:

- a) Rewitalizacja fizyczna uzdrowisk zakłada realizację działań inwestycyjnych, mających na celu wykorzystanie specyficznych walorów uzdrowisk, stanowiących istotny element konkurencyjności województwa, w szczególności poprzez odnowę: ogólnodostępnej infrastruktury uzdrowiskowej/ przestrzeni publicznej (w tym charakterystycznej architektury uzdrowiskowej)/ obiektów użyteczności publicznej/ lokalnej infrastruktury społecznej. Działania inwestycyjne będą służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.
- b) Rewitalizacja społeczna uzdrowisk zakłada realizację działań dotyczących w szczególności dostępu do usług rehabilitacyjno-zdrowotnych, służących wydłużeniu wieku aktywności zawodowej i ułatwiających powrót do pracy, poprzez działania na rzecz społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania potencjału uzdrowisk do poprawy sytuacji na rynku pracy. Działania w zakresie rewitalizacji społecznej mogą obejmować m.in: rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym umożliwiających powrót na rynek pracy społeczności marginalizowanych/ animację działań o charakterze integracyjnym i środowiskowym/ inicjatywy na rzecz pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości/ opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy/ programy zdrowotne dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych, w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych.

W obszarze dotyczącym **odnowy obszarów wiejskich** realizowane będą działania służące realizacji projektów dotyczących kompleksowej odnowy społecznej, fizycznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej obszarów wiejskich:

- a) Odnowa fizyczna obszarów wiejskich zakłada realizację działań inwestycyjnych, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i społeczne tych obszarów, poprzez realizację projektów dotyczących w szczególności: przestrzeni publicznej/ obiektów użyteczności publicznej/ zabudowy mieszkaniowej (części wspólne wielorodzinnych budynków mieszkalnych)/ lokalnej infrastruktury społecznej. Działania inwestycyjne będą służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.
- b) Odnowa społeczna obszarów wiejskich zakłada realizację działań sprzyjających tworzeniu i rozwojowi kapitału ludzkiego i kapitału społecznego na obszarach wiejskich, na których występuje koncentracja przestrzenna problemów społecznych m.in: ubóstwa, bezrobocia, dezorganizacji społecznej, ograniczonego dostępu do usług publicznych wysokiej jakości, poprzez działania na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy sytuacji na rynku pracy społeczności marginalizowanych. Działania w zakresie odnowy społecznej mogą obejmować m.in: zindywidualizowane i kompleksowe programy mające na celu ułatwienie powrotu/wejścia na rynek pracy /wsparcie edukacyjne, w szczególności dla dzieci, młodzieży, osób starszych/ animację działań o charakterze integracyjnym i środowiskowym/ rozwój usług społecznych i zdrowotnych, w tym umożliwiających powrót na rynek pracy społeczności marginalizowanych/ inicjatywy na rzecz pobudzenia lokalnej przedsiębiorczości.

Głównymi kategoriami beneficjentów osi priorytetowej będą:

1. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną
3. Administracja rządowa
4. Instytucje kultury
5. Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki
6. Partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe)
7. Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
8. Instytucje otoczenia biznesu
9. Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS
10. Parki narodowe i krajobrazowe
11. PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne
12. Inne jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną
13. Szkoły wyższe
14. Przedsiębiorcy, w szczególności:
 - a. przedsiębiorstwa uzdrowiskowe
 - b. przedsiębiorcy – właściciele nieruchomości na obszarze rewitalizacji
 - c. przedsiębiorcy działający w partnerstwie/porozumieniu z jednostkami samorządu terytorialnego

3.1.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- pozakonkursowym, w formule projektów strategicznych,
- konkursowym,

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie na obszarach, na których z uwagi na przedmiot wsparcia, typ beneficjenta lub przewidywaną liczbę planowanych przedsięwzięć, brak jest uzasadnienia dla

wprowadzenia trybu konkurencyjnego. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których na etapie prac nad programem wyselekcjonowana została względnie ograniczona liczba przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów osi priorytetowej, których charakter jest jednocześnie zróżnicowany i trudny do wzajemnego porównania. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w zakresie dotyczącym:

- rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym zagospodarowania terenów miejskich poprzez nadanie im nowych funkcji,
- rewitalizacji uzdrowisk.

3.1.3. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach osi priorytetowej przewiduje się zastosowanie instrumentów finansowych w części dotyczącej rewitalizacji miast, w tym w szczególności pożyczki preferencyjne i instrumenty o charakterze mieszanym, z jednoczesnym wykorzystaniem finansowania dotacyjnego oraz finansowania zwrotnego.

3.1.4. Wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik produktu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	[odwiedziny/rok]	EFRR	Regiony słabo rozwinięte		
2.	Liczba odrestaurowanych i poddanych renowacji obiektów dziedzictwa kulturowego	szt	EFRR	Regiony słabo rozwinięte		
3.	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów	[ha]	EFRR	Regiony słabo rozwinięte		
4.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zostały objęte wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Regiony słabo rozwinięte		
5.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z podstawowych usług społecznych w ramach programu	osoby	EFS	Regiony słabo rozwinięte		

3.1.5. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

Kategorie interwencji:

Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 087, 089 , 090, 091, 092, 093.

3.7. OŚ PRIORYTETOWA 7. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Celem głównym osi priorytetowej jest rozbudowa infrastruktury transportowej na rzecz konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej regionu

3.7.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Tworzenie sprawnego układu drogowego o znaczeniu regionalnym, z uwzględnieniem jego powiązań z siecią istniejących i planowanych dróg krajowych
- ✓ Wzmocnienie systemu kolejowych regionalnych przewozów pasażerskich
- ✓ Rozwój transportu lotniczego ukierunkowanego w szczególności na wzmocnienie potencjału turystycznego południowej Małopolski

Tabela Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS (wg celów szczegółowych)

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Skrócenie czasu dojazdu do ośrodka centralnego i do ośrodków subregionalnych w transporcie drogowym	min.						

3.7.2. Opis działań / przedsięwzięć

Planowana interwencja w ramach niniejszej osi będzie się koncentrować na następujących obszarach:

- a) Rozwój infrastruktury drogowej (drogi o znaczeniu regionalnym oraz drogi o znaczeniu subregionalnym), w tym m.in. inwestycje z zakresu:
 - budowy, przebudowy oraz modernizacji dróg, w tym również budowy obwodnic, wraz z towarzyszącą infrastrukturą
 - budowy, przebudowy oraz modernizacji obiektów mostowych, wiaduktów estakad, tuneli drogowych i innych obiektów inżynierskich zlokalizowanych w ciągach dróg o znaczeniu regionalnym, wraz z towarzyszącą infrastrukturą
- b) Rozwój regionalnego transportu kolejowego, w tym m.in.:
 - rozwiązania integrujące różne środki transportu, w tym m.in.: węzły (centra) przesiadkowe, systemy Park & Ride, systemy wspólnych opłat za przewozy, organizacja i koordynacja rozkładów jazdy, w tym na potrzeby szybkiej kolei aglomeracyjnej
 - zakupy taboru kolejowego, w tym na potrzeby szybkiej kolei aglomeracyjnej

- c) Rozwiązania z zakresu rozwoju transportu multmodalnego/intermodalnego , w tym m.in.:
- budowa, rozbudowa, remont infrastruktury terminali przeładunkowych, centrów logistycznych zlokalizowanych przy linii kolejowej
 - zakup urządzeń, instalacji i systemów informatycznych służących zarządzaniu terminalem / centrum, wyłącznie jako część szerszego projektu
 - budowa i instalacja/modernizacja dźwigów i suwnic oraz innego sprzętu specjalistycznego do przeładunku kontenerów
 - modernizacja linii kolejowych (bocznicy kolejowych) prowadzących do terminala
- d) Rozwój transportu lotniczego, w tym budowy / rozbudowy infrastruktury lotnisk regionalnych

Główne grupy beneficjentów:

1. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
2. Jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną
3. Przedsiębiorcy
4. Organizacje pozarządowe

3.7.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- pozakonkursowym, w formule projektów strategicznych,
- konkursowym,

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie na obszarach, na których z uwagi na przedmiot wsparcia, typ beneficjenta lub przewidywaną liczbę planowanych przedsięwzięć, brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia trybu konkurencyjnego. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w obszarach, w których na etapie prac nad programem wyselekcjonowana została względnie ograniczona liczba przedsięwzięć o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów osi priorytetowej, których charakter jest jednocześnie zróżnicowany i trudny do wzajemnego porównania. Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w zakresie dotyczącym:

- infrastruktury dróg o znaczeniu regionalnym
- rozwoju regionalnego transportu kolejowego
- infrastruktury lotniskowej

3.7.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach osi priorytetowej nie jest planowane wykorzystanie instrumentów finansowych.

3.7.5. Planowanie zastosowanie dużych projektów

Potencjalnie możliwe zastosowanie dużych projektów - na obecnym etapie prac wstępnie zidentyfikowane projekty duże mogą dotyczyć:

- budowy szybkiej kolei aglomeracyjnej
- infrastruktury lotniskowej.

3.7.6. Wskaźniki produktu

Tab. Wspólne wskaźniki produktu dla EFRR, EFS i FS

(wg priorytetów inwestycyjnych, w podziale na kategorie regionów dla EFRR i EFS)

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR			
2.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR			

Tab. Specyficzne wskaźniki produktu dla EFRR, EFS i FS

(wg priorytetów inwestycyjnych, w podziale na kategorie regionów dla EFRR i EFS)

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR			
2.	Długość nowo wybudowanych dróg lub dróg, które w wyniku modernizacji podwyższyły swoją klasę, w tym: sieć TEN-T	km	EFRR			
3.	Liczba zakupionych/zmodernizowanych jednostek taboru kolejowego	szt.	EFRR			
4.	Liczba wybudowanych obiektów "park&ride"	szt.	EFRR			
5.	Liczba wspartych lotnisk	szt.	EFRR			

3.7.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.7.8. Kategorie interwencji

Indykatorywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 29, 30, 33, 34, 35, 37, 39, 41

3.8. OŚ PRIORYTETOWA 8. OTWARTY RYNEK PRACY

Celem głównym osi priorytetowej jest wsparcie zatrudnienia na regionalnym rynku pracy

3.8.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia, w tym osób do 30 r.ż. oraz osób +50
- ✓ Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy
- ✓ Wzmocnienie potencjału pracowników oraz adaptacja do zmian
- ✓ Zapewnienie warunków do łączenia życia zawodowego z rodzinnym
- ✓ Stworzenie warunków do wydłużenia wieku aktywności zawodowej

Tab. Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.5 zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	EFS
	8.7 samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy	EFS
	8.8 równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	EFS
	8.9 adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	EFS
	8.10 aktywne i zdrowe starzenie się	EFS

Tab. Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu w zakresie EFS (wg priorytetów inwestycyjnych lub celów szczegółowych)

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jedn. Pomiaru wskaźnika	Referencyjny wskaźnik wspólny	Wartość Baza wa (WB)	Jedn. Pomiaru WB i WD	Rok bazowy	Wartość docelowa (WD)- 2022	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) PI 8.5, 8.8, 8.9, 8.10	Regiony słabiej rozwinięte	Osoby K/M	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych), które zostały objęte wsparciem w ramach programu	b/d	%			System sprawozdawczości	

2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu PI 8.5, 8.8, 8.9, 8.10 PI 8.9	Regiony słabiej rozwinięte	Osoby K/M	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych), które zostały objęte wsparciem w ramach programu Liczba osób zatrudnionych, które zostały objęte wsparciem w programie, w tym samozatrudnieni	b/d	%			System sprawozdawczości	
3.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) PI 8.5, 8.8, 8.9, 8.10	Regiony słabiej rozwinięte	Osoby K/M	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych), które zostały objęte wsparciem w ramach programu	b/d	%			Badanie ew.	
4.	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu PI 8.9, 8.10	Regiony słabiej rozwinięte	Osoby K/M	Liczba osób zatrudnionych, które zostały objęte wsparciem w programie, w tym samozatrudnieni	b/d				Badanie ew.	
5.	Liczba utworzonych miejsc pracy PI 8.7	Regiony słabiej rozwinięte	Szt.	n/d	0				System sprawozdawczości	
6.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 m-cy po uzyskaniu wsparcia finansowego PI 8.7	Regiony słabiej rozwinięte	Szt.	n/d	0				System sprawozdawczości	

3.8.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w sześciu głównych obszarach:

1. Integracja zawodowa mieszkańców regionu
2. Wsparcie dla zakładania mikroprzedsiębiorstw
3. Rozwój kompetencji kadr
4. Wsparcie procesów modernizacyjnych i adaptacja do zmian
5. Wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego i rodzinnego
6. Wsparcie na rzecz wydłużenia aktywności zawodowej

1. W obszarze dotyczącym **integracji zawodowej mieszkańców** regionu, realizowane będzie ukierunkowane wsparcie dla osób pozostających bez zatrudnienia, szczególnie wsparcie dla osób młodych (poniżej 30 r.ż), osób dojrzałych (powyżej 50 r.ż) i kobiet poprzez zastosowanie różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy takich jak np.:

- identyfikacja potrzeb,
- doradztwo psychologiczne,
- indywidualne doradztwo zawodowe,
- szkolenia – szczególnie szkolenia w miejscu pracy,
- kursy,
- staże,
- praktyki zawodowe,
- subsydiowane zatrudnienie,
- doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy,
- wolontariat,
- zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy,
- wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej,
- dotacje na utworzenie miejsca pracy,
- wsparcie mobilności zawodowej,
- wsparcie mobilności przestrzennej.

Oferowane wsparcie powinno w jak największym stopniu odpowiadać predyspozycjom uczestników projektów i bazować w miarę możliwości, na ich dotychczasowych doświadczeniach zawodowych. Dodatkowo programowane działania powinny mieć ścisły związek z rzeczywistym zapotrzebowaniem na określone kwalifikacje i umiejętności na regionalnym i lokalnym rynku pracy, szczególnie poprzez uwzględnienie w projektach współpracy z potencjalnymi pracodawcami oraz efektywnym doborem aktywnych form wsparcia, które w największym stopniu umożliwią osobom bezrobotnym nabycie nowych umiejętności, praktycznego doświadczenia zawodowego i podjęcie zatrudnienia.

2. W obszarze dotyczącym **wsparcia dla zakładania mikroprzedsiębiorstw**, realizowane będzie kompleksowe działania skierowane do osób zainteresowanych założeniem działalności (w tym także działalności typu *spin off/spin out*) oraz młodych stażem przedsiębiorców. Wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb przedsiębiorczych Małopolan obejmować będzie m.in.:

- profesjonalne szkolenia i doradztwo przygotowujące do rozpoczęcia działalności oraz w początkowym okresie jej rozwijania,

- preferencyjne wsparcie zwrotne (m.in. pożyczki) oraz bezzwrotne (dotacje) na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- wsparcie pomostowe (finansowe) w pierwszych miesiącach prowadzenia działalności,
- działania na rzecz rozwoju młodych stażem przedsiębiorców np. związane z wykorzystaniem mentoringu doświadczonych przedsiębiorców
- działania na rzecz rozwoju firm i zwiększenia zatrudnienia w nowopowstałych mikroprzedsiębiorstwach np. poprzez degresywne subsydiowanie zatrudnienia nowych pracowników.

3. W obszarze dotyczącym **rozwoju kompetencji kadr**, komplementarnie do działań na rzecz wzmocnienia konkurencyjności sektora MŚP podejmowanych w ramach 3 Osi Priorytetowej „Aktywna gospodarczo Małopolska”, oferowane będzie w szczególności kompleksowe, profilowane i adekwatne do potrzeb pracowników i pracodawców wsparcie, mające na celu podniesienie kompetencji pracowników oraz potencjału pracodawców (szczególnie sektora MŚP) m.in poprzez:

- szkolenia ogólne,
- szkolenia specjalistyczne,
- doradztwo oraz wdrażanie rozwiązań w zakresie rozwoju kadr oraz bardziej produktywnych sposobów organizacji pracy,
- wsparcie inicjatyw na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy np. poprzez degresywne subsydiowane zatrudnienie nowych pracowników,
- doradztwo dla pracodawców spoza sektora przedsiębiorstw.

4. W obszarze dotyczącym **wsparcia procesów modernizacyjnych i adaptacji do zmian** podejmowane będą działania na rzecz pracodawców i pracowników podmiotów (w tym szczególnie z sektora MŚP), które ze względu na zmieniające się dynamicznie warunki gospodarcze na krajowym, lokalnym i regionalnym rynku wymagają lub mogą wymagać w przyszłości wsparcia umożliwiającego dostosowanie się do nowych okoliczności (adaptacja) i/lub unowocześnienia oraz udoskonalenia zasobów (szczególnie kadrowych), technologii i produktów/usług (modernizacja). Projektowane w tym zakresie wsparcie będzie mieć charakter dwupłaszczyznowy. Z jednej strony obejmować będzie kompleksowe programy realizowane na rzecz pracodawców (i ich pracowników) przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne, a z drugiej projekty realizowane na rzecz indywidualnych osób, które są zagrożone lub utraciły zatrudnienie z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

a) Profesjonalne, dopasowane do sytuacji konkretnego pracodawcy oraz projektowane przy jego aktywnym udziale wsparcie, uwzględniające przewidywany wpływ procesu adaptacyjnego na zatrudnienie, dotyczy będzie m.in:

- działań na rzecz zapobiegania sytuacjom kryzysowym u pracodawców, którzy odczuwają negatywne skutki zmiany gospodarczej,
- doradztwa i szkoleń dla kadr zarządzających np. w zakresie opracowania i wdrażania planu rozwoju działalności, planu modernizacji, wprowadzenia bardziej produktywnych sposobów organizacji pracy,
- szkoleń i usług doradczych dla pracowników (szczególnie zagrożonych zwolnieniem) w zakresie zdobycia nowych kwalifikacji zawodowych.

b) Drugim filarem planowanych interwencji będzie kompleksowe wsparcie dla osób, które są zagrożone zwolnieniem lub utraciły zatrudnienie z przyczyn dotyczących zakładu pracy, poprzez zastosowanie różnorodnych narzędzi mających na celu umożliwienie szybkiego powrotu na rynek, pracy obejmujące m.in.:

- doradztwo psychologiczne,
- doradztwo zawodowe,
- dopasowane do indywidualnych potrzeb szkolenia ogólne i specjalistyczne,
- dodatki na podjęcie zatrudnienia w innej miejscowości lub za mniejszym wynagrodzeniem niż u poprzedniego pracodawcy,
- wsparcie szkoleniowo – doradcze oraz finansowe dla osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą.

5. W obszarze dotyczącym wsparcia na rzecz **łączenia życia zawodowego i rodzinnego** wspierane będą różnorakie inicjatywy mające na celu umożliwienie powrotu lub wejścia na rynek pracy osobom, które w nim nie uczestniczą ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych nad osobami zależnymi. Interwencje realizujące w/w cel będą realizowane wielotorowo i będą obejmowały m.in.:

- Kompleksowe działania mające na celu aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia ze względu na pełnienie funkcji opiekuńczych,
- Wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania podmiotów opieki nad osobami zależnymi, w tym żłobków (m.in. przyzakładowych), klubów dziecięcych, podmiotów świadczących usługi opieki m.in. nad osobami chorymi, niepełnosprawnymi, starszymi itp. oraz działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w istniejących instytucjach,
- Tworzenie warunków dla rozwoju opieki nieinstytucjonalnej nad osobami zależnymi,
- Doradztwo i szkolenia oraz wdrażanie w przedsiębiorstwach rozwiązań, które będą stanowiły ułatwienia dla pracowników powracających do pracy po przerwie związanej z opieką nad osobą zależną, w tym wdrażanie elastycznych form zatrudnienia (m.in. praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, telepraca, job-sharing, praca rotacyjna, leasing pracowniczy),
- Promocję oraz wdrażanie rozwiązań w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, w tym dobrych praktyk dot. rozwiązań ułatwiających pracownikom pełnienie funkcji opiekuńczych i zawodowych.

6. W obszarze dotyczącym **wydłużenia aktywności zawodowej** wspierane będą różnorakie inicjatywy mające na celu umożliwienie powrotu, wejścia na rynek pracy osób dojrzałych, utrzymania zatrudnienia pracowników (także z uwzględnieniem aspektu zdrowotnego), a także działania na rzecz poprawy zdrowia mieszkańców regionu. Interwencje realizujące w/w cel będą realizowane wielotorowo i będą obejmowały m.in.:

- Programy przekwalifikowania pracowników przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia,
- Opracowanie i wdrażanie programów rehabilitacji leczniczej ułatwiających powroty do pracy,
- Działania mające na celu zwiększenie wydajności osób starszych np. poprzez wsparcie doradcze dla pracodawców z zakresu systemu zarządzania wiekiem,

- Programy zdrowotne dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych, w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnych świadczeń zdrowotnych,
- Priorytetowe programy w zakresie edukacji i profilaktyki zdrowotnej służące wspieraniu aktywności zawodowej dotyczące w szczególności dziedzin: onkologii, kardiologii, psychiatrii i uzależnień, transplantacji, układu ruchu,
- Wdrażanie rozwiązań przyjaznych dla starszych pracowników w miejscu pracy, w tym doposażenie i wyposażenie stanowisk pracy,
- Kompleksowe działania mające na celu aktywizację zawodową osób dojrzałych pozostających bez zatrudnienia.

Głównymi kategoriami beneficjentów osi priorytetowej będą:

Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

3.8.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów głównie w trybie konkursowym. Zakłada się także - jednak w ograniczonym zakresie - wybór w trybie pozakonkursowym – w przypadku projektów mających strategiczne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu (szczególnie projektów, których działania obejmą obszar całego województwa) bądź projektów, których wnioskodawcy, ze względu na charakter projektu, będą jednoznacznie wskazani w dokumentach programowych przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.

3.8.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

W ramach osi priorytetowej przewiduje się zastosowanie instrumentów finansowych wspierających tworzenie nowych przedsiębiorstw tj. fundusz pożyczkowy dla firm.

3.8.5. Planowanie zastosowanie dużych projektów

Nie dotyczy.

3.8.6. Wskaźniki produktu

Tab. Wspólne wskaźniki produktu dla EFRR, EFS i FS

(wg priorytetów inwestycyjnych, w podziale na kategorie regionów dla EFRR i EFS)

L.p.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych), które zostały objęte wsparciem w ramach programu PI 8.5, 8.8, 8.10	osoby	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		
2.	Liczba osób poniżej 30 r.ż. objętych wsparciem w ramach programu PI 8.5, 8.8, 8.7	osoby	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		
3.	Liczba osób powyżej 50 r.ż. objętych wsparciem w ramach programu PI 8.5, 8.8, 8.10	osoby	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		
4.	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej PI 8.5, 8.7	osoby	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		
5.	Liczba utworzonych miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennego opiekuna PI 8.8	szt.	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		
6.	Liczba osób zatrudnionych, które zostały objęte wsparciem w programie, w tym samozatrudnieni PI 8.9	osoby	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		
7.	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach programu PI 8.9	szt.	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		

8.	Liczba osób objętych badaniami profilaktycznymi w ramach programu PI 8.10	osoby	EFS	Regiony słabiej rozwinięte		

3.8.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.8.8. Kategorie interwencji

Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 0100, 0102, 0103, 0104, 0105

3.9. OŚ PRIORYTETOWA 9. REGION SPÓJNY SPOŁECZNIE

Celem głównym osi priorytetowej jest wzrost spójności wewnątrzregionalnej w wymiarze społecznym i zdrowotnym.

Cele szczegółowe:

- ✓ Wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób będących w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-zawodowej
- ✓ Zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych w regionie
- ✓ Zwiększenie aktywności społeczności lokalnych w oparciu o inicjatywy ekonomii społecznej

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami:

W ramach osi priorytetowej realizowane będą interwencje wspierane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Uzasadnieniem zastosowania takiego podejścia jest uzupełniający charakter Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach 9 celu tematycznego, który powinien być wykorzystywany jedynie w sytuacji, gdy inwestycje finansowane z jego udziałem są związane z realizacją celów społecznych odnoszących się do walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Powiązanie interwencji zarezerwowanej dla dwóch funduszy przyczyni się do osiągnięcia większej wartości dodanej oraz maksymalizacji efektów wsparcia, w szczególności poprzez:

- powiązanie procesu przygotowania inwestycji infrastrukturalnych z realizacją działań mających na celu wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wprowadzenie możliwości realizacji działań inwestycyjnych z zakresu infrastruktury społecznej jedynie w ramach kompleksowych projektów, w powiązaniu z procesem aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	EFRR
	9.4 Aktywna integracja ze szczególnym uwzględnieniem poprawy zatrudnialności	EFS
	9.7 Ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	EFS
	9.8 Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	EFS

Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu w zakresie EFS

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jedn. Pomiaru wskaźnika	Referencyjny wskaźnik wspólny	Wartość Bazowa (WB)	Jedn. Pomiaru WB i WD	Rok bazowy	Wartość docelowa (WD)-2022	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1.	Liczba osób nieaktywnych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (PI 9.4)	Regiony słabiej rozwinięte	osoby	n/d	b/d				System sprawozdawczości	
2.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych (PI 9.8)	Regiony słabiej rozwinięte	szt.	n/d	0				System sprawozdawczości	
3.	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (PI 9.8)	Regiony słabiej rozwinięte	szt.	n/d	0				System sprawozdawczości	

Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu w zakresie EFRR

Lp.	Wskaźnik	Jedn. Pomiaru wskaźnika	Kategoria regionu	Wartość Bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1.	Oczekiwana liczba osób korzystających z ulepszonych usług opieki zdrowotnej (PI 9.1)	osoby	Regiony słabiej rozwinięte					

3.9.1. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w czterech głównych obszarach:

1. Aktywna integracja osób będących w szczególnej sytuacji społeczno – zawodowej;
2. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych w regionie;
3. Inicjatywy na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie;
4. Infrastruktura społeczna i ochrony zdrowia.

W obszarze dotyczącym **aktywnej integracji mieszkańców będących w szczególnej sytuacji społeczno–zawodowej**, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- zintegrowane oraz zindywidualizowane programy aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych społecznie (oraz osób z ich otoczenia) obejmujące, w zależności od potrzeb: elementy aktywizacji edukacyjnej, kulturalnej, zawodowej, zdrowotnej i społecznej;
- działania o charakterze prewencyjnym w stosunku do zjawiska wykluczenia społecznego;
- wspólne inicjatywy jednostek pomocy społecznej i instytucji rynku pracy, zwiększające efektywność i kompleksowość udzielanego wsparcia.

W obszarze dotyczącym **rozwoju usług społecznych i zdrowotnych** w regionie, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- działania mające na celu zwiększenie jakości i dostępności usług społecznych i zdrowotnych, w tym m.in.:
 - skierowane do małych dzieci o zaburzeniach rozwojowych oraz ich rodzin inicjatywy na rzecz zwiększenia jakości usług profilaktyki;
 - inicjatywy na rzecz zwiększenia dostępu i podniesienia jakości usług interwencji kryzysowej;
 - wsparcie pieczy zastępczej i wzmocnienie profilaktyki na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny i odpowiedzialnego rodzicielstwa;
 - inicjatywy na rzecz włączenia społecznego osób starszych;
 - wsparcie na rzecz tworzenia i rozwoju placówek oferujących wsparcie dzienne dla osób starszych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży;
- działania na rzecz rozwoju kompleksowej oferty wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym m.in. wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych, miejsc pobytu czasowego, placówek zapewniających dzienną opiekę, programy mające na celu aktywizację i integrację osób starszych i niepełnosprawnych, upowszechnianie usług opiekuńczych i zdrowotnych.

W obszarze dotyczącym **inicjatyw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej** w regionie, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- działania na rzecz rozwoju sieci wsparcia ekonomii społecznej m.in. poprzez:
 - realizację różnorodnych usług wspierających podmioty ekonomii społecznej;
 - kompleksowe wsparcie dla zakładania przedsiębiorstw społecznych, obejmujące m.in. wsparcie szkoleniowo-doradcze, dotacyjne i pomostowe (w trakcie rozpoczynania prowadzenia przedsiębiorstwa i w początkowym okresie jego rozwijania) dla osób zainteresowanych założeniem lub przystąpieniem do przedsiębiorstwa społecznego, a także wsparcie inicjatyw związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy;

- działania z zakresu upowszechniania ekonomii społecznej i samoorganizacji, obejmujące przede wszystkim przedsięwzięcia związane z koordynacją prowadzonych w regionie działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej oraz inicjatywy mające na celu aktywizację środowisk lokalnych.

W obszarze dotyczącym **infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia** realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- inwestycje w specjalistyczną infrastrukturę ochrony zdrowia o znaczeniu regionalnym;
- inwestycje w infrastrukturę społeczną i ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym.

Główne grupy beneficjentów:

- w obszarze dotyczącym aktywnej integracji mieszkańców, rozwoju usług społecznych i zdrowotnych oraz inicjatyw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej:
Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)
- w obszarze dotyczącym infrastruktury ochrony zdrowia:
 1. zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowie:
 - szpitale uniwersyteckie
 - wojewódzkie szpitale specjalistyczne
 - szpitale powiatowe
 - zakłady leczenia uzdrowiskowego (szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe)
- w obszarze dotyczącym infrastruktury społecznej:
 1. Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
 2. Jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną
 3. Instytucje kultury
 4. Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki
 5. Organizacje pozarządowe
 6. Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych

3.9.2. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- konkursowym
- pozakonkursowym, w formule projektów indywidualnych i systemowych
- programów subregionalnych

Tryb pozakonkursowy zastosowany zostanie w przypadku projektów mających strategiczne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu (szczególnie projektów, których działania obejmą obszar całego województwa) bądź projektów, których wnioskodawcy, ze względu na charakter projektu, będą jednoznacznie wskazani w dokumentach programowych przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.

3.9.3. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie dotyczy.

3.9.4. Planowanie zastosowanie dużych projektów

Na obecnym etapie prac wstępnie zidentyfikowane zastosowanie projektów:

nazwa projektu	priorytet inwestycyjny	oś priorytetowa	wkład w osiągnięcie celów szczegółowych priorytetu inwestycyjnego
Budowa nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie – Prokocimiu beneficjent: Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego szacowana wartość: 1 200 mln zł	9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	9. Region spójny społecznie	Budowa nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie – Prokocimiu jest inwestycją niezbędną dla zapewnienia mieszkańcom Małopolski odpowiedniego poziomu wyspospecjalistycznej opieki zdrowotnej. Prowadzić będzie do uzupełnienia metropolitalnych funkcji Krakowa w dziedzinie ochrony zdrowia, co pozwoli na świadczenie usług publicznych wyższego rzędu w tym zakresie. Jest ona również niezbędna dla Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, zarówno ze względu na niemożność rozwoju bazy zlokalizowanej przy ul. Kopernika, będącej w znacznej mierze substancją zabytkową, jak i konieczność zapewnienia uczelni infrastruktury odpowiadającej potrzebom medycyny XXI wieku. Wsparcie w ramach regionalnego programu operacyjnego będzie komplementarne wobec planowanej wieloletniej inwestycji rządowej – głównego źródła finansowania budowy nowej siedziby Szpitala Uniwersyteckiego.

3.9.5. Wskaźniki produktu

L.p.	Wskaźnik produktu	Jednostka pomiaru	Fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zostały objęte wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Regiony słabo rozwinięte		
2.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Regiony słabo rozwinięte		
3.	Liczba osób nieaktywnych, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w ramach programu	osoby	EFS	Regiony słabo rozwinięte		
4.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które skorzystały z podstawowych usług społecznych w ramach programu	osoby	EFS	Regiony słabo rozwinięte		
5.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem	szt.	EFS	Regiony słabo rozwinięte		
6.	Liczba zmodernizowanych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Regiony słabo rozwinięte		

3.9.6. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.9.7. Kategorie interwencji

Indykatywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej:

055, 056, 057, 0110, 0113, 0114

3.10. OŚ PRIORYTETOWA 10. WIEDZA I KOMPETENCJE MIESZKAŃCÓW

Celem głównym osi priorytetowej jest rozwój kapitału intelektualnego mieszkańców jako podstawy budowania silnej pozycji regionu

3.10.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Stworzenie warunków do podniesienia jakości edukacji ogólnej i zawodowej
- ✓ Zwiększenie udziału osób w edukacji całościowej
- ✓ Zwiększenie dostępności i adekwatności infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Powiązanie osi priorytetowej z CT, PI i funduszami:

W ramach osi priorytetowej realizowane będą interwencje wspierane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Uzasadnieniem zastosowania takiego podejścia jest uzupełniający charakter Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach 10 celu tematycznego, który powinien być wykorzystywany jedynie w sytuacji, gdy inwestycje finansowane z jego udziałem są związane z realizacją celów społecznych odnoszących się do obszaru edukacji.

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1 zapobieganie i ograniczanie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz promowanie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej, podstawowej i ponadpodstawowej	EFS
	10.3 poprawa dostępności do kształcenia ustawicznego, doskonalenia umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz zwiększanie dostosowania systemów edukacji i szkolenia do potrzeb rynku pracy (w tym podnoszenie jakości szkolnictwa zawodowego oraz rozwój kształcenia opartego na praktyce zawodowej)	EFS
	10.4 Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	EFRR

Tab. Wspólne i specyficzne wskaźniki rezultatu w zakresie EFS

Lp.	Wskaźnik	Kategoria regionu	Jedn. Pomiaru wskaźnika	Referencyjny wskaźnik wspólny	Wartość Bazowa (WB)	Jedn. Pomiaru WB i WD	Rok bazowy	Wartość docelowa (WD)-2022	Źródło danych	Częstotliwość monitorowania
1.	Liczba uczestników kształcenia i szkolenia po opuszczeniu programu	Regiony słabiej rozwinięte	Osoby K/M	Nie dotyczy					System sprawozdawczości	

3.10.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej wsparcie udzielane będzie w czterech głównych obszarach:

1. rozwój kształcenia ogólnego
2. rozwój szkolnictwa zawodowego
3. rozwój poradnictwa i kształcenia całościowego w kontekście utrzymania aktywności zawodowej
4. wsparcie infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w tym związanej z systemem edukacji

W obszarze dotyczącym rozwoju kształcenia ogólnego, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- wsparcie dla placówek przedszkolnych i innych form wychowania przedszkolnego przyczyniające się do zwiększenia ilości miejsc w placówce:
 - ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z trudnościami, o ograniczonych dochodach,
 - w tym także uzupełniająco rozwój kompetencji zawodowych i społecznych kadr wspieranych placówek
- działania promujące edukację przedszkolną w środowiskach, gdzie niskie uczestnictwo w edukacji wynika z barier świadomościowych
- Podniesienie jakości i efektywności nauczania na poziomie ogólnym:
 - Mechanizmy odkrywania, kształtowania i wspierania talentów:
 - wsparcie dla uczniów i uczennic uzdolnionych (w tym wsparcie stypendialne, zajęcia edukacyjne).
 - Rozwijanie oferty edukacyjnej szkoły obejmujące kompleksowe podejście do edukacji i opieki nad dziećmi i młodzieżą w czasie zajęć szkolnych oraz w obszarze organizacji czasu pozalekcyjnego, w szczególności dla osób zagrożonych ryzykiem przedwczesnego zakończenia nauki w zakresie, w szczególności:
 - rozwijania kompetencji kluczowych, społecznych, kulturalnych i obywatelskich oraz edukacji antydyskryminacyjnej i ekologicznej (interdyscyplinarne, badawcze, gry edukacyjne itp.),
 - oraz m.in.:
 - opieki pedagogiczno-psychologicznej,
 - działań integracyjnych,
 - działań doradczo-zawodowych,
 - dodatkowych zajęć edukacyjno-wyrównawczych oraz integrujących dla osób z dysfunkcjami,
 - w tym także uzupełniająco rozwój kompetencji zawodowych i społecznych kadr wspieranych placówek.
- Programy współpracy uczelni wyższych ze szkołami średnimi, a także przedsiębiorstwami, np. staże, praktyki, wizyty studyjne

W obszarze dotyczącym rozwoju szkolnictwa zawodowego, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- Wsparcie kształcenia zawodowego w tym programy współpracy szkolnictwa zawodowego z przedsiębiorcami – m.in. staże dla uczniów i uczennic
 - w tym także uzupełniająco rozwój kompetencji zawodowych i społecznych kadr wspieranych placówek.

W obszarze dotyczącym rozwoju poradnictwa i kształcenia całościowego w kontekście utrzymania aktywności zawodowej, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- Rozwój i wdrażanie strategii uczenia się przez całe życie z partnerami społecznymi
- Zindywidualizowane ścieżki kształcenia (m.in. bony szkoleniowe) w kontekście funkcjonowania na rynku pracy (w tym szkolenia, kursy, planowanie własnej kariery, rozwijanie poczucia własnej wartości, kreatywności, motywacji do uczenia się i rozwoju zawodowego oraz kompetencji emocjonalno-społecznych), w tym z wykorzystaniem potencjału Uniwersytetów Trzeciego Wieku
- Planowanie i wsparcie ścieżki kariery zawodowej w szczególności dla osób starszych
- Promocja i rozwój szkoleń dla osób dorosłych prowadzonych metodami aktywnymi i bazujących na doświadczeniu (w tym z wykorzystaniem e-learningu)
- Rozwój systemu potwierdzania kwalifikacji zawodowych
- Upowszechnienie systemu zapewniania jakości usług edukacyjno – szkoleniowych

W obszarze dotyczącym wsparcia infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w tym związanej z systemem edukacji, realizowane będą w szczególności następujące grupy operacji:

- Inwestycje w szkolnictwo zawodowe – na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym

Główne grupy beneficjentów:

Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalności gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

3.10.3. Opis kierunkowych zasad wyboru projektów/ operacji

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów w trybie:

- konkursowym
- pozakonkursowym, w formule projektów systemowych
- programów subregionalnych

W ramach osi priorytetowej przewiduje się wybór projektów głównie w trybie konkursowym. Zakłada się także - jednak w ograniczonym zakresie - wybór w trybie pozakonkursowym – w przypadku projektów mających strategiczne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu (szczególnie projektów, których działania obejmą obszar całego województwa) bądź projektów, których wnioskodawcy, ze względu na charakter projektu, będą jednoznacznie wskazani w dokumentach programowych przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.

3.10.4. Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

3.10.5. Planowanie zastosowanie dużych projektów

Na obecnym etapie w ramach osi priorytetowej nie zidentyfikowano projektów dużych.

3.10.6. Wskaźniki produktu

(P) liczba dzieci w wieku 3-4 lat objętych edukacją przedszkolną, w tym na obszarach wiejskich (UP)

(P) liczba uczniów objętych wsparciem, w tym uczniów uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy (UP)

(P) Liczba szkół zawodowych współpracujących z pracodawcami w ramach programu

(P) liczba osób z wykształceniem podstawowym lub średnim I stopnia (CI)

3.10.7. Ramy wykonania osi priorytetowej

Wskaźniki do oceny wykonania w ramach osi priorytetowej zostaną wskazane na późniejszym etapie prac nad programem operacyjnym.

3.10.8. Kategorie interwencji

Indykatorywny katalog kategorii interwencji planowanych do wykorzystania w ramach osi priorytetowej: 052, 053, 054, 0107, 0109.

3.11. OŚ PRIORYTETOWA 11. POMOC TECHNICZNA (EFRR)

Celem głównym osi priorytetowej jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020

3.11.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ Wsparcie obsługi poszczególnych etapów zarządzania i wdrażania programu dla zagwarantowania maksymalnej efektywności i przejrzystości,
- ✓ Upowszechnienie wiedzy na temat programu i korzyści z niego płynących dla całego regionu i jego mieszkańców.

Oczekiwane rezultaty

W ramach 11 osi priorytetowej pomoc techniczna (EFRR) planuje się zapewnienie działań w dwóch głównych obszarach tematycznych, dotyczących:

1. zapewnienia odpowiedniego potencjału instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, certyfikację, monitorowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowanych ze środków programu;
2. zapewnienia środków na prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych.

W obszarze dotyczącym zapewnienia prawidłowego zarządzania, wdrażania i certyfikacji programu, w szczególności istotnym będzie zapewnienie niezbędnego potencjału kadrowego, w tym także stałego podnoszenia jego kwalifikacji, a także zabezpieczenie niezbędnej powierzchni biurowo-magazynowej, przygotowanie stanowisk i narzędzi pracy oraz budowy, wdrożenia i utrzymania sprawnego systemu informatycznego pozwalającego na uczestnictwo w jednolitym komputerowym systemie monitoringu.

Niezbędnym będzie też prowadzenie badań ewaluacyjnych, a także analiz, ekspertyz czy ocen, których celem będzie usprawnienie systemu zarządzania i wdrażania funduszami unijnymi zarówno w bieżącej jak i przyszłej perspektywie finansowej. Ponadto istotnym będzie organizacja i obsługa prac Komitetu Monitorującego, realizującego zadania polegające m.in. na przeglądach wdrażania programu wraz z określeniem postępu osiągnięcia założonych celów. Koniecznym może okazać się także organizacja i obsługa innych ciał zaangażowanych we wdrażanie programu.

Bardzo istotnym będzie także zapewnienie właściwego procesu oceny i selekcji projektów, które będą miały otrzymać dofinansowanie w ramach programu.

W obszarze dotyczącym prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych będą finansowane przedsięwzięcia, które mają na celu zwiększenie wiedzy beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia z zakresu programów pomocowych a także zasad realizacji projektów, m.in. poprzez prowadzenie punktów informacyjnych oraz szkolenia, co wpłynie na jakość i sprawniejszą realizację składanych w ramach programu projektów w konsekwencji przyczyniając się do maksymalnego

wykorzystania środków dostępnych w ramach programu. Ponadto, działania w ramach tego obszaru mają też na bieżąco informować opinię publiczną o postępach wdrażania programu m.in. poprzez stronę internetową poświęconą programowi, co zagwarantuje przejrzystość jego procedur oraz przyczyni się do upowszechnienia wiedzy o efektach udzielonego wsparcia.

Mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia perspektywy 2007-2013, w zakresie ww. obszarów bardzo istotnym będzie również zabezpieczenie środków pomocy technicznej na finansowanie zadań związanych z zamknięciem MRPO 2007-2013 oraz programowaniem nowej perspektywy na lata 2021-2028.

Ponadto dotychczasowe doświadczenie wskazują na konieczność zabezpieczenia środków pomocy technicznej na właściwe przygotowanie potencjalnych beneficjentów przyszłych interwencji strukturalnych.

Oś priorytetowa na poziomie regionalnym będzie realizować cele Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, zawarte w obszarze: 7. „Zarządzanie rozwojem województwa”.

Tabela Wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Bazowy rok	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek wspartych projektów strategicznych, które uzyskały dofinansowanie	Sztuka	0	2014		System monitorowania	corocznie
2.	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	Sztuka	0	2014		System monitorowania	Kwartalnie

3.11.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej będzie udzielane bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć, które będą polegały w szczególności na:

- a) zatrudnieniu pracowników i zapewnieniu im dostępu do różnych form kształcenia;
- b) zapewnieniu odpowiednich warunków pracy (min. najem, zakup wyposażenia biurowego i komputerowego, finansowanie kosztów eksploatacyjnych);
- c) bieżącej obsłudze wdrażania – m.in. organizacja prac Komitetu Monitorującego, KOP itp.;
- d) finansowaniu analiz, ocen, ekspertyz, badań i opracowań, itp., w tym w szczególności badań ewaluacyjnych;
- e) finansowaniu przedsięwzięć związanych z zamykaniem MRPO 2007-2013;
- f) finansowaniu przedsięwzięć związanych z przygotowaniem kolejnej perspektywy finansowej (2021-2028);

- g) zwiększaniu wiedzy beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia, zasad realizacji projektów, m.in. poprzez prowadzenie szkoleń;
- h) bieżącym informowaniu opinii publicznej o postępach wdrażania programu;
- i) promocji efektów wdrażania programu;
- j) zapewnieniu wymiany doświadczeń oraz ułatwieniu koordynacji działań informacyjno-promocyjnych realizowanych przez instytucje wdrażające program;
- k) przygotowaniu dokumentacji na potrzeby aplikowania o środki w ramach interwencji strukturalnych;
- l) doradztwie w zakresie przygotowania potencjalnych projektów w ramach interwencji strukturalnych.

Decyzja o przyznaniu dofinansowania na działania prowadzone w ramach niniejszej osi priorytetowej będzie podejmowana przez IZ w trybie pozakonkursowym. Roczne limity wydatków na finansowanie zadań prowadzonych w ramach osi priorytetowej:

- ✓ w przypadku Instytucji Zarządzającej i Certyfikującej, będą zapisane w formie zadań budżetowych w budżecie Województwa Małopolskiego,
- ✓ w przypadku wydatków Instytucji Pośredniczącej, będą określone w porozumieniu (umowie), zawartej pomiędzy Instytucją Zarządzającą a Instytucją Pośredniczącą.

Wskaźnik produktu:

L.p.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa (2022) (opcjonalnie)	Źródło danych
1.	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	Sztuka		System monitorowania
2.	Liczba uczestników szkoleń dla instytucji	Sztuka		System monitorowania
3.	Średnia liczba szkoleń przypadająca na jednego pracownika w ciągu roku	Sztuka/Rok		System monitorowania
4.	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	Sztuka		System monitorowania
5.	Liczba projektów strategicznych objętych wsparciem	Sztuka		System monitorowania
6.	Liczba uczestników szkoleń dla beneficjentów	Sztuka		System monitorowania
7.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	Sztuka		System monitorowania
8.	Liczba materiałów informacyjnych lub promocyjnych wydanych w	Sztuka		System

	formie elektronicznej			monitorowania

Kategorie interwencji

Tabela 14 Podział 1		Tabela 15 Podział 2		Tabela 16 Podział 3	
Obszar tematyczny		Forma finansowania		Typ terytorium	
Kod	Kwota (euro)	Kod	Kwota (euro)	Kod	Kwota (euro)
XVII (pomoc techniczna)		<u>01 (pomoc bezzwrotna)</u>		<u>01 (obszar miejski)</u>	

Główni beneficjenci

1. Instytucja Zarządzająca,
2. Instytucja Wdrażająca,
3. Instytucja Pośrednicząca / Pośrednicząca 2 stopnia,
4. Instytucja Certyfikująca,
5. Wszystkie kategorii beneficjentów w ramach programu

Komplementarność

- PO PT 2014-2020
- RPO woj. małopolskiego - Oś priorytetowa 12. Pomoc techniczna (EFS)

3.12. OŚ PRIORYTETOWA 12. POMOC TECHNICZNA (EFS)

Celem głównym osi priorytetowej jest zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa małopolskiego na lata 2014-2020

3.12.1. Cele szczegółowe osi priorytetowej oraz jej powiązanie z CT, PI i funduszami

Cele szczegółowe:

- ✓ wsparcie obsługi poszczególnych etapów zarządzania i wdrażania programu dla zagwarantowania maksymalnej efektywności i przejrzystości,
- ✓ upowszechnienie wiedzy na temat programu i korzyści z niego płynących dla całego regionu i jego mieszkańców.

Oczekiwane rezultaty

W ramach 12 osi priorytetowej pomoc techniczna (EFS) planuje się zapewnienie działań w dwóch głównych obszarach tematycznych, dotyczących:

1. zapewnienia odpowiedniego potencjału instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, certyfikację, monitorowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowanych ze środków programu;
2. zapewnienia środków na prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych.

W obszarze dotyczącym zapewnienia prawidłowego zarządzania, wdrażania i certyfikacji programu, w szczególności istotnym będzie zapewnienie niezbędnego potencjału kadrowego, w tym także stałego podnoszenia jego kwalifikacji, a także zabezpieczenie niezbędnej powierzchni biurowo-magazynowej, przygotowanie stanowisk i narzędzi pracy oraz budowy, wdrożenia i utrzymania sprawnego systemu informatycznego pozwalającego na uczestnictwo w jednolitym komputerowym systemie monitoringu.

Niezbędnym będzie też prowadzenie badań ewaluacyjnych, a także analiz, ekspertyz czy ocen, których celem będzie usprawnienie systemu zarządzania i wdrażania funduszami unijnymi zarówno w bieżącej jak i przyszłej perspektywie finansowej. Ponadto istotnym będzie organizacja i obsługa prac Komitetu Monitorującego, realizującego zadania polegające m.in. na przeglądach wdrażania programu wraz z określeniem postępu osiągnięcia założonych celów. Koniecznym może okazać się także organizacja i obsługa innych ciał zaangażowanych we wdrażanie programu.

Bardzo istotnym będzie także zapewnienie właściwego procesu oceny i selekcji projektów, które będą miały otrzymać dofinansowywanie w ramach programu.

W obszarze dotyczącym prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych będą finansowane przedsięwzięcia, które mają na celu zwiększenie wiedzy beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia z zakresu programów pomocowych a także zasad realizacji projektów, m.in. poprzez prowadzenie punktów informacyjnych oraz szkolenia, co wpłynie na jakość i sprawniejszą realizację składanych w ramach programu projektów w konsekwencji przyczyniając się do maksymalnego

wykorzystania środków dostępnych w ramach programu. Ponadto, działania w ramach tego obszaru mają też na bieżąco informować opinię publiczną o postępach wdrażania programu m.in. poprzez stronę internetową poświęconą programowi, co zagwarantuje przejrzystość jego procedur oraz przyczyni się do upowszechnienia wiedzy o efektach udzielonego wsparcia.

Mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia perspektywy 2007-2013, w zakresie ww. obszarów bardzo istotnym będzie również zabezpieczenie środków pomocy technicznej na finansowanie zadań związanych z zamknięciem MRPO 2007-2013 oraz programowaniem nowej perspektywy na lata 2021-2028.

Ponadto dotychczasowe doświadczenie wskazują na konieczność zabezpieczenia środków pomocy technicznej na właściwe przygotowanie potencjalnych beneficjentów przyszłych interwencji strukturalnych.

Oś priorytetowa na poziomie regionalnym będzie realizować cele Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, zawarte w obszarze: 7. „Zarządzanie rozwojem województwa”.

Tabela Wskaźniki rezultatu

L.p.	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Bazowy rok	Wartość docelowa (2022)	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
1.	Odsetek wspartych projektów strategicznych, które uzyskały dofinansowanie	Sztuka	0	2014		System monitorowania	corocznie
2.	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	Sztuka	0	2014		System monitorowania	kwartalnie

3.12.2. Opis działań / przedsięwzięć

W ramach osi priorytetowej będzie udzielane bezzwrotne dofinansowanie przedsięwzięć, które będą polegały w szczególności na:

- a) zatrudnieniu pracowników i zapewnieniu im dostępu do różnych form kształcenia;
- b) zapewnieniu odpowiednich warunków pracy (min. najem, zakup wyposażenia biurowego i komputerowego, finansowanie kosztów eksploatacyjnych);
- c) bieżącej obsłudze wdrażania – m.in. organizacja prac Komitetu Monitorującego, KOP itp.;
- d) finansowaniu analiz, ocen, ekspertyz, badań i opracowań, itp., w tym w szczególności badań ewaluacyjnych;
- e) finansowaniu przedsięwzięć związanych z zamykaniem MRPO 2007-2013;

- f) finansowaniu przedsięwzięć związanych z przygotowaniem kolejnej perspektywy finansowej (2021-2028);
- g) zwiększaniu wiedzy beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia, zasad realizacji projektów, m.in. poprzez prowadzenie szkoleń;
- h) bieżącym informowaniu opinii publicznej o postępach wdrażania programu;
- i) promocji efektów wdrażania programu;
- j) zapewnieniu wymiany doświadczeń oraz ułatwieniu koordynacji działań informacyjno-promocyjnych realizowanych przez instytucje wdrażające program;
- k) przygotowaniu dokumentacji na potrzeby aplikowania o środki w ramach interwencji strukturalnych;
- l) doradztwie w zakresie przygotowania potencjalnych projektów w ramach interwencji strukturalnych.

Decyzja o przyznaniu dofinansowania na działania prowadzone w ramach niniejszej osi priorytetowej będzie podejmowana przez IZ w trybie pozakonkursowym. Roczne limity wydatków na finansowanie zadań prowadzonych w ramach osi priorytetowej:

- w przypadku Instytucji Zarządzającej, będą zapisane w formie zadań budżetowych w budżecie Województwa Małopolskiego,
- w przypadku wydatków Instytucji Pośredniczącej, będą określone w porozumieniu (umowie), zawartej pomiędzy Instytucją Zarządzającą a Instytucją Pośredniczącą.

Tabela Wskaźniki produktu

L.p.	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa (2022) (opcjonalnie)	Źródło danych
1.	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	Sztuka		System monitorowania
2.	Liczba uczestników szkoleń dla instytucji	Sztuka		System monitorowania
3.	Średnia liczba szkoleń przypadająca na jednego pracownika w ciągu roku	Sztuka/Rok		System monitorowania
4.	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	Sztuka		System monitorowania
5.	Liczba projektów strategicznych objętych wsparciem	Sztuka		System monitorowania
6.	Liczba uczestników szkoleń dla beneficjentów	Sztuka		System monitorowania
7.	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	Sztuka		System monitorowania
8.	Liczba materiałów informacyjnych	Sztuka		System

	lub promocyjnych wydanych w formie elektronicznej			monitorowania

Kategorie interwencji

Tabela 14 Podział 1		Tabela 15 Podział 2		Tabela 16 Podział 3	
Obszar tematyczny		Forma finansowania		Typ terytorium	
<i>Kod</i>	<i>Kwota (euro)</i>	<i>Kod</i>	<i>Kwota (euro)</i>	<i>Kod</i>	<i>Kwota (euro)</i>
XVII (pomoc techniczna)		<u>01 (pomoc bezzwrotna)</u>		<u>01 (obszar miejski)</u>	

Główni beneficjenci

1. Instytucja Zarządzająca
2. Instytucja Wdrażająca
3. Instytucja Pośrednicząca/ Pośrednicząca 2 stopnia
4. Instytucja Certyfikująca
5. Wszystkie kategorie beneficjentów w ramach programu

Komplementarność

- PO PT 2014-2020
- RPO woj. małopolskiego - Oś priorytetowa 11. Pomoc techniczna (EFRR)

4. PLAN FINANSOWY

Przyjęty mechanizm podziału środków pochodzących z funduszy strukturalnych przeznaczonych na realizację regionalnych programów operacyjnych zakłada, że na łączną wielkość tych środków, zaangażowanych w realizację każdego z Programów, złożą się następujące elementy:

- środki przyznane w oparciu o przyjęty algorytm podziału pomiędzy regiony puli funduszy strukturalnych przewidzianych na regionalne programy operacyjne
- środki alokowane w wyniku podziału rezerwy programowej, dedykowanej ZIT oraz innym OSI
- środki alokowane w oparciu o podział rezerwy wykonania, jako mechanizmu motywującego do sprawnego podziału i wydatkowania środków europejskich.

Zgodnie z powyższymi założeniami, kwota środków strukturalnych zaangażowanych w realizację małopolskiego RPO powinna wynieść 2 915 000 000 euro, z czego 2 255 000 000 euro stanowią będą środki EFRR (77,36%), a 660 000 000 euro – środki EFS (22,64%).

Tabela 17. Alokacja w podziale na fundusze i lata z uwzględnieniem poszczególnych kategorii regionów (EUR)

Kategoria regionu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	RAZEM
EFRR w regionach mniej rozwiniętych	225 500 000	315 700 000	383 350 000	383 350 000	315 700 000	315 700 000	315 700 000	2 255 000 000
EFRR w regionach przejściowych	-	-	-	-	-	-	-	-
EFRR w regionach dobrze rozwiniętych	-	-	-	-	-	-	-	-
SUMA EFRR	225 500 000	315 700 000	383 350 000	383 350 000	315 700 000	315 700 000	315 700 000	2 255 000 000
EFS w regionach mniej rozwiniętych	66 000 000	92 400 000	112 200 000	112 200 000	92 400 000	92 400 000	92 400 000	660 000 000
EFS w regionach przejściowych	-	-	-	-	-	-	-	-
EFS w regionach dobrze rozwiniętych	-	-	-	-	-	-	-	-
SUMA EFS	66 000 000	92 400 000	112 200 000	112 200 000	92 400 000	92 400 000	92 400 000	660 000 000
Inicjatywa na rzecz zatrudnienia młodych	-	-	-	-	-	-	-	-
Fundusz Spójności	-	-	-	-	-	-	-	-
RAZEM	291 500 000	408 100 000	495 550 000	495 550 000	408 100 000	408 100 000	408 100 000	2 915 000 000

Tabela 18a. Plan finansowy programu operacyjnego – alokacja w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionów oraz źródła finansowania (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Podstawa certyfikacji	Wkład wspólnotowy (a)	Wkład krajowy (b) = (c) + (d)	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem (e) = (a) + (b)	Poziom współfinansowania (f) = (a)/(e)	Dla celów informacyjnych
						Krajowe środki publiczne (c)	Krajowe środki prywatne (d)			Wkład EBI
1. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	305 000 000	53 823 530	23 923 922	29 899 608	358 823 530	85,00%	
2. Cyfrowa Małopolska	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	140 000 000	24 705 883	22 081 235	2 624 648	164 705 883	85,00%	
3. Aktywna gospodarczo Małopolska	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	285 000 000	50 294 118	24 194 118	26 100 000	335 294 118	85,00%	
4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	350 000 000	61 764 706	30 352 941	31 411 765	411 764 706	85,00%	
5. Ochrona środowiska naturalnego	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	170 000 000	30 000 000	27 000 000	3 000 000	200 000 000	85,00%	
6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	355 000 000	62 647 059	55 288 235	7 358 824	417 647 059	85,00%	
	EFS	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	55 000 000	9 705 883	7 500 000	2 205 883	64 705 883	85,00%	
7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	435 000 000	76 764 706	75 441 177	1 323 529	511 764 706	85,00%	

8. Otwarty rynek pracy	EFS	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	225 000 000	39 705 883	31 941 176	7 764 707	264 705 883	85,00%	
9. Region spójny społecznie	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	111 000 000	19 588 236	18 608 824	979 412	130 588 236	85,00%	
	EFS	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	198 000 000	34 941 177	31 200 000	3 741 177	232 941 177	85,00%	
10. Wiedza i kompetencje mieszkańców	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	20 000 000	3 529 412	3 529 412	0	23 529 412	85,00%	
	EFS	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	150 000 000	26 470 589	19 147 058	7 323 531	176 470 589	85,00%	
11. Pomoc techniczna EFRR	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	84 000 000	14 823 530	14 823 530	0	98 823 530	85,00%	
12. Pomoc techniczna EFS	EFS	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	32 000 000	5 647 059	5 647 059	0	37 647 059	85,00%	
RAZEM EFRR	EFRR	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	2 255 000 000	397 941 180	295 243 394	102 697 786	2 652 941 180	85,00%	
RAZEM EFS	EFS	Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	660 000 000	116 470 591	95 435 293	21 035 298	776 470 591	85,00%	
RAZEM		Region mniej rozwinięty	Całkowite wydatki kwalifikowalne	2 915 000 000	514 411 771	390 678 687	123 733 084	3 429 411 771	85,00%	

Tabela 18b. Plan finansowy - alokacja w podziale na osie priorytetowe, fundusze, kategorie regionów i cele tematyczne dotyczące EFRR, EFS i Funduszu Spójności (Artykuł 87 (d) (ii) CPR) (EUR)

Oś priorytetowa	Fundusz	Kategoria regionu	Cel tematyczny	Wkład wspólnotowy	Wkład krajowy	Finansowanie ogółem
1. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy	EFRR	Region mniej rozwinięty	1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	305 000 000	53 823 530	358 823 530
2. Cyfrowa Małopolska	EFRR	Region mniej rozwinięty	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno - komunikacyjnych	140 000 000	24 705 883	164 705 883
3. Aktywna gospodarczo Małopolska	EFRR	Region mniej rozwinięty	3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)	285 000 000	50 294 118	335 294 118
4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku	EFRR	Region mniej rozwinięty	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	350 000 000	61 764 706	411 764 706
5. Ochrona środowiska naturalnego	EFRR	Region mniej rozwinięty	5. Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	50 000 000	8 823 529	58 823 529
			6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	120 000 000	21 176 471	141 176 471
6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna	EFRR	Region mniej rozwinięty	6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	100 000 000	17 647 059	117 647 059
			9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	255 000 000	45 000 000	300 000 000
	EFS	Region mniej rozwinięty	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	55 000 000	9 705 883	64 705 883

7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego	EFRR	Region mniej rozwinięty	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	435 000 000	76 764 706	511 764 706
8. Otwarty rynek pracy	EFS	Region mniej rozwinięty	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	225 000 000	39 705 883	264 705 883
9. Region spójny społecznie	EFRR	Region mniej rozwinięty	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	111 000 000	19 588 236	130 588 236
	EFS	Region mniej rozwinięty	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	198 000 000	34 941 177	232 941 177
10. Wiedza i kompetencje mieszkańców	EFRR	Region mniej rozwinięty	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	20 000 000	3 529 412	23 529 412
	EFS	Region mniej rozwinięty	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	150 000 000	26 470 589	176 470 589
11. Pomoc techniczna EFRR	EFRR	Region mniej rozwinięty	11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	84 000 000	14 823 530	98 823 530
12. Pomoc techniczna EFS	EFS	Region mniej rozwinięty	11. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej	32 000 000	5 647 059	37 647 059
RAZEM				2 915 000 000	514 411 771	3 429 411 771

Tabela 19: Alokacja w podziale na osie priorytetowe przeznaczona na interwencje związane ze zmianą klimatu¹⁰⁰

Oś priorytetowa	Indykatywna kwota na interwencji związane ze zmianą klimatu	Udział w całkowitej alokacji Programu (%)
RAZEM		

¹⁰⁰ Tabela zostanie wygenerowana automatycznie przez system SFC2014.

5. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE TERYTORIALNE

5.1. OPIS ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA TERYTORIALNEGO W MAŁOPOLSCE

Zgodnie z zapisami projektów rozporządzeń dotyczących Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) oraz wstępnego projektu Umowy Partnerstwa 2014-2020, zastosowanie instrumentów rozwoju terytorialnego w programie operacyjnym jest obowiązkowe w odniesieniu do wszystkich typów interwencji, dla których jest to możliwe i zasadne. Ponadto, zgodnie z wstępnym projektem Umowy Partnerstwa, zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego dotyczy koncentracji funduszy objętych zakresem EFSI na obszarach strategicznej interwencji państwa oraz wykazania na poziomie programów operacyjnych innych obszarów terytorialnej interwencji.

Zintegrowane podejście terytorialne ma na celu wykorzystanie specyficznych potencjałów terytorialnych i likwidację barier w rozwoju poszczególnych obszarów województwa. W określonych dziedzinach przeprowadzona zostanie interwencja na tych obszarach, która zapewni bardziej efektywne wykorzystanie zasobów oraz niwelację deficytów. Wymiar terytorialny zastosowany został tam, gdzie daje szansę na bardziej skuteczne przeprowadzenie interwencji, natomiast podejście sektorowe (tematyczne) pozostaje głównym sposobem realizacji interwencji programu.

Realizacja interwencji RPO na obszarach strategicznej interwencji:

- Subregiony – wsparcie planowane jest w ramach Subregionalnego Programu Rozwoju realizowanego w pięciu subregionach funkcjonalnych Województwa Małopolskiego;
- Miasta wojewódzkie i ich obszary funkcjonalne – planowane są działania w ramach zintegrowanej inwestycji terytorialnej – obejmującej Kraków i jego obszar funkcjonalny;
- Miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji – planowane są działania w zakresie rewitalizacji fizycznej i społecznej zdegradowanych obszarów miejskich wynikające z programów rewitalizacji miast; ewentualne wsparcie wynikać będzie musiało ze zdiagnozowanych problemów społecznych;

Ponadto, planowane jest przeprowadzenie interwencji na innych, wyodrębnionych przestrzennie obszarach, tj.

- Obszary wiejskie – planowane są działania z zakresu odnowy obszarów wiejskich, w wymiarze fizycznym i społecznym;
- Uzdrowiska – planowane są działania z zakresu rewitalizacji fizycznej i społecznej uzdrowisk, w szczególności preferowane będą przedsięwzięcia mające największe szanse na wprowadzenie zmiany jakościowej w uzdrowiskach;
- Osuwiska – planowane są działania z zakresu zabezpieczenia na obszarach osuwisk oraz ich identyfikacja i monitoring;
- Obszary przygraniczne – wsparcie planowane jest w ramach Subregionalnego Programu Rozwoju, w szczególności w subregionach sądeckim i podhalańskim.

W ramach programu przewiduje się zastosowanie 2 typów instrumentów rozwoju terytorialnego, tj.

- 1) zintegrowanej inwestycji terytorialnej, tj. instrument dedykowany interwencji w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa (obszar strategicznej interwencji państwa);

- 2) subregionalnego programu rozwoju, tj. instrument dedykowany interwencji w ramach 5 subregionów funkcjonalnych (obszary strategicznej interwencji regionu):
- o Krakowski Obszar Metropolitalny
 - o Małopolska Zachodnia
 - o Subregion tarnowski
 - o Subregion sądecki
 - o Subregion podhalański

Regionalny program operacyjny uwzględnia wyniki prac strategicznych i planistycznych samorządu województwa. Wynika z nich konieczność terytorialnego zróżnicowania regionalnej polityki rozwoju, której głównym instrumentem jest RPO – w zależności od potencjałów i deficytów, jakimi charakteryzują się poszczególne układy przestrzenne Małopolski. Wskazane powyżej subregiony funkcjonalne zostały zidentyfikowane w trakcie prac nad Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, a następnie przestrzennie zdelimitowane. Logiczną więc kontynuacją jest umożliwienie realizacji w układzie subregionalnym dedykowanej części RPO.

5.2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH

Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju miast będą mogły uzyskać wsparcie w szerokim wymiarze programu. Większość osi priorytetowych nie przewiduje alokacji dedykowanych wyłącznie obszarom miejskim, czy też innym, specjalnie wyodrębnionym terytoriom.

Szczególne rola przysługiwać będzie osi priorytetowej 6. *Dziedzictwo i przestrzeń regionalna*, w ramach której będą mogły być wspierane przedsięwzięcia dotyczące odnowy społeczności i substancji miejskiej. W związku z tym interwencja programu pozwoli na rekultywację terenów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów miejskich poprzez nadanie im nowych funkcji. Możliwa będzie kompleksowa rewitalizacja obszarów miejskich, na których stwierdzono stan kryzysowy objawiający się szczególnym natężeniem problemów społecznych. Ponadto wsparte zostaną procesy rewitalizacji uzdrowisk ze szczególnym wskazaniem na przedsięwzięcia, które dają szansę na wprowadzenie na obszarze uzdrowiskowym istotnej zmiany jakościowej, pozwalającej na wykorzystanie tego istotnego potencjału Małopolski.

Tabela rozkładu środków EFRR i EFS na zintegrowane przedsięwzięcia na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (poza ZIT)

Fundusz	Alokacja na zintegrowane przedsięwzięcia na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich	Udział alokacji z kolumny (2) w całości Funduszu na PO
Łączne środki EFRR	215 mln euro	9,53%
Łączne środki EFS	45 mln euro	6,82%
Razem EFRR + EFS	260 mln euro	8,92%

5.3. ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Interwencja mająca na celu rozwój obszarów wiejskich będzie prowadzona w ramach różnych osi priorytetowych. Podobnie jak w przypadku obszarów miejskich, co do zasady w ramach osi priorytetowych nie przewidziano alokacji dedykowanych wyłącznie obszarom wiejskim. Wsparcie

przeznaczone wyłącznie na realizację przedsięwzięć na obszarach wiejskich zostało zaprogramowane w osi priorytetowej 6. *Dziedzictwo i przestrzeń regionalna*, w ramach której będą mogły być wspierane zadania z zakresu kompleksowej odnowy obszarów wiejskich, zarówno w wymiarze fizycznym, jak i społecznym.

Tabela rozkładu środków EFRR i EFS na przedsięwzięcia z zakresu odnowy obszarów wiejskich

Fundusz	Alokacja na zintegrowane przedsięwzięcia z zakresu odnowy obszarów wiejskich	Udział alokacji z kolumny (2) w całości Funduszu na PO
Łączne środki EFRR	40 mln euro	1,77%
Łączne środki EFS	10 mln euro	1,52%
Razem EFRR + EFS	50 mln euro	1,72%

5.4. ZINTEGROWANE INWESTYCJE TERYTORIALNE

Interwencja w ramach zintegrowanej inwestycji terytorialnej przyczyniająca się bezpośrednio do osiągnięcia celów określonych dla OSI państwa – „miasto wojewódzkie wraz z obszarem funkcjonalnym” – będzie realizowana na terenie miejskiego obszaru funkcjonalnego Krakowa i została uwzględniona w następujących osiach priorytetowych:

- Oś priorytetowa 3 Aktywna gospodarczo Małopolska, w zakresie:
 - infrastruktury rozwoju gospodarczego – 30 mln euro
- Oś priorytetowa 4. *Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku*, w zakresie:
 - rozbudowy i modernizacji systemów ciepłowniczych i grzewczych – 55 mln euro,
 - zrównoważonego transportu miejskiego – 35 mln euro,
- Oś priorytetowa 7. *Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego*, w zakresie:
 - transportu kolejowego o znaczeniu regionalnym – rozwiązania integrujące różne środki transportu – 45 mln euro.

Łącznie przewidywana alokacja na ZIT wynosi 165 mln euro, co stanowi 5,66% całkowitej alokacji wskazanej w programie.

Realizacja zintegrowanej inwestycji terytorialnej w Małopolsce dotyczyć będzie miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) Krakowa. Jego wstępna delimitacja, na podstawie ekspertyzy prof. P. Śleszyńskiego, nie obejmuje całości obszaru najbardziej intensywnych powiązań funkcjonalnych Krakowa i jego bezpośredniego otoczenia, na którym powinna zostać przeprowadzona taka interwencja, wobec czego powinna zostać uzupełniona o kilka gmin, których te powiązania dotyczą. Wstępnie zidentyfikowane zostały trzy dziedziny, w których powinno zostać przeprowadzone wsparcie poprzez ZIT, zgodnie z obszarami wsparcia przywołanymi powyżej, tj. infrastruktura rozwoju gospodarczego, redukcja zanieczyszczenia powietrza, w szczególności ograniczenie niskiej emisji, oraz zrównoważony, sprawny transport łączący miasto i jego obszar funkcjonalny – poprzez realizację przedsięwzięć dotyczących m.in. węzłów (centrów) przesiadkowych, systemów Park & Ride, systemów wspólnych opłat za przewozy, organizacji i koordynacji rozkładów jazdy.

MOF Krakowa, wg ekspertyzy prof. P. Śleszyńskiego, obejmuje następujące gminy: Kraków, Biskupice, Czernichów, Dobczyce, Gdów, Iwanowice, Jerzmanowice-Przebinia, Kłaj, Kocmyrzów-Luborzyca, Krzeszowice, Liszki, Michałowice, Mogilany, Myślenice, Niepołomice, Siepraw, Skąta, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki.

Nie przewiduje się realizacji innego ZIT niż ZIT dla MOF Krakowa.

W ramach systemu zarządzania RPO przewiduje się udział Związku ZIT w procesie wyboru projektów w działaniach dedykowanych dla ZIT.

Tabela rozkładu środków EFRR i EFS na zintegrowane przedsięwzięcia na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich realizowanych w formule ZIT

Fundusz	Alokacja ZIT realizująca zapisy – art. 7.2 rozporządzenia ws. EFRR	Udział alokacji z kolumny (2) w całości Funduszu na PO
Łączne środki EFRR	165 mln euro	7,32%
Łączne środki EFS	0	0
Razem EFRR + EFS	165 mln euro	5,66%

Tabela rozkładu środków na realizację ZIT realizujących zintegrowane przedsięwzięcia na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w poszczególnych osiach priorytetowych

Nazwa ZIT:		
Instytucja odpowiedzialna za wdrażanie ZIT:		
Oś priorytetowa	Fundusz	Szacunkowa alokacja (wsparcie unijne) (EUR)
Oś priorytetowa 3	EFRR	30 mln euro
Oś priorytetowa 4	EFRR	90 mln euro
Oś priorytetowa 7	EFRR	45 mln euro
Łącznie:	EFRR	165 mln euro

5.5. SUBREGIONALNY PROGRAM ROZWOJU

Interwencja w ramach *Subregionalnego Programu Rozwoju* realizować będzie politykę opartą na zintegrowanym podejściu, co oznacza:

- ukierunkowanie na wykorzystanie wewnętrznego potencjału i zasobów terytorialnych, szczególnie istotne w Małopolsce, która należy do grupy województw o jednym z najwyższych poziomów dysproporcji wewnątrzregionalnych,
- umożliwienie realizacji interwencji ukierunkowanych na generalne wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do subregionalnych uwarunkowań.

Zgodnie z założeniami, program ten uwzględniać będzie zarówno politykę wspierania poszczególnych subregionów, jak i uzgodnione listy przedsięwzięć. Przedsięwzięcia subregionalne rozumiane są jako przedsięwzięcia wspólne – realizowane przez kilku partnerów i/lub uzgodnione, tj. realizowane przez jeden podmiot, ale posiadające szersze oddziaływanie terytorialne i poparcie innych partnerów.

Z uwagi na potrzebę zapewnienia optymalnej formuły prowadzenia debaty oraz uzgodnień, proces przygotowania i realizacji programu prowadzony będzie przy udziale forów subregionalnych. Fora będą pełniły funkcję opiniotwórczo-doradczą wobec działań Zarządu Województwa Małopolskiego, w zakresie polityki wspierania rozwoju subregionów. Taka formuła prac jest odpowiedzią na potrzebę wzmacniania współpracy w subregionach, a jednocześnie jest elementem realizacji zasady partnerstwa.

Realizacja części programu poprzez mechanizm subregionalny ma na celu bezpośrednio zaangażowania partnerów samorządu województwa, zarówno z sektora samorządowego, gospodarczego, jak i społecznego, do udziału w procesie wdrażania regionalnej polityki rozwoju, której program regionalny jest głównym instrumentem realizacyjnym. W związku z tym na poziomie subregionalnym realizowana będzie ta część programu, która dotyczy zagadnień przekraczających zasięg ściśle lokalny, ale niemająca jeszcze charakteru ogólnowojewódzkiego. Takie podejście wynika również ze stosowania zasady subsydiarności.

Interwencja ukierunkowana terytorialnie, planowana do realizacji w ścieżce subregionalnej – została uwzględniona w następujących osiach priorytetowych:

- Oś priorytetowa 3. *Aktywna gospodarczo Małopolska*
 - w zakresie infrastruktury rozwoju gospodarczego – 90 mln euro
- Oś priorytetowa 4. *Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku*, w zakresie:
 - rozbudowy i modernizacji systemów ciepłowniczych i grzewczych – 55 mln euro
 - zrównoważonego transportu miejskiego – 45 mln euro
- Oś priorytetowa 6. *Dziedzictwo i przestrzeń regionalna*, w zakresie:
 - ochrony, udostępniania i promocji dziedzictwa naturalnego – 55 mln euro
 - rewitalizacji fizycznej zdegradowanych obszarów miejskich – 190 mln euro
 - rewitalizacji społecznej zdegradowanych obszarów miejskich – 40 mln euro
- Oś priorytetowa 7. *Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego*
 - w zakresie dróg o znaczeniu subregionalnym – 50 mln euro
- Oś priorytetowa 9. *Region spójny społecznie*, w zakresie:
 - dostępności do kompleksowej oferty wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych – 31 mln euro
 - rozwoju sieci wsparcia ekonomii społecznej – 10 mln euro
 - infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia o znaczeniu subregionalnym – 35 mln euro
- Oś priorytetowa 10. *Wiedza i kompetencje mieszkańców*, w zakresie:
 - rozwoju szkolnictwa zawodowego – 50 mln euro
 - rozwoju infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej – 20 mln euro

W przypadku Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w zakresie infrastruktury rozwoju gospodarczego, jak i w ramach wsparcia dla rozbudowy i modernizacji systemów ciepłowniczych i grzewczych oraz dla interwencji w zakresie zrównoważonego transportu miejskiego realizowane będą projekty z terenów poza miejskim obszarem funkcjonalnym Krakowa, objętym interwencją w ramach ZIT.

Łącznie w ramach projektu programu przewidywana alokacja „subregionalna” wynosi 661 mln euro (540 mln euro ze środków EFRR oraz 121 mln euro ze środków EFS), co stanowi 22,68% całkowitej alokacji.

5.6. PODEJŚCIE MAKROREGIONALNE

Strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego

Wyzwaniem dla Małopolski, jako regionu znajdującego się w znacznej odległości od Morza Bałtyckiego jest znalezienie takiej formuły uczestnictwa w SUE RMB, która uwzględniałaby specyfikę regionu i jego interesy, a równocześnie pozwalałaby na aktywne współuczestnictwo. Analiza SUE RMB pozwala stwierdzić, że pomiędzy nią a projektem programu występuje komplementarność – poszczególne osie priorytetowe MRPO są zgodne z celami SUE RMB. Wkład programu w realizację SUE RMB może zostać szczególnie uwzględniony w obszarach, które wymagać będą uruchomienia procesów współpracy. Takie działania dotyczyć będą m.in. kwestii promocji gospodarczej i turystycznej Małopolski. W tych obszarach zasadne będzie wprowadzenie preferencji w procesie wyboru projektów dla przedsięwzięć, które wpisują się w SUE RMB.

Tabela zgodności celów Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego z osiami priorytetowymi programu

Osie priorytetowe programu	Cele SUE RMB	Ocalenie Morza	Rozwój Połączeń w Regionie	Zwiększenie Dobrobytu
1. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy				
2. Cyfrowa Małopolska				
3. Aktywna gospodarczo Małopolska				
4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku				
5. Ochrona środowiska naturalnego				
6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna				
7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego				
8. Otwarty rynek pracy				
9. Region spójny społecznie				
10. Wiedza i kompetencje mieszkańców				

Zródło: Opracowanie własne.

W trakcie prac nad programem uwzględniono następujące obszary priorytetowe i horyzontalne SUE RMB (PA, HA), mające potencjalnie największe znaczenie dla osiągnięcia celów programu:

- nowe metody szkolenia przedsiębiorczości i innowacyjności, sprostanie wyzwaniom demograficznym i bezrobocia wśród młodzieży, wspieranie kształcenia ustawicznego i mobilności oraz sieciowanie struktur lokalnych zajmujących się polityką młodzieżową (*PA Education*) oraz wpieranie forów pracy (*Baltic Sea Labour Forum*),
- budowanie sieci kreatywnych gałęzi przemysłu (*PA Culture*),
- zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej i promowania efektywności energetycznej (*PA Energy*),
- otwieranie globalnych możliwości dla MSP (*PA SME*),
- wspieranie działalności ośrodków informacji i monitorowania rynków oraz wymiany młodzieży i studentów (HA Sąsiedzi),
- współpraca w obszarze innowacji, zwłaszcza w ramach ustanowienia wspólnej strategii innowacji (*PA Innovation*), stworzenia infrastruktury umożliwiającej nieograniczony przepływ wiedzy w regionie (*PA Innovation – Baltic Ring* oraz *Baltic Science Link*), wspierania międzysektorowych i transnarodowych projektów w dziedzinie zdrowia i nauk przyrodniczych (*PA Innovation – ScanBalt Health Region*),
- współdziałanie w zakresie sieciowania regionalnych centrów innowacji turystycznej oraz promowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego (*PA Tourism*).

Strategia dla rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020

Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020 obejmuje zagadnienia odnoszące się do współpracy między oboma regionami oraz do podejmowania wspólnych działań poszerzających możliwości rozwoju partnerskich relacji. Konsekwencją działań podejmowanych przez oba województwa będzie kreowanie Polski Południowej jako silnego i konkurencyjnego obszaru w Europie.

Strategia dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 identyfikuje możliwości współpracy pomiędzy województwami śląskim i małopolskim oraz wskazuje kierunki, typy projektów i projekty umożliwiające rozwijanie i zacieśnianie tej współpracy. Należy jednak podkreślić, że od początku prac nad tym dokumentem jasno zostało wskazane, że współpraca będzie dotyczyć kwestii, których realizacja stanowić będzie priorytet dla obydwu województw. Ponadto, siłą rzeczy wobec ograniczonych środków, przedsięwzięcia w poszczególnych dziedzinach Strategii musiały zostać zhierarchizowane.

Strategia nie powiela zapisów innych dokumentów opracowywanych na poziomie obu regionów i skierowana jest do obszaru wykraczającego poza województwo. Zapisane w niej działania oraz projekty koncentrują się na problemach ponadregionalnych i międzyregionalnych, których rozwiązanie nie jest możliwe w granicach jednego województwa, a specyfika problemu nie pozwala na nadanie mu uniwersalnej rangi krajowej. Tym samym Strategia dla Rozwoju Polski Południowej sytuuje się pomiędzy szczeblem krajowym a wojewódzkim, nie naruszając kompetencji ustawowych tych dwóch poziomów terytorialnej organizacji państwa.

Jedną z zasadniczych przesłanek opracowania Strategii dla rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020, było przygotowanie się do perspektywy finansowej UE 2014-2020. Zapisy Strategii zostały wykorzystywane w pracach nad programem,

w sposób, który umożliwił będzie wsparcie projektów, komplementarnych wobec projektów wspieranych w programie Województwa Śląskiego. Takie podejście nie narusza kompetencji Instytucji Zarządzających każdego z programów oraz zachowuje ich terytorialną właściwość, prowadzi natomiast do realizacji przedsięwzięć, które wspólnie stanowią istotną wartość dodaną dla Polski Południowej.

Tabela zgodności Strategii dla rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020 z osiami priorytetowymi programu

Cele SPP 2020	Europol śląsko-krakowski obszarem koncentracji innowacji i kreatywności, wyznaczającym trendy rozwojowe i wpisującym się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich	Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystywania możliwości rozwojowych	Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu
Osie priorytetowe programu			
1. Warunki dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy			
2. Cyfrowa Małopolska			
3. Aktywna gospodarczo Małopolska			
4. Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku			
5. Ochrona środowiska naturalnego			
6. Dziedzictwo i przestrzeń regionalna			
7. Nowoczesna infrastruktura transportowa dla rozwoju społeczno-gospodarczego			
8. Otwarty rynek pracy			
9. Region spójny społecznie			
10. Wiedza i kompetencje mieszkańców			

Źródło: Opracowanie własne.

6. ROZWIĄZANIA DEDYKOWANE OBSZAROM DOTKNIĘTYM ZJAWISKIEM UBÓSTWA, DYSKRYMINACJI LUB WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Sekcja przewidziana do przygotowania na dalszym etapie prac nad programem.

7. ROZWIĄZANIA DEDYKOWANE OBSZAROM DOTKNIĘTYM POWAŻNYMI NATURALNYMI I DEMOGRAFICZNYMI UTRUDNIENIAMI

Sekcja przewidziana do przygotowania na dalszym etapie prac nad programem.

8. SYSTEM INSTYTUCJONALNY

Zarys rozwiązań instytucjonalnych planowanych na potrzeby przyszłego małopolskiego RPO

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA

Funkcję **Instytucji Zarządzającej** małopolskim RPO pełni **Zarząd Województwa Małopolskiego**.

Instytucja Zarządzająca, zgodnie z art. 114 (*projektu*) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr ... ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1083/2006, jest odpowiedzialna za zarządzanie regionalnym programem operacyjnym i jego realizację w oparciu o zasadę należytego zarządzania finansami, a w szczególności:

- w obszarze zarządzania programem:

- wspiera prace komitetu monitorującego i dostarcza mu informacji wymaganych do wykonywania jego zadań, w szczególności dane dotyczące postępów programu operacyjnego w osiąganiu celów, dane finansowe i dane odnoszące się do wskaźników i celów pośrednich;
- opracowuje i przedkłada Komisji roczne i końcowe sprawozdania z realizacji po ich zatwierdzeniu przez komitet monitorujący;
- udostępnia instytucjom pośredniczącym oraz beneficjentom informacje, które są istotne odpowiednio dla wykonywania ich zadań i realizacji operacji;
- tworzy system elektronicznej rejestracji i przechowywania danych dotyczących każdej operacji, które są niezbędne do monitorowania, oceny, zarządzania finansowego, weryfikacji i audytu, w tym danych dotyczących poszczególnych uczestników operacji, w stosownych przypadkach;
- dopilnowuje, aby dane dotyczące każdej operacji były gromadzone, wprowadzane do systemu i tam przechowywane, a dane na temat wskaźników były podzielone według płci w przypadkach wymaganych załącznikiem I do rozporządzenia w sprawie EFS.

- w odniesieniu do wyboru operacji:

- sporządza i, po zatwierdzeniu, stosuje odpowiednie procedury wyboru i kryteria;
- dopilnowuje, by wybrana operacja wchodziła w zakres funduszu lub funduszy oraz zaliczała się do kategorii interwencji określonej w osi lub osiach priorytetowych programu operacyjnego;
- przedkłada beneficjentowi dokument zawierający warunki wsparcia dla każdego działania w tym szczegółowe wymagania dotyczące produktów lub usług, które mają być dostarczone w ramach operacji, plan finansowania oraz termin realizacji;
- upewnia się przed zatwierdzeniem operacji, że beneficjenci dysponują administracyjną, finansową i operacyjną zdolnością do spełnienia tych warunków;
- upewnia się, że, jeżeli operacja rozpoczęła się przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie do instytucji zarządzającej, spełnione zostały unijne i krajowe zasady dotyczące danej operacji;
- dopilnowuje, aby wnioskodawca nie otrzymał wsparcia z funduszy, w przypadku gdy zostało ono lub powinno być zostać objęte procedurą odzyskiwania w następstwie przeniesienia działalności produkcyjnej w obrębie Unii;
- określa kategorię interwencji, w odniesieniu do której przypisane są wydatki związane z operacją.

- w odniesieniu do zarządzania finansami i kontroli programu operacyjnego:

- weryfikuje, czy współfinansowane produkty i usługi zostały dostarczone, czy wydatki deklarowane przez beneficjentów zostały przez nich zapłacone oraz, czy spełniają one wymagania obowiązującego prawa unijnego i krajowego, programu operacyjnego oraz warunki wsparcia operacji;
- dopilnowuje, aby beneficjenci uczestniczący w realizacji operacji, których koszty zwracane są na podstawie faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowalnych, prowadzili oddzielny system księgowości lub korzystali z odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją;
- wprowadza skuteczne i proporcjonalne środki zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniając stwierdzone rodzaje ryzyka;
- ustanawia procedury gwarantujące przechowywanie zgodnie z wymogami Rozporządzenia wszystkich dokumentów dotyczących wydatków i audytów wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu;
- sporządza poświadczenie wiarygodności dotyczące zarządzania w sprawie funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli, legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw oraz przestrzegania zasady należytego zarządzania finansami, wraz ze sprawozdaniem zawierającym wyniki przeprowadzonych kontroli zarządzania, wszelkie niedociągnięcia stwierdzone w systemach zarządzania i kontroli oraz wszelkie podjęte działania naprawcze.

Institucja Zarządzająca małopolskim RPO, na podstawie art. 113 (projektu) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr ..., pełni dodatkowo funkcję **Institucji Certyfikującej**, odpowiadając w szczególności za:

- sporządzanie i przedstawianie Komisji wniosków o płatności i poświadczanie, że wynikają one z rzetelnych systemów księgowych, są oparte na weryfikowalnych dokumentach uzupełniających i były przedmiotem weryfikacji przeprowadzonych przez instytucję zarządzającą;
- sporządzanie rocznych sprawozdań finansowych;
- poświadczanie kompletności, dokładności i prawdziwości przedłożonych rocznych sprawozdań finansowych oraz poświadczanie, że wydatki ujęte w sprawozdaniach finansowych są zgodne z obowiązującymi przepisami unijnymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu operacyjnego i zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi;
- dopilnowanie, by istniał system, w którym rejestruje się i przechowuje, w formie elektronicznej, dokumentację księgową w odniesieniu do każdej operacji, zdolny do obsługi wszystkich danych wymaganych do sporządzenia wniosków o płatność i rocznych sprawozdań finansowych, w tym rozliczeń kwot podlegających odzyskaniu, kwot odzyskanych i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu na rzecz operacji lub programu operacyjnego;
- dopilnowanie, do celów sporządzania i składania wniosków o płatność, aby otrzymała od instytucji zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji przeprowadzonych w odniesieniu do wydatków;
- uwzględnienie, podczas sporządzania i składania wniosków o płatność, wyników wszystkich audytów przeprowadzonych przez instytucję audytową lub na jej odpowiedzialność;
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji oraz odpowiadającego im wkładu publicznego wypłaconego na rzecz beneficjentów;
- prowadzenie rozliczeń kwot podlegających odzyskaniu i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu na rzecz operacji. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez potrącenie ich z następnego zestawienia wydatków.

Institucja Zarządzająca swe funkcje w zakresie zarządzania i certyfikacji będzie pełnił poprzez odpowiednie komórki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. W celu usprawnienia procesu wdrażania, IZ RPO przewiduje powierzenie części swoich kompetencji w tym zakresie **Institucji/Instytucjom Pośredniczącym** utworzonym z uwzględnieniem obecnego potencjału administracyjnego tj. przy wykorzystaniu struktur/jednostek funkcjonujących w latach 2007-2013 na poziomie regionalnym. W przypadku powierzenia zadań kilku instytucjom delegacja ta przebiegać będzie w szczególności z zachowaniem kryterium merytorycznego, tj. według specjalizacji tematycznej instytucji w danym obszarze.

Podstawą przekazania kompetencji będzie porozumienie / umowa zawarte z IZ.

INSTYTUCJA AUDYTOWA

Rolę **Institucji Audytowej** powierzono **Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej**, którego funkcję pełni sekretarz lub podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (tekst jednolity: Dz.U.2011 Nr 41, poz. 214 z późn. zm.). Zadania Institucji Audytowej wykonywane są za pośrednictwem jednostek organizacyjnych

kontroli skarbowej podległych Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej, tj. wyodrębnionej komórki organizacyjnej w Ministerstwie Finansów oraz 16 urzędów kontroli skarbowej umiejscowionych na poziomie województwa.

Institucja audytowa:

- zapewnia prowadzenie audytów systemów zarządzania i kontroli, na podstawie stosownej próby działań oraz rocznego sprawozdania finansowego;
- dba o to, aby czynności audytowe uwzględniały uznane w skali międzynarodowej standardy audytu;
- w ciągu sześciu miesięcy od przyjęcia programu operacyjnego przygotowuje strategię audytu dla przeprowadzania audytów. Strategia audytu określa metodykę kontroli, metodę doboru próby w przypadku audytów operacji oraz plan audytów w odniesieniu do bieżącego roku obrotowego i dwóch następnych lat obrotowych. Strategia audytu jest corocznie uaktualniana począwszy od 2016 r. do 2022 r. włącznie;
- sporządza opinię z audytu na temat rocznego sprawozdania finansowego z poprzedniego roku obrotowego, której zakres obejmuje kompletność, dokładność i prawdziwość rocznego sprawozdania finansowego, funkcjonowanie systemu zarządzania i kontroli oraz legalność i prawidłowość operacji leżących u ich podstaw oraz roczne sprawozdanie z kontroli, przedstawiające wyniki audytów przeprowadzonych w poprzednim roku obrotowym.

DESYGNACJA

Institucją dokonującą desygnacji jest **Ministerstwo Rozwoju Regionalnego**.

PŁATNOŚCI

Institucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności dokonywanych przez KE jest **Ministerstwo Finansów**.

9. SYSTEM KOORDYNACJI

W ramach osi priorytetowej 1. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- kontrakt terytorialny – w zakresie dotyczącym rozwijania potencjału małopolskich ośrodków innowacji wsparciem objęte zostaną wybrane przedsięwzięcia związane z wzmocnieniem potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych, komplementarne wobec przedsięwzięć ujętych w ramach Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej oraz uzgodnione w wyniku negocjacji pomiędzy stroną rządową i samorządową,
- mechanizm finansowania krzyżowego (cross-financing) – w zakresie dotyczącym rozwijania potencjału kadr w obszarze działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej tj. interwencji przypisanej tradycyjnie Europejskiemu Funduszowi Społecznemu – zastosowane zostanie finansowanie w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Inteligentny Rozwój oraz regionalne programy operacyjne.

W ramach osi priorytetowej 2. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Cyfrowa Polska oraz regionalne programy operacyjne.

W ramach osi priorytetowej 3. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Cyfrowa Polska, Programem Operacyjnym Inteligentny Rozwój oraz regionalne programy operacyjne.

W ramach osi priorytetowej 4. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- kontrakt terytorialny – w zakresie dotyczącym poprawy stanu środowiska naturalnego, w tym ochrony powietrza i gospodarki odpadami - uzgodnione w wyniku negocjacji pomiędzy stroną rządową i samorządową. Jednocześnie będące przedmiotem wsparcia w ramach Strategii dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020.
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz regionalnymi programami operacyjnymi.
- mechanizm finansowania krzyżowego (cross-financing) – w zakresie dotyczącym wspierania wdrażania zintegrowanego systemu planowania energetycznego w małopolskich gminach, polegającego na rozwijaniu potencjału ekspertów energetycznych w gminach, opracowywaniu

metodologii oraz gminnych planów energetycznych, czyli interwencji przypisanej Europejskiemu Funduszowi Społecznemu – zastosowane zostanie finansowanie w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,

W ramach osi priorytetowej 5. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- kontrakt terytorialny – w zakresie dotyczącym ochrony przeciwpowodziowej - uzgodnione w wyniku negocjacji pomiędzy stroną rządową i samorządową. Jednocześnie będące przedmiotem wsparcia w ramach Strategii dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020.
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz regionalnymi programami operacyjnymi.

W ramach osi priorytetowej 6. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- kontrakt terytorialny – w zakresie dotyczącym wsparcia małopolskich obiektów światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO, przedsięwzięć dotyczących ochrony dziedzictwa naturalnego z jednoczesnym wykorzystaniem tych zasobów do rozwoju sektora przemysłów czasów wolnego a także rozwoju zasobów kultury w ośrodku metropolitalnym - uzgodnione w wyniku negocjacji pomiędzy stroną rządową i samorządową,
- mechanizm dwufunduszowy (EFRR/EFS) – wsparcie interwencji z dwóch funduszy (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego) odnoszące się do bezpośredniej współzależności pomiędzy działaniami infrastrukturalnymi a działaniami służącymi rozwojowi kapitału społecznego na rewitalizowanych obszarach.
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko - bis a regionalnym programem operacyjnym.
- Zaplanowane w programie interwencje są komplementarne wobec innych programów (zarówno z poziomu krajowego i europejskiego) finansowanych z funduszy UE.

W ramach osi priorytetowej 7. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- kontrakt terytorialny – w zakresie dotyczącym wsparcia inwestycji z zakresu infrastruktury drogowej, lotniczej oraz kolejowej - uzgodnione w wyniku negocjacji pomiędzy stroną rządową i samorządową,
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko - bis oraz regionalne programy operacyjne

W ramach osi priorytetowej 8. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- kontrakt terytorialny – w zakresie wykorzystania środków Funduszu Pracy przeznaczonych na aktywizację zawodową bezrobotnych

- mechanizm finansowania krzyżowego (cross-financing) – w zakresie uzupełniającego wsparcia dotyczącego dostosowania infrastruktury umożliwiającej funkcjonowanie podmiotów opieki nad osobami zależnymi oraz dostosowania infrastruktury do potrzeb osób starszych
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój oraz regionalne programy operacyjne

W ramach osi priorytetowej 9. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- mechanizm dwufunduszowy (EFRR/EFS) – wsparcie interwencji z dwóch funduszy (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego) odnoszące się do współzależności pomiędzy działaniami infrastrukturalnymi a działaniami służącymi realizacji celów społecznych odnoszących się do walki z ubóstwem i wspierania włączenia społecznego;
- mechanizm finansowania krzyżowego (cross-financing) – w zakresie uzupełniającego wsparcia dotyczącego inwestycji w infrastrukturę społeczną;
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój, a regionalnym programem operacyjnym

W ramach osi priorytetowej 10. zastosowane zostaną w szczególności następujące mechanizmy koordynacji:

- kontrakt terytorialny – w zakresie dotyczącym uzgodnienie możliwości uzupełniającego wsparcia państwowych wyższych szkół zawodowych w ramach RPO - uzgodnione w wyniku negocjacji pomiędzy stroną rządową i samorządową,
- mechanizm dwufunduszowy (EFRR/EFS) – wsparcie interwencji z dwóch funduszy (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego) odnoszące się do bezpośredniej współzależności pomiędzy działaniami infrastrukturalnymi, a działaniami służącymi rozwojowi kapitału społecznego.
- zasady wynikające z projektu Umowy Partnerstwa na lata 2014-2020 – w zakresie dotyczącym podziału interwencji pomiędzy Programem Operacyjnym Wiedza, Edukacja i Rozwój (POWER), a regionalnym programem operacyjnym.

Zewnętrzna komplementarność programu - identyfikacja możliwych obszarów komplementarności i synergii, w ramach poszczególnych osi priorytetowych, z unijnymi i krajowymi instrumentami finansowania rozwoju przedstawia się następująco:

Oś priorytetowa 1. WARUNKI DLA ROZWOJU GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY	
Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Horyzont 2020 – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji</i>	• rozwój infrastruktury badawczej • wsparcie badań naukowych i rozwoju nowych technologii • wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw • dostęp do kapitału na inwestycje podwyższonego ryzyka
<i>COSME – program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw</i>	• wsparcie konkurencyjności, w tym innowacyjności przedsiębiorstw, szczególnie sektora MŚP
<i>Program Operacyjny Inteligentny Rozwój</i>	• rozwój infrastruktury badawczej • wsparcie badań naukowych i rozwoju nowych technologii • wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, w tym działalności w ramach klastrów i powiązań kooperacyjnych • dostęp do kapitału na inwestycje podwyższonego ryzyka • rozwój infrastruktury oraz usług instytucji otoczenia
<i>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój</i>	• wsparcie kompetencji kadr sektora nauki
<i>Programy / inicjatywy realizowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości</i>	• wsparcie badań naukowych i rozwoju nowych technologii • wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, szczególnie sektora MŚP • współpraca MŚP z sektorem nauki (np. bony na innowacje)
Oś priorytetowa 2. CYFROWA MAŁOPOLSKA	
Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Program Operacyjny Polska Cyfrowa</i>	• zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w obszarze usług publicznych
Oś priorytetowa 3. AKTYWNA GOSPODARCZO MAŁOPOLSKA	
Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Horyzont 2020 – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji</i>	• wiodąca pozycja w przemyśle
<i>COSME – program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw</i>	• wsparcie konkurencyjności, w tym innowacyjności przedsiębiorstw, szczególnie sektora MŚP • poprawa dostępu MŚP do finansowania w formie kapitału lub pożyczek • poprawa dostępu do rynków zagranicznych

<i>Program Operacyjny Inteligentny Rozwój</i>	wsparcie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, w tym działalności w ramach klastrów i powiązań kooperacyjnych dostęp do kapitału na inwestycje podwyższonego ryzyka rozwój infrastruktury oraz usług instytucji otoczenia internacjonalizacja działalności przedsiębiorstw
<i>Program Operacyjny Polska Cyfrowa</i>	wprowadzaniu do praktyki gospodarczej najnowocześniejszych rozwiązań cyfrowych, służących zarówno wewnętrznej informatyzacji przedsiębiorstwa, jak i jego działalności rynkowej

Oś priorytetowa 4. REGIONALNA POLITYKA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU

Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>LIFE+</i>	Wsparcie zrównoważonego rozwoju transportu miejskiego Wsparcia rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii Poprawa jakości powietrza
<i>COSME – program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw</i>	Wsparcie w zakresie promowania rozwoju wykorzystania energii odnawialnej i efektywności energetycznej przez przedsiębiorców
<i>Norweski Mechanizm Finansowy Mechanizm Finansowy EOG</i>	Wsparcie w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii Wsparcie w zakresie ochrony jakości powietrza
<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>	Zwiększenie efektywności energetycznej Zwiększenie wykorzystania OZE, w tym rozwój elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, w tym: rozbudowa sieci ciepłowniczych rozwój zrównoważonego transportu miejskiego wymiana źródeł ciepła

Oś priorytetowa 5. REGIONALNA POLITYKA ENERGETYCZNA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU

Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>LIFE+</i>	Ochrona i zrównoważone korzystanie z zasobów naturalnych, w tym gospodarki wodnej Rozwój efektywnego systemu gospodarki odpadami Adaptacja do zmian klimatu, w tym wzmocnienie odporności na zagrożenia naturalne
<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>	Wsparcie działań nakierowanych na zapobieganie i minimalizację skutków wystąpienia ryzyk, w tym: powodzi suszy ruchów masowych oraz rozwoju małej retencji Wsparcie w zakresie rozwoju systemu ratownictwa Dalszy rozwój systemu gospodarki odpadami

	• Wsparcie kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej • Wsparcie zagospodarowania osadów ściekowych
Oś priorytetowa 6. DZIEDZICTWO I PRZESTRZEŃ REGIONALNA	
Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Instrument finansowy LIFE+</i>	• ochrona przyrody i różnorodności biologicznej
<i>Program Operacyjny URBACT III</i>	• promowanie wymiany doświadczeń dotyczących identyfikacji, transferu i rozpowszechniania dobrych praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, w tym powiązań miejsko-wiejskich
<i>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój</i>	• włączenie społeczne i walka z ubóstwem
<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>	• ochrona, zachowanie i zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych • podniesienie standardu bazy technicznej i wyposażenia parków narodowych i obszarów Natura 2000 • ochrona bioróżnorodności
Oś priorytetowa 7. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	
Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Connecting Europe Facility</i>	• uzupełnienie połączeń drugo- i trzeciorzędnych z siecią TEN-T
<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>	• rozwój infrastruktury transportowej • zwiększenie dostępności do europejskiej sieci transportowej
<i>Dokument implementacyjny do strategii rozwoju transportu do 2020 r.(z perspektywą do 2030 r.)</i>	• budowa spójnej sieci transportowej (inwestycje drogowe i kolejowe)
<i>Narodowy program przebudowy dróg lokalnych</i>	• budowa, przebudowa i remonty dróg lokalnych (powiatowych i gminnych)
Oś priorytetowa 8. OTWARTY RYNEK PRACY	
Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Erasmus dla wszystkich</i>	• wzmacnianie umiejętności oraz szans na zatrudnianie • modernizacja systemów szkolenia • wspieranie przedsiębiorczości
<i>Program na rzecz przemian i innowacji społecznych 2014-2020</i>	• promowanie zatrudnienia poprzez zwiększenie dostępności do zwrotnych instrumentów finansowych • promowanie mobilności przestrzennej
<i>Europejski Fundusz Dostosowań do Globalizacji</i>	• kompleksowe wsparcie dla pracowników zwalnianych w wyniku zmian strukturalnych
<i>COSME – program na rzecz</i>	• rozwój umiejętności i postaw sprzyjających

<i>konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw</i>	przedsiębiorczości, zwłaszcza wśród nowych przedsiębiorców, ludzi młodych i kobiet
<i>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój</i>	• wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego i rodzinnego • działania na rzecz zwiększenia zatrudnienia • wsparcie systemowe dla rozwoju MŚP i ich kadr

Oś priorytetowa 9. REGION SPÓJNY SPOŁECZNIE

Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Erasmus dla wszystkich</i>	• działania na rzecz zwiększenia szans na zatrudnienie
<i>Program na rzecz przemian i innowacji społecznych</i>	• wsparcie przedsiębiorczości społecznej
<i>Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym</i>	• wsparcie integracji oraz aktywizacji osób najbardziej potrzebujących (np. bezdomnych, skrajnie ubogich)
<i>Europejski Fundusz Migracji i Azylu</i>	• wsparcie integracji oraz aktywizacji obywateli państw trzecich
<i>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój</i>	• poprawa szans na włączenie społeczne osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej i zawodowej • działania na rzecz poprawy dostępu do wysokiej jakości usług publicznych

Oś priorytetowa 10. WIEDZA I KOMPETENCJE MIESZKAŃCÓW

Program/inicjatywa	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<i>Erasmus dla wszystkich</i>	• Możliwość uczenia się osób indywidualnych • Współpraca instytucjonalna między placówkami edukacyjnymi, a przedsiębiorstwami
<i>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój</i>	• Poprawa jakości kształcenia • Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy • Lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych

10. WARUNKOWOŚĆ EX-ANTE

10.1. IDENTYFIKACJA STOSOWNOŚCI WARUNKÓW EX-ANTE DLA OSI PRIORYTETOWYCH

Zapisy rozporządzenia ramowego dla funduszy objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi 2014-2020, uzależniają ich uruchomienie od spełnienia wymogów warunkowości ex-ante, czyli kryteriów mających na celu zapewnienie określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywną realizację programów współfinansowanych ze środków europejskich.

Przeprowadzony na poziomie krajowym przegląd sytuacji wyjściowej dla EFRR oraz ustalenie zakresu prac niezbędnych do spełnienia ww. warunków, a także ich harmonogramu, identyfikuje **trzy zasadnicze obszary, w ramach których niezbędne będzie bezpośrednie zaangażowanie regionalnych władz samorządowych, tj.:**

- a) **w ramach celu tematycznego 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji** – *Warunek 1.1 Badania naukowe i innowacje*: istnienie krajowych lub regionalnych strategicznych ram polityki w dziedzinie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, w odpowiednich przypadkach, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych - oś priorytetowa 1. oraz osi priorytetowej 2.;
- b) **w ramach celu tematycznego 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów** – *Warunek 6.2 Gospodarka odpadami*: istnienie krajowych i regionalnych planów gospodarki odpadami wraz z odpowiednimi zapisami dotyczącymi działań koniecznych do podjęcia w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. Równocześnie zaplanowanie odpowiednich działań niezbędnych do zwiększenia udziału odpadów w ponownym ich użyciu oraz recyklingu do 2020 r. (dyrektywa 2008/98/WE) – oś priorytetowa 5.
- c) **w ramach celu tematycznego 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych** – *Warunek 7.1 Drogi*: istnienie kompleksowego planu/planów lub ram w zakresie inwestycji transportowej zgodnie z instytucjonalną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), które wspierają rozwój infrastruktury i poprawiają łączność z kompleksowymi i bazowymi sieciami TEN-T oraz *Warunek 7.2 Kolej*: istnienie w kompleksowym planie/kompleksowych planach lub ramach dotyczących transportu wyraźnej części dotyczącej rozwoju kolei zgodnie z instytucjonalną strukturą państw członkowskich (z uwzględnieniem transportu publicznego na szczeblu regionalnym i lokalnym), który wspiera rozwój infrastruktury i poprawia łączność z kompleksowymi i bazowymi sieciami TEN-T. Inwestycje obejmują aktywa ruchome, interoperacyjność oraz rozwijanie potencjału - oś priorytetowa 7.

W pozostałym zakresie wypełnienie warunków ex-ante spoczywać będzie na szczeblu centralnym. Rolę koordynatora prac w zakresie wypełnienia warunków wstępnych prowadzi Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, z wyłączeniem jednak warunków specyficznych dla EFRR i EFMR, w przypadku których wiodącą rolę pełni Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, działania niezbędne do podjęcia w związku z niekompletnym spełnieniem wymogów warunkowości ex-ante będą monitorowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Raport z monitoringu tych prac oraz wynikające z niego rekomendacje przedstawiane będą Komitetowi Rady Ministrów do Spraw Europejskich nie rzadziej niż dwa razy w roku, do momentu całkowitego spełnienia wszystkich warunków.

Sekcja przewidziana do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad programem, w tym w zakresie EFS.

10.2. DZIAŁANIA NA RZECZ WYPEŁNIENIA WARUNKÓW EX-ANTE

Sekcja przewidziana do przygotowania na dalszym etapie prac nad programem.

11. REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH

Główne źródła obciążeń administracyjnych beneficjentów zidentyfikowane w latach 2007-2013 wraz z działaniami podjętymi w celu ich redukcji wymieniono poniżej. Skupiono się przy tym na tych obciążeniach, które można określić jako zależne od instytucji zarządzającej/instytucji pośredniczących. Należy bowiem zaznaczyć, iż zmniejszenie obciążeń administracyjnych jest możliwe tylko w takim zakresie, jaki wynika z uregulowań będących w gestii IZ lub IP (IP II).

W trakcie trwania perspektywy 2007-2013 uproszczenia dla beneficjentów wprowadzane były w następujących obszarach:

- a) wydłużona ścieżka realizacji projektu, przeciągające się procedury na poszczególnych etapach wdrażania;
- b) ilość i obszerność wymaganych załączników;
- c) ilość i obszerność dokumentacji wymaganej w formie papierowej na poszczególnych etapach wdrażania;
- d) ilość i obszerność wymienianej korespondencji;
- e) częste zmiany obowiązujących procedur/wytycznych.

Podjęte działania związane były z:

- doskonaleniem narzędzi informatycznych wspomagających wdrażanie (aplikacje służące do komunikacji z beneficjentem) oraz umożliwieniem wymiany korespondencji w postaci elektronicznej za pomocą profilu zaufanego ePUAP lub opatrzonej bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu;
- zastosowaniem mechanizmu elastycznego przemieszczania kadr w cyklu życia programu umożliwiającego sprawny przebieg procedur w okresach największych obciążeń i szybkie reagowanie na opóźnienia na poszczególnych etapach wdrażania;

- organizacją pracy punktów konsultacyjnych w sposób umożliwiający konsultantom korzystanie ze wsparcia pracowników merytorycznych;
- zastępowaniem urzędowych zaświadczeń oświadczeniami Beneficjenta (np. o niezaleganiu z opłatami za korzystanie ze środowiska);
- elastyczne formy finansowania projektów z rozbudowanym systemem zaliczkowym.

W nowej perspektywie finansowej, spośród mechanizmów uproszczeń zaprojektowanych na poziomie krajowym mogących znacząco ograniczyć obciążenia administracyjne wymienić należy.:

- wprowadzenie programów dwu-funduszowych;
- wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostało ośrodkom miejskim (ZIT);
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia zwrotnego;
- w zakresie projektów generujących dochód - możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych, w tym także obniżenie poziomu dofinansowania w ramach osi priorytetowej po uwzględnieniu dochodowości projektów realizowanych w ramach tej osi;
- możliwie szerokie stosowanie form ryczałtowego finansowania w ramach programów operacyjnych.

Ponadto, na poziomie regionalnym do zmniejszenia obciążeń administracyjnych przyczynią się następujące założenia przyjęte na etapie projektowania systemu instytucjonalnego RPO:

- wykorzystanie zasobów kadrowych, organizacyjnych oraz wszelkich doświadczeń wypracowanych w latach 2007-2013 – bazowanie na istniejących strukturach/jednostkach, identyfikowanych z wdrażaniem funduszy europejskich;
- spłaszczenie struktury instytucjonalnej – nie przewiduje się w systemie instytucjonalnym RPO tworzenia instytucji pośredniczącej/-cych, a jedynie powierzenie zadań bezpośrednio instytucji/-om pośredniczącej/-ym II stopnia (wdrażającej/-ym). Jednocześnie, w rezultacie przesądzeń na poziomie krajowym i wyposażenia instytucji zarządzających regionalnymi programami operacyjnymi w funkcję certyfikacji wydatków, nie będą także tworzone instytucje pośredniczące w certyfikacji. Mniejsza ilość instytucji w systemie czyni go bardziej przejrzystym oraz wydajniejszym z perspektywy beneficjenta – szybszy przebieg procedur na poszczególnych etapach realizacji projektu.

Dodatkowo, wykorzystując doświadczenia z perspektywy 2007-2013, w celu zmniejszenia obciążeń finansowych zaplanowano następujące działania:

- informatyzacja relacji z beneficjentem - systematyczny rozwój i doskonalenie narzędzi informatycznych wspomagających wdrażanie (m.in. aplikacje służące do komunikacji z beneficjentem) oraz wzrost ilości dokumentów/spraw przekazywanych/załatwianych drogą elektroniczną;
- informatyzacja relacji pomiędzy instytucjami systemu wdrażania oraz wewnątrz instytucji, rozwój wewnętrznych baz danych zapewniający wykorzystanie w obsłudze beneficjenta wszelkich informacji już posiadanych przez instytucje, w efekcie możliwa redukcja ilości wymaganych od beneficjentów dokumentów – brak powielania danych, które już są w posiadaniu instytucji;
- dalsze wykorzystywanie mechanizmu elastycznego przemieszczania kadr w cyklu życia programu umożliwiającego z jednej strony sprawny przebieg procedur w okresach największych obciążeń i szybkie reagowanie na opóźnienia na poszczególnych etapach wdrażania, a z drugiej

strony wykorzystanie doświadczeń pracowników znających projekty z wcześniejszych etapów realizacji;

- kontynuacja wypracowanego w latach 2007-2013 elastycznego podejścia w zakresie trybów wyboru projektów – stosowanie trybów dopasowanych do typu projektów oraz specyfiki beneficjenta – np. nabór ciągły, rewitalizacje, uzdrowiska itp., w tym także wykorzystanie mechanizmu negocjacji z beneficjentem na etapie oceny;
- zapewnienie (poprzez kompleksowe przygotowanie rozwiązań systemowych oraz wykorzystanie doświadczeń z obecnej perspektywy) stabilności systemu wdrażania w pierwszych latach jego funkcjonowania - ograniczenie ilości wprowadzanych zmian wytycznych/procedur w tym okresie;
- w zakresie dostępu do informacji - organizacja punktów informacyjnych, w których konsultanci mogą korzystać ze wsparcia pracowników merytorycznych – beneficjent otrzymuje dzięki temu bardziej szczegółową, konkretną informację;
- na wczesnym etapie programu wsparcie przygotowania projektów strategicznych, kluczowych dla programu w związku z kosztochłonnością/czasochłonnością tych projektów (doradztwo oraz przygotowanie dokumentacji);
- kontynuacja zastępowania urzędowych zaświadczeń oświadczeniami Beneficjenta.

12. ZASADY HORYZONTALNE

12.1. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Zasada zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, przestrzennym, gospodarczym i środowiskowym oznacza, że rozwój społeczny i gospodarczy nie może pozostawać w konflikcie z interesami ochrony środowiska. Projektowane działania muszą uwzględniać potrzeby przyszłych pokoleń, dlatego nie mogą naruszać równowagi przyrodniczej. Wszelkie działania będą realizowane z uwzględnieniem potrzeb zachowania różnorodności biologicznej, zrównoważonego użytkowania zasobów przyrody oraz wymogów ochrony obszarów cennych przyrodniczo, w tym ich integralności i spójności. Konsekwencją przyjęcia zasady zrównoważonego rozwoju jest uznanie ochrony środowiska za kluczową zasadę dla realizacji programu.

Zasada zrównoważonego rozwoju jest podstawową zasadą uwzględnianą przez Województwo Małopolskie w pracach nad dokumentami strategicznymi i operacyjnymi. W projekcie programu zasada zrównoważonego rozwoju została uwzględniona w szczególności w następujących osiach priorytetowych:

- Oś priorytetowa 4. *Regionalna polityka energetyczna przyjazna środowisku*, w zakresie wymogów ochrony środowiska, efektywności wykorzystania zasobów oraz minimalizacja i przystosowanie do skutków zmian klimatu,
- Oś priorytetowa 5. *Ochrona środowiska naturalnego*, w zakresie wymogów ochrony środowiska, odporności na klęski żywiołowe i zapobieganie i zarządzanie ryzykiem.

Należy podkreślić horyzontalny charakter zasady zrównoważonego rozwoju, zatem w wymienionych powyżej osiach priorytetowych będzie ona wdrażana ze szczególnym

naciskiem, natomiast uwzględniona będzie być musiała we wszystkich osiach priorytetowych programu i realizowana przez każde przedsięwzięcie, jakie otrzyma dofinansowanie ze środków programu. Jej egzekwowanie stanowić będzie wymóg formalny, obligatoryjnie sprawdzany w procesie wyboru oraz realizacji przedsięwzięć, ze szczególnym uwzględnieniem projektów o charakterze infrastrukturalnym

12.2. RÓWNOŚĆ SZANS I PRZECIWDZIAŁANIE DYSKRYMINACJI

W celu zapewnienia równych szans i możliwości wszystkim grupom, a w szczególności tym narażonym na wystąpienie dyskryminacji¹⁰¹ ze względu na takie przesłanki, jak płeć, rasa, pochodzenie etniczne, religia czy światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientacja seksualna, zaplanowano konkretne działania odnoszące się do etapu przygotowania i realizacji Programu.

Grupy w szczególności narażone na dyskryminację w obszarach objętych interwencją Programu to:

- kobiety
- osoby młodsze (do 30 r.ż.) i starsze (powyżej 50 r.ż.)
- osoby z niepełnosprawnościami
- osoby o niskim statusie społecznym (zagrożone ubóstwem)

W planowanych działaniach uwzględniono fakt, iż dyskryminacja i nierówne traktowanie może pojawić się ze względu na wystąpienie jednocześnie więcej niż jednej przesłanki (dyskryminacja wielokrotna¹⁰² lub krzyżowa¹⁰³). Oznacza to, iż mogą się pojawić szczególne grupy narażone na wystąpienie dyskryminacji np. w obszarze edukacji młode kobiety pochodzenia romskiego (dyskryminacja ze względu na płeć, wiek oraz pochodzenie etniczne), czy starsi bezdomni mężczyźni (dyskryminacja ze względu na wiek, status społeczny i płeć), których sytuacja będzie wymagała podjęcia konkretnych działań uwzględniających ich specyficzną sytuację.

Dążenie do zapewnienia równości szans oraz przeciwdziałania dyskryminacji jest kwestią sprawiedliwości społecznej i odpowiedzialności grup będących w lepszej sytuacji za pomoc tym, których dostęp do dóbr i usług jest z jakichś względów ograniczony.

¹⁰¹ *Dyskryminacja* - to nierówne, gorsze traktowanie osoby w oparciu o jej przynależność do pewnej grupy, wyróżnionej na podstawie jednej cechy, i będące pochodną istniejących stereotypów i uprzedzeń. Oznacza niewłaściwe, wybiórcze, krzywdzące, nieuzasadnione i niesprawiedliwe traktowanie poszczególnych jednostek z powodu ich przynależności grupowej. Przyczyną (przesłanką) dyskryminacji mogą być zarówno cechy wrodzone, niezależne od nas, ściśle wiążące się z naszą tożsamością, jak i cechy nabyte, również takie, które są przez nas wybierane. Pierwotne elementy naszej tożsamości, czyli te, których nie wybieramy, i które są bardzo trudne lub niemożliwe do zmiany, jak płeć, wiek, kolor skóry, poziom sprawności, pochodzenie narodowe i etniczne, orientacja psychoseksualna, należą do tzw. cech prawnie chronionych, do których najczęściej odwołują się przepisy prawa antydyskryminacyjnego (...) (*Małgorzata Jonczy-Adamska Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej*, <http://rownosc.info/rownosc.php/dictionary/item/id/266>).

¹⁰² *Dyskryminacja wielokrotna (w wąskim rozumieniu)* – sytuacja, w której jedna osoba jest dyskryminowana ze względu na przynależność do różnych grup, ale doświadcza tej dyskryminacji oddzielnie, w różnym czasie. Np. pracowniczka z niepełnosprawnością ruchową jako kobieta nie jest preferowana przez swojego pracodawcę jako kandydatka do awansu (dyskryminacja ze względu na płeć), a w innym momencie pracodawca nie dba o to, by zawodowe spotkanie zespołu, do którego osoba ta należy, odbyło się w miejscu, do którego ta pracowniczka może się dostać (dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność). W kontekście prawnym taki rodzaj dyskryminacji na podstawie więcej niż jednej przesłanki postrzegany jest jako „zwykła” dyskryminacja, ponieważ oba jej rodzaje dzieją się w różnym czasie. Sytuacje te traktowane są osobno, w oparciu o istniejące przepisy, rozdzielnie traktujące każdy przypadek dyskryminacji i przesłankę, która leżała u jego podstaw. (*Natalia Sarata Fundacja Przestrzeń Kobiet*, <http://rownosc.info/rownosc.php/dictionary/item/id/290>).

¹⁰³ *Dyskryminacja interseksjonalna / krzyżowa (intersectional discrimination)* – dyskryminacja, której doświadczają jednostki ze względu na swoją przynależność do wielu różnych grup jednocześnie. To taki rodzaj współgrania z sobą różnych charakterystyk grupowych danej osoby, które wchodzi z sobą w interakcje jednocześnie. Nie daje się ona zredukować do po prostu „sumy” doświadczeń wynikających z przynależności do różnych grup, lecz tworzy nowy, charakterystyczny system wykluczeń (*Natalia Sarata Fundacja Przestrzeń Kobiet*, <http://rownosc.info/rownosc.php/dictionary/item/id/290>).

W proces przygotowywania Programu włączone zostały instytucje i organizacje pozarządowe, które statutowo zajmują się problematyką dyskryminacji i jej przeciwdziałaniu oraz wyrównywaniem szans osób z grup narażonych na nierówne traktowanie, działające na terenie województwa małopolskiego. Przedstawiciele i przedstawicielki tych organizacji uczestniczyli/ły w konsultacjach społecznych Programu oraz pracowali/ły nad jego kształtem w ramach zespołów zadaniowych działających w ramach grupy roboczej do spraw regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020 powołanej Uchwałą Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 4 kwietnia 2013 r.

Na etapie realizacji Programu zasada równych szans i niedyskryminacji uwzględniana będzie w procesie wyboru projektów w szczególności w przyjmowanych kryteriach wyboru projektów wskazujących na konieczność uwzględnienia w planowanych działaniach potrzeb konkretnych grup. Nad realizacją działań związanych z wyrównywaniem szans i inicjowaniem działań przeciwdziałających dyskryminacji czuwać będzie Komitet Monitorujący Program, w którego skład powołane zostaną osoby zajmujące się tą problematyką. Jednocześnie w procesie monitorowania i ewaluacji zbierane będą dane dotyczące podejmowanych w projektach działań na rzecz osób z grup narażonych na dyskryminację, a pozyskane w ten sposób informacje wykorzystane zostaną do planowania kolejnych interwencji.

Proces oceny projektów uwzględniał będzie analizę spełnienia przez projekt zasady równości szans.

W ramach prowadzonych działań z zakresu promocji i informacji zachowana będzie zasada równych szans i niedyskryminacji, działania kierowane będą do różnych grup, z uwzględnieniem ich potrzeb, m.in. potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie podejmowane będą starania, aby przekaz nie powielał stereotypowych przekonań na temat grup narażonych na dyskryminację. Beneficjenci Programu zobligowani zostaną do podejmowania podobnych kroków w zakresie promocji projektów. Instytucja Zarządzająca programem opracuje przewodnik dla beneficjentów zawierający zalecenia i rady odnoszące się do kwestii równości szans i przygotowywania projektów uwzględniających perspektywę i potrzeby różnych grup oraz nie przyczyniających się do wystąpienia dyskryminacji.

Konkretne działania podejmowane na rzecz równości szans w Programie:

- Włączenie problematyki antydyskryminacyjnej, równościowej i związanej z różnorodnością w interwencje podejmowane w obszarze edukacji¹⁰⁴.
- Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych w zakresie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych w regionie, m.in. wsparcie na rzecz placówek oferujących wsparcie dzienne oraz tworzenie miejsc pobytu czasowego.
- Wsparcie na rzecz wydłużania aktywności zawodowej
- Uwzględnianie kwestii dostępności dla osób z niepełnosprawnościami infrastruktury obiektów nowopowstających, rozbudowywanych czy modernizowanych.

12.3. RÓWNOUPRAWNIENIE KOBIEC I MĘŻCZYCZYN

Rozporządzenie w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego jako szczególne wyzwania w zakresie promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn wymienia:

¹⁰⁴ Zgodnie z Raportem z badań pn. „Wielka nieobecna. O edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce,” obecność tematyki antydyskryminacyjnej, równości i różnorodności w systemie edukacji formalnej jest niewielka, a treści przekazywane dzieciom i młodzieży podczas nauki w szkole często stanowią powielenie funkcjonujących stereotypów i uprzedzeń dotyczących różnych grup społecznych zagrożonych dyskryminacją i wykluczeniem społecznym. Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej, Warszawa 2011

1. zwiększenie trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i rozwój ich kariery
2. ograniczenie segregacji na rynku pracy
3. zwalczanie stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia
4. propagowanie godzenia pracy i życia osobistego kobiet i mężczyzn.

Działania na rzecz równouprawnienia płci bardzo często będą się wiązały z podejmowaniem działań skierowanych na poprawę sytuacji kobiet, ze względu na to, iż to one jako grupa są często w gorszej sytuacji na rynku pracy. Należy pamiętać jednak, iż korzyści z ograniczenia dyskryminacji ze względu na płeć otwierają możliwość zarówno kobietom jak i mężczyznom wyboru drogi życiowej oraz rozwoju w sferze zawodowej oraz prywatnej/rodzinnej bez ograniczeń stereotypów płci. Jednocześnie wykorzystanie w pełni potencjału kobiet jest działaniem racjonalnym biorąc choćby pod uwagę to, iż kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni (statystycznie więcej kobiet niż mężczyzn ma wykształcenie wyższe), a więc wydatki ze środków publicznych na ich edukację są wyższe, przy tym wzrost aktywności zawodowej kobiet to większe wpływy do budżetu państwa z płaconych podatków.

Konkretne działania podejmowane na rzecz równości szans w Programie:

- Obszarem, w którym wsparcie powinno uwzględniać sytuację i potrzeby mężczyzn jest zdrowie. Natomiast zarówno kobiety, jak i mężczyźni powinni być wspierani w kwestiach godzenia życia zawodowego i rodzinnego, przy czym mężczyźni w szczególności w zakresie wspierania w realizowaniu się w roli ojca i zachęcania do większego włączenia się w opiekę nad dziećmi (z jednoczesnym podjęciem działań świadomościowych i promocyjnych skierowanych do pracodawców zachęcających ich do stosowania rozwiązań ułatwiających zarówno pracownikom, jak i pracownikom pełnienie ról rodzinnych oraz wykonywanie obowiązków służbowych).
- W obszarze rynku pracy podjęte zostaną działania w zakresie wspierania kobiet w ich rozwoju zawodowym oraz wejściu lub powrocie na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka/ci. Jednocześnie beneficjenci zachęceni będą do oferowania doradztwa, szkoleń i kursów wyposażających kobiety i mężczyzn w kwalifikacje i umiejętności zawodowe zgodne z zapotrzebowaniem regionalnego rynku pracy bez powielania stereotypowych przekonań na temat możliwości i predyspozycji do wykonywania pewnych zawodów przez kobiety i mężczyzn. W przypadku projektów skierowanych do kobiet w szczególności sposób będzie uwaga zwrócona na wzmocnienie ich poczucia własnej wartości i wiary we własne kompetencje, jako kluczowe w dobrym funkcjonowaniu na rynku pracy.
- W obszarze edukacji podejmowane będą działania o których mowa w rozdziale powyżej dotyczącym równych szans i przeciwdziałaniu dyskryminacji ze szczególnym uwzględnieniem kwestii równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz stereotypów płci.
- W obszarze włączenia społecznego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu istotne są kwestie dotyczące zagrożeń ubóstwem, które w większym stopniu dotyczy kobiet niż mężczyzn, a także wyższego wskaźnika bezrobocia, a przede wszystkim niższego wskaźnika zatrudnienia kobiet, przy czym kładziony będzie nacisk na wsparcie z uwzględnieniem grup wiekowych.

Podobnie jak w wypadku zasady równości szans i niedyskryminacji, mechanizmem zapewniania na etapie wdrażania programu równouprawnienia kobiet i mężczyzn będzie stosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektu. Jednocześnie biorąc pod uwagę, iż w ramach programu i perspektywy

finansowej 2014-2020 kontynuowane będą inicjatywy podjęte w poprzedniej perspektywie (2007-2013) w zakresie zintensyfikowania działań na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn. Rola Komitetu Monitorującego w zakresie wyrównywania szans różnych grup, w tym kobiet i mężczyzn została opisana w rozdziale powyżej.

Celem koordynacji wdrażania zasady w każdej instytucji zaangażowanej we wdrażanie (IZ, IP, IW) powołanie zostanie osoba odpowiedzialna za jej realizację która będzie pełnić rolę eksperta/ekspertki w tym zakresie, a osoby te będą współpracować ze sobą, aby zapewnić spójność na poziomie programu w podejściu do kwestii równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Jednocześnie Instytucja Zarządzająca będzie współpracować w tym obszarze w ramach grupy roboczej powołanej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Eksperci i ekspertki na poziomie każdej instytucji będą zobowiązani także do rozpowszechniania wiedzy na temat równouprawnienia płci wśród osób zaangażowanych w realizację i wdrażanie programu.

W ramach monitoringu wszystkie wskaźniki dotyczące osób będą monitorowane w podziale na płeć, a dodatkowo w ramach ewaluacji badania będą uwzględniały kwestie równości, co przyczyni się do lepszego wglądu w sytuację kobiet i mężczyzn w różnych obszarach funkcjonowania i pozwoli na bardziej precyzyjne programowanie wsparcia.

Beneficjenci zobowiązani zostaną do sprawozdawania z zadeklarowanych w projektach działań podejmowanych na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn.

Działania z zakresu promocji i informacji uwzględniające równość szans i niedyskryminacji opisane zostały w rozdziale powyżej.

12.4. PARTNERSTWO

Zasada partnerstwa od dawna jest jedną z głównych zasad polityki regionalnej UE oraz fundamentem zarządzania funduszami europejskimi. Tworzy ona warunki dla szerokiego, partycypacyjnego podejścia do programowania, mającego na celu dostosowanie planowanych działań do specyficznych regionalnych potrzeb i potencjałów oraz wyznaczonych priorytetów rozwojowych, z poszanowaniem zasady wielopoziomowego sprawowania rządów oraz korzystania z wiedzy i doświadczeń partnerów.

Podstawowa korzyść z budowy partnerstwa w procesie programowania to zwiększenie skuteczności planowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu, w szczególności dzięki zwiększeniu przejrzystości tego procesu oraz większemu zaangażowaniu i dostępowi do szerszego zakresu wiedzy eksperckiej. Doświadczenia Małopolski płynące w szczególności z prac nad RPO na lata 2014-2020, *Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020*, czy *Subregionalnym Programem Rozwoju* pokazują, że podejście takie sprzyja bardziej efektywnemu poszukiwaniu rozwiązań, często niestandardowych, dla zdiagnozowanych problemów, bądź wzmocnienia zidentyfikowanych potencjałów.

Włączenie partnerów w proces programowania, to wymóg nałożony przez Rozporządzenie ogólne, które w tym zakresie wskazuje na wszystkie etapy tego procesu, począwszy od przygotowania programu, poprzez zarządzanie, realizację, aż po monitorowanie i ocenę. Zatem, w odniesieniu do każdego programu operacyjnego państwa członkowskie zobowiązane zostały do organizowania partnerstwa z przedstawicielami właściwych organów regionalnych, lokalnych, miejskich i innych władz publicznych, partnerów gospodarczych i społecznych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerów działających na rzecz ochrony środowiska,

organizacji pozarządowych i organów odpowiedzialnych za promowanie równości i niedyskryminacji.

Współpraca z partnerami i szeroka społeczna debata na etapie przygotowania programu operacyjnego prowadzona była na kilku poziomach, a ich cel stanowiło wspólne wypracowanie zapisów programu, z wykorzystaniem m.in.:

- a) powołanej grupy roboczej do spraw regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020, jako gremium koordynującego prace nad regionalnym programem operacyjnym na lata 2014-2020, w jego warstwie programowej i systemu realizacji
- b) stworzonych warunków dla aktywnego uczestnictwa w procesie programowania poprzez udział w konsultacjach społecznych, zarówno w odniesieniu do przygotowanych założeń programu, jak i projektu programu
- c) organizowanych spotkań konsultacyjnych, m.in. w formule konferencji tematycznych, konsultacji i spotkań subregionalnych
- d) prezentacji założeń programu i zasad korzystania ze środków perspektywy finansowej 2014-2020 przy okazji spotkań organizowanych i współorganizowanych przez Województwo Małopolskie
- e) prac prowadzonych w ramach forów subregionalnych oraz spotkań i dyskusji z udziałem najważniejszych partnerów społecznych i gospodarczych poszczególnych subregionów, w tym lokalnych samorządów
- f) prac nad wypracowaniem i wdrożeniem rozwiązań dedykowanych zintegrowanym inwestycjom terytorialnym.

Kontynuacja współpracy partnerskiej planowana jest również dla kolejnych etapów prac nad programem, w tym m.in. przewiduje się włączenie partnerów w prace komitetu monitorującego, zapewnienie dostępu do wyników badań, ekspertyz i ewaluacji dotyczących programu oraz aktualnych informacji na temat postępów wdrażania programów.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. LISTA DUŻYCH PROJEKTÓW

13.2. REZERWA WYKONANIA W RAMACH PROGRAMU

13.3. LISTA PARTNERÓW ZAANGAŻOWANYCH W PRZYGOTOWANIE PROGRAMU

13.4. STRESZCZENIE OCENY EX-ANTE PROGRAMU

13.5. DOKUMENTACJA Z ZAKRESU OCENY WYPEŁNIENIA WARUNKÓW EX-ANTE

13.6. OPINIE ORGANÓW NA TEMAT REALIZACJI ZASAD DOTYCZĄCYCH RÓWNOŚCI SZANS I PRZECIWDZIAŁANIA DYSKRYMINACJI ORAZ RÓWNOŚCI PŁCI

13.7. STRESZCZENIE PROGNOZY/ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROGRAMU

13.8. SPRAWOZDANIE Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH PROJEKTU PROGRAMU OPERACYJNEGO

Sekcja będzie uzupełniana sukcesywnie, w miarę postępu prac nad programem oraz rozstrzygnięć dotyczących wymaganej zawartości.

WYKAZ UŻYTYCH W PROGRAMIE SKRÓTÓW

BIZ – Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

CT – Cel tematyczny

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

EFROW – Europejski Fundusz na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

IP – Instytucja pośrednicząca

IP (II) – Instytucja pośrednicząca stopnia II

IW – Instytucja Wdrażająca

IZ – Instytucja zarządzająca

LLL – *Long Life Learning*, tj. uczenie się przez całe życie

MRPO – Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

MŚP – Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

OSI – Obszary strategicznej interwencji

PI - Priorytet inwestycyjny

RSI – Regionalna strategia innowacji

ZIT – Zintegrowane inwestycje terytorialne